

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ



BROJ
495

Subotica, 21. rujna 2012. Cijena 50 dinara



UPOZNAVANJE
S NOVIM KONZULOM

BERBANSKI DANI
PREŽIVJELI NAJJAČI

ŠTO DONOSE
MJERE NOVE VLADE?

INTERVJU
VJEKOSLAV OSTROGONAC





SUBOTICA**GAS**

Јавно комунално предузеће “Суботицагас” - Суботица

Szabadkai Gázművek Kommunális Közvéllalat - Szabadka

Javno komunalno poduzeće “Suboticaplin” - Subotica



24000 Subotica, Jovana Mikića 58

tel: 024/641-200, fax: 024/641-220

Dežurna služba: 024/641-211



RBV

RAZVOJNA BANKA VOJVODINE

Kredit za refinanciranje

Napunite baterije...



infotelefon

021 488 4433

www.rbv.rs

Prodaja kompleta tjednika »Hrvatska riječ«

NIU »Hrvatska riječ« prodaje neukorištene komplete tjednika od 1. do 300. broja, po cijeni od 3000 dinara. Komplet se može preuzeti osobno u prostorijama NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II u Subotici ili preuzeti putem pošte. U tom slučaju, poštanske troškove snosi kupac.



TIPPNET
INTERNET

SUBOTICA
KARADJORDJEV PUT 2
024.555.765

WWW.TIPPNET.RS




Wifi

5G


Hardver

Web

ADSL



JÖVÖ
VODA POWER
ENERGIA
WATER
BUDUĆNOST
VÍZ FUTURE
ENERGIJA



JKP Vodovod i Kanalizacija
Subotica

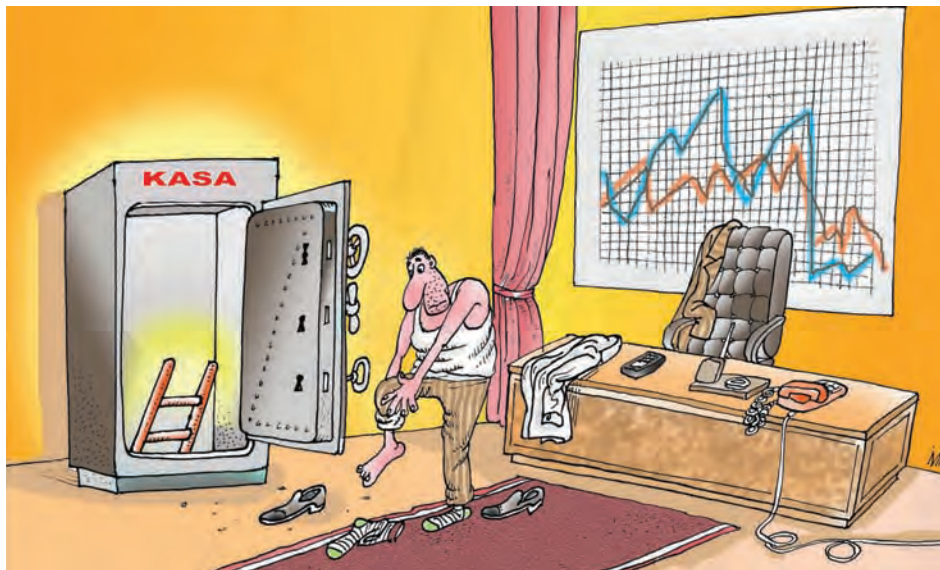
Čudne novosti

Vjerojatno će se svi upućeni u manjinsku scenu u državama sljednicama biše SFRJ složiti kako je srpska zajednica u Hrvatskoj daleko glasnija i agilnija u svojim zahtjevima za manjinska prava i posljedično prisutnija i vidljivija u medijima, kako u domicilnoj tako i matičnoj državi, u odnosu na hrvatsku manjinu u Srbiji, koja je slabo vidljiva u političkom i medijskom prostoru. O njoj se malo zna, govori i piše.

Onima upućenima je poznato i da su mnoga pitanja (među kojima i pitanje financiranja udžbenika, kulture, obrazovanja, zaštite baštine) riješena na sustavan način kad je u pitanju srpska manjina u Hrvatskoj, naravno uvijek može bolje, dok u slučaju hrvatske manjine u Srbiji ostvarivanje zakonom zajamčenih prava u velikoj mjeri ovisi o tumačenju i raspoloženju nadležnih tijela. Pa se tako, na primjer, punih deset godina, koliko traje i obrazovanje na hrvatskom jeziku, pitanje udžbenika rješava vlastitim snagama, uz pomoć matične države i donatora, umjesto da domicilna država, čija je to obveza, riješi ovo pitanje na sustavan način. Poznato je i da u Republici Hrvatskoj manjine imaju zagaran-tirane zastupničke mandate, dok u Srbiji takvih mandata nema. To je poznato manje više svima, zasigurno i predstavnicima srpske manjine u Hrvatskoj, prvenstveno SDSS-u s kojim DSHV ima dugogodišnju dobru suradnju.

Stoga je, u najmanju ruku, čudno pisanje samostalnog srpskog tjednika Novosti iz Zagreba o stupnju ostvarenih prava hrvatske manjine u Srbiji. U reagiranju Hrvatskog nacionalnog vijeća, koje objavljujemo u ovome broju, govori se o netočnostima u pogledu prikazivanja obujma i kvalitete manjinskih prava koja ostvaruju pripadnici hrvatske zajednice u Srbiji u oblasti službene uporabe jezika i informiranja. Ali, tu Novosti nisu stale, pa su i nastavile u istom stilu netočno prikazujući stanje u pogledu garantiranih zastupničkih mandata, tvrdeći da su predstavnici vojvođanskih Hrvata reagirali na sukob na relaciji Josipović-Pupovac bojeći se »da bi to moglo izazvati recipročno reagiranje srbijanskih vlasti« i da su zato odmah zatražili sastanak s Nikolićem. Netočnost se sastoji u tome što nema recipročne situacije (to jest nema garantiranih zastupničkih mandata u Srbiji), pa ne može biti niti recipročne reakcije, a druga je netočnost da su zato zatražili sastanak s Nikolićem. Često se govori i očekuje da se manjine međusobno bolje razumiju zbog svog manjinskog položaja i međusobno podupiru. Upravo je zato u najmanju ruku čudno da se u sukobu na relaciji hrvatski predsjednik Ivo Josipović i manjinski zastupnik Milorad Pupovac, koji je i potpredsjednik SDSS-a i predsjednik Srpskog narodnog vijeća u Hrvatskoj, izdavača Novosti, instrumentalizira neka druga manjina u drugoj, istina susjednoj, zemlji i to tako što se iskrivljuje realnost i navode netočni podaci o njezinom položaju.

J. D.



21. rujna 2012.

SADRŽAJ

AKTUALNO

Reagiranje Slavena Bačića, predsjednika HNV-a, na tekst u tjedniku »Novosti«

HRVATI NEMAJU SVOJU REDAKCIJU NA RTV6

TEMA

ŠTO DONOSE EKONOMSKE MJERE NOVE VLADE.....10-11

INTERVJU

Vjekoslav Ostrogonac, član Gradskog vijeća Subotice zadužen za turizam i mladež

UNAPREĐENJE TURISTIČKE PONUDE I AKTIVNIJE SUDJELOVANJE MLADIH U ŽIVOTU GRADA.....12-13

SUBOTICA

Obilježena stota obljetnica od izgradnje Gradske kuće

PREPOZNATLJIVI SIMBOL SUBOTICE.....19

DOPISNICI

Premijera dramske sekcije HKUD-a »Vladimir Nazor« u Somboru

SUVREMENA KOMEDIJA O LJUDSKIM SUJETAMA.....27

KULTURA

Znanstveni kolokvij u ZKVH-a

»TRADICIJSKO ODIJEVANJE ŠOKACA U BAČKOJ«.....33

SPORT

Vjekoslav Futo, jedriličar

BOLJI REZULTATI IZISKUJU VELIKA ULAGANJA.....49

REAGIRANJE SLAVENA BAČIĆA, PREDSEDNIKA HNV-A, NA TEKST U TJEDNIKU »NOVOSTI«

Hrvati nemaju svoju redakciju na RTV

Predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji Slaven Bačić reagirao je na članak Gorana Plavšića »Manjinski mozaik« objavljen u »Novostima«, tjedniku srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj. Reagiranjje objavljujemo u cijelosti.

Kako je novinar Goran Plavšić u svojem tekstu *Fantomski Manjinski mozaik*, koji je objavljen u broju 662 *Novosti* od 24.08.2012., napisao da »u Srbiji, konkretno na TV Novi Sad, hrvatska, mađarska, rusinska i slovačka manjina imaju svoje posebne redakcije. Hrvati imaju emisije i na televiziji i na radiju, a izlazi i nekoliko hrvatskih tiskovina. Hrvatski je službeni, u potpunosti ravnopravan jezik sa srpskim u nekoliko vojvođanskih općina i u Subotici«, no, budući da se u ovih nekoliko rečenica nalazi više netočnosti koje mogu dovesti u zabludu čitatelja Vašega lista o pravima hrvatske manjine u Srbiji, što nadam se nije bila namjera spomenutog novinara, kao predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća u Republici Srbiji molim Vas da objavite ispravak objavljene informacije.

Najprije, u Srbiji na nacionalnom rtv servisu (RTS) ne postoji emisija na hrvatskom, dok je na pokrajinskom (dakle, regionalnome, s time da se on ne zove TV Novi Sad, nego Radio televizija Vojvodine) situacija sljedeća: na Televiziji Vojvodine nema hrvatske redakcije (već samo v.d. urednika, dvije spikerice i jedan dopisnik iz Subotice), iako postoje mađarska, rusinska i slovačka (kao i rumunjska i romska) redakcija, unatoč tomu što Hrvata u Vojvodini ima koliko i Slovaka, a dvostruko više od Rumunja i Roma te četiri puta više od Rusina; na drugome programu televizije

Vojvodine (koji emitira programe na jezicima manjina) od 2009. emitira se desetominutni dnevnik na hrvatskome (6 dana u tjednu od 17,45), a nedjeljom poslije podne ima i dva rezervirana polusatna termina za emisije iz politike i kulture, ali one nisu zaživjele zbog neriješenih materijalnih i kadrovskih pitanja; ove godine je na trećem programu Radio Novoga Sada (koji emitira programe na manjinskim jezicima) subotom od 21 sat (sic!!) pokrenuta polusatna emisija na hrvatskome jeziku, dok druge navedene manjinske zajednice imaju višesatne dnevne i tjedne programe s vlastitim redakcijama, a prije hrvatske zajednice svoje pravo na radijske emisije na pokrajinskome radiju ostvarile su još i bunjevačka (nehrvatska) i ukrajinska zajednica. Na Radio Subotici od konca 1998. djeluje uredništvo na hrvatskom, koje svakodnevno emitira program na hrvatskom (od 2007. kao trosatni), kojemu je 2008. drastično smanjena čujnost, kada je radiju oduzeta regionalna i dodijeljena lokalna frekvencija. Na Radio Bačkoj iz Bača postoji tjedna dvosatna emisija na hrvatskom, koja emitira uglavnom glazbu. Emisije na ostalim radijskim postajama su privatne produkcije.

Jedine proračunski financirane novine na hrvatskom su pokrajinski informativno-politički tjednik »Hrvatska riječ«, koji dobiva 20% manje dotacija u odnosu na slovački, rumunjski i rusinski pokrajinski tjednik. Ostale tiskovine

su privatne i izlaze u okviru nevladinih udruga ili institucija i financiraju se bez sredstava koja osigurava država.

Glede službene uporabe jezika, hrvatski je jedan od šest službenih jezika u pokrajinskim tijelima, službeni je jezik na cijelome teritoriju jedino u općini Subotica, kao i u nekoliko vojvođanskih sela (ne općina!): Stara Bingula (općina Srijemska Mitrovica), Sonta (općina Apatin), Monoštor i Bereg (srp. Bački Monoštor i Bački Breg, općina Sombor) te Sot i Batrovci (općina Šid). No, iz te se činjenice ne može izvući tvrdnja da je hrvatski u potpunosti ravnopravan sa srpskim: značajnije je službena uporaba hrvatskog zaživjela jedino u Subotici, i to ponajviše u tijelima lokalne uprave (s dosta izuzetaka, npr. prošloga je tjedna HNV tražio od grada Subotice da promijeni nove

ploče s nazivom naseljenog mjesta Žednik, koje su ispisane jedino na ćirilici i mađarskom jeziku), dok državna tijela i javne ustanove to u velikoj mjeri ignoriraju (policija, carina, porezna uprava, pošta itd.), u navedenim selima je najveće postignuće ukoliko se uopće i postave službeni natpisi na latinici (ali ne na hrvatskom, nego na srpskom jeziku), npr. u osnovnoj školi u većinski hrvatskom selu Monoštoru gotovo su svi natpisi na ćirilici, tako da praktičnoga učinka u odnosu na službenu uporabu hrvatskoga u 6 navedenih sela gotovo i nema.

Dakle, razvidno je da su obim i kvaliteta manjinskih prava koja ostvaruju pripadnici hrvatske zajednice u Srbiji daleko od onoga što je Vaš novinar prikazao, iako bismo, naravno, bili sretniji da su tvrdnje u članku istinite.

Potpora programu na jezicima nacionalnih manjina

Općina Bač podržat će i u sljedećem razdoblju Informativni program Radio Bačke na jezicima nacionalnih manjina. Dio ovog programa financirat će se u skladu s mogućnostima općinskog proračuna, dogovoreno je početkom rujna na zajedničkom sastanku predstavnika lokalne samouprave na čelu s predsjednikom Skupštine općine *Lidijom Šamanović*, predstavnika Radio Bačke, kao i autora emisija na mađarskom i hrvatskom jeziku. Sudionici sastanka složili su se da treba nastaviti emitiranje programa na mađarskom i hrvatskom jeziku, a da se svi eventualni problemi financijske, organizacijske i tehničke prirode rješavaju sukladno mogućnostima lokalne samouprave, kao i uz suradnju s nacionalnim vijećima hrvatske i mađarske nacionalne manjine.

Z. P.

Upoznavanje s novim konzulom

Novi generalni konzul Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici *Dragan Đurić* pozvao je na prvi sastanak upoznavanja čelnike hrvatske zajednice u srijedu, 19. rujna. »Novi sam generalni konzul koji je stigao u Suboticu i trebam upoznati te ljude koji na neki način sudjeluju u kreiranju kulturnog i političkog života ove zajednice«, rekao je Đurić na pitanje što su povod i njegova očekivanja od tog sastanka. On je najavio i da će vrlo skoro organizirati još jedan sastanak kojemu će prisustovati i veleposlanik *Željko Kuprešak* i na koji će tako-

đer biti pozvani važni ljudi u hrvatskoj zajednici.

Na sastanak prvog upoznavanja, koji je inače održan iza zatvorenih vrata, pozvani su predsjednik DSHV-a i narodni zastupnik *Petar Kuntić*, direktor NIU »Hrvatska riječ« *Ivan Karan*, direktor i menadžerica kulturnih aktivnosti u Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata *Tomislav Žigmanov* i *Katarina Čeliković*, predsjednik IO HNV-a *Darko Sarić Lukendić*, predsjednik HNV-a *dr. Slaven Bačić*, predsjednik HKC »Bunjevačko kolo« *Josip Stipić* i predsjednik UO Festivala bunjevački pisama *dr. Marko Sente*.

S. M.



Predstavljena baza podataka o službenoj uporabi jezika i pisama

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice 13. rujna je predstavilo javnosti bazu podataka o službenoj uporabi jezika i pisama u gradovima i općinama na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine. O bazi podataka i njenom značaju govorili su: pokrajinski tajnik za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice *Andor Deli*, pomoćnik pokrajinskog tajnika za informatičke poslove i razvoj e-Uprave *Mato Groznica* i šefica Odsjeka za upravni nadzor *Danica Lučić*.

U okviru prezentacije predstavljen je način na koji je ova baza formirana, prikazane su prednosti njene primjene u praksi i mogućnosti, koje ona pruža u radu tajništva, nacionalnih vijeća manjinskih zajednica u AP Vojvodini i znanstvenih radnika zainteresiranih za ovu oblast, te drugih pojedinaca i institucija.

Baza podataka sačinjena je na osnovu rezultata provedene ankete o primjeni jezika i pisma nacionalnih manjina koji su u službenoj uporabi u radu pokrajinskih organa uprave, organa gradskih i općinskih uprava i pravosudnih organa u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini i podataka sadržanih u godišnjim informacijama ovog tajništva.

Prezentaciji su prisustvovali predstavnici Kancelarije pokrajinskog ombudsmana i predstavnici nacionalnih vijeća nacionalnih manjina čiji su jezici i pisma u službenoj uporabi u jedinicama lokalnih samouprava na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine.

STUDIJSKI POSJET VOJVOĐANSKIH JAVNIH DJELATNIKA BRUXELLESU

Upoznavanje s institucijama EU i NATO

Pod pokroviteljstvom Skupštine AP Vojvodine, Centar za politiku i euroatlantsko partnerstvo organizira studijski posjet skupine javnih djelatnika iz Vojvodine institucijama Europske Unije i NATO-a, u razdoblju od 16. do 22. rujna, a kao dio projekta »Politika otvorenih vrata – euroatlantska regionalna perspektiva«. Skupinu čine profesori, državni službenici, aktivisti civilnih organizacija, i u najvećem dijelu novinari medija na jezicima nacionalnih zajednica, među ostalim i predstavnik NIU »Hrvatska riječ«.

»Cilj projekta je otvaranje novih perspektiva razumijevanja kompleksnih političkih, ekonomskih, sigurnosnih, socijalnih, kulturoloških izazova euroatlantskih integracija koji stoje pred našom zajednicom, približavanje građanima normi, standarda i vrijednosti euroatlantske zajednice, kao i njihova primjenjivost u svakodnevnom životnom i profesionalnom okruženju«, kaže *Snežana Kresoja* iz Centra za politiku i euroatlantsko partnerstvo.

O navednim temama planirani su razgovori s predstavnicima Komiteta regija EU, Misijom Republike Hrvatske pri EU, Europskog koledža u Bruggeu, predstavnicima Europske komisije, Misijom Republike Srbije pri EU, veleposlanikom Republike Srbije pri NATO-u, a planiran je i posjet civilnom i vojnom sjedištu NATO-a u Bruxellesu i Monsu.

Projekt se realizira u suradnji s Odjelom za javnu diplomaciju NATO-a, a podupiru ga Ministarstvo vanjskih poslova Republike Češke, Veleposlanstvo Norveške i Fundacija za otvoreno društvo.

T. I.

Uvjetna kazna za Vedrana Kuntića

Gradski sud Segedina u Mađarskoj osudio je uvjetno na godinu dana Subotičanina koji je prošle godine 23. listopada u jutarnjim satima prouzrokovao prometnu nesreću, usmrivši jednu djevojku. U toj nesreći dvoje mladih pretrpjeli su teške tjelesne ozljede – javila je agencija MTI, a prenosi portal Vajdaságma.

Pravosnažnom odlukom suda u Segedinu za nesreću je isključivo kriv vozač Vedran Kuntić. On je sa svojim prijateljima iz Subotice došao u Segedin u namjeri posjetiti jedan od disko klubova. Nekoliko sati prije prometne nesreće popio je jedno pivo, međutim u trenutku nesreće nije bio pod utjecajem alkohola. Krenuvši kući po slaboj kiši, on je u Segedinu svojim automobilom ušao u jedno raskrižje tako da nije dao prednost autobusu koji je dolazio s desne strane. Vozač autobusa je primijetio subotičko vozilo, kočio je na vrijeme, međutim ipak je došlo do sudara. Tada se putničko vozilo okrenulo, rušivši jedan semafor tako da je zbog udarca 19-godišnja djevojka, koja je sjedila na zadnjem sjedištu, pretrpjela teške ozljede i na licu mjesta preminula, prenosi portal Vajdaságma.

UDŽBENIKE ZA HRVATSKI JEZIK OSIGURALI VLASTITIM SNAGAMA A DRŽAVA »ŠUTI«

Nema novca ili političke volje

Radimo posao koji je Republika Hrvatska odradila za srpsku nacionalnu manjinu i koji bi, naravno, i Republika Srbija trebala uraditi za sve nacionalne manjine, a na kraju je sav taj posao spao praktički na nacionalna vijeća, kaže Anđela Horvat

Prošle srijede u Hrvatsko nacionalno vijeće stiglo su kompleti udžbenika za hrvatski jezik za sve razrede osnovne škole. Oko tri stotine kompleta podijeljeno je svim učenicima koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku, kao i njihovim nastavnicima. U Hrvatskom nacionalnom vijeću vrlo su zadovoljni kvalitetom udžbenika, ali ne i činjenicom da su i do ovih udžbenika došli vlastitim snagama, na »mišiće« HNV-a i uz dobru volju BIGZ-a, odnosno vlasnika Školske knjige iz Zagreba, koji je financirao tiskanje udžbenika u vrijednosti od oko 50.000 eura, od čega je Ministarstvo, do sada, refundiralo tek oko 9.000 eura.

Do ostvarenja ovoga projekta išlo se sporo i mukotrpno. Uz konstatno urgiranje kod nadležnih institucija Republike Srbije da se pitanje udžbenika na hrvatskom jeziku riješi onako kako je to zakonom predviđeno i kako je riješeno i za druge manjine, išlo se i nekom vrstom paralelnog procesa. Naime, kako kaže predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća Darko Sarić Lukendić, koji skupa s Anđelom Horvat, članicom IO HNV-a zaduženom za obrazovanje, radi na rješavanju ovoga problema, nisu svi udžbenici koji su potrebni za održavanje nastave na hrvatskom jeziku obuhvaćeni Planom za izdavanje udžbenika kojeg donosi Nacionalni prosvjetni savjet, »a čak i naslovi koji su predviđeni planom još nisu dostupni djeci koja pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku, pa se postavlja pitanje - je li to propust nakladnika ili Ministarstva prosvjete Republike Srbije?«.

ČEKAJUĆI NA DRŽAVU

»Sada je najbitnije da su stigli udžbenici za hrvatski jezik koji su u potpunosti usklađeni s planom i programom Republike Srbije, koje je odobrio Nacionalni prosvjetni savjet i Ministarstvo prosvjete, u kojima su prisutni i sadržaji koji se odnose na hrvatsku nacionalnu kulturu u Vojvodini i čijim kvalitetom su i nastavnici vrlo zadovoljni«, kaže Anđela Horvat.

Početak pregovora oko udžbenika, koji su sada na dačkim klupama, bio je u prosincu 2010. godine kada su tadašnji ministar obrazovanja Republike Hrvatske dr. sc. Radovan Fuchs i vlasnik Školske knjige prof. Ante Žužul bili u posjetu HNV-u uz posredovanje i pomoć tadašnje konzulice u Subotici Ljerke Alajbeg i aktualnog veleposlanika Željka Kuprešaka.

»Tadašnji član IO HNV-a zadužen za obrazovanje Pero Horvacki započeo je taj posao, a mi smo ga nastavili i završili«, kaže Horvatova, te dodaje kako »to dakako ne znači da smo uradili sav posao. To je samo hrvatski jezik. Ima tu još dosta da se radi i sada želimo da se tiskaju udžbenici iz prirodnih predmeta tako što će se prevesti sa srpskog na hrvatski, što može učiniti bilo koji nakladnik iz Srbije«.

Anđela Horvat kaže kako razmatraju nekoliko nakladnika s kojima bi to mogli uraditi, ali za sada se još ne nazire rješenje, jer je problem tko će to financirati? »Mi radimo posao koji je Republika Hrvatska odradila za srpsku nacionalnu manjinu i koji bi, naravno, i Republika Srbija trebala uraditi za sve nacionalne manjine, a na kraju je sav taj posao spao praktično na nacionalna vijeća. Mi pokušavamo na razne načine navesti domicilnu

državu da radi svoj posao, ali dok čekamo na njih ne sjedimo skrštenih ruku već pokušavamo vidjeti što se može uraditi« kaže Horvatova.

ZAČARANI KRUG

Zašto Planom udžbenika Nacionalnog prosvjetnog savjeta nisu obuhvaćeni svi udžbenici koji su potrebni za nastavu na hrvatskom jeziku, iako je HNV inzistirao na tome, prvo je pitanje koje se postavlja i od kojeg sve kreće, jer taj plan obvezuje Ministarstvo prosvjete s jedne strane, a s druge strane usmjerava licencirane nakladnike.

Na Plan udžbenika su uvršteni hrvatski jezik i dodaci za predmete od nacionalnog značaja za prirodu i društvo, glazbeni odgoj, likovno i povijest. HNV je tražio ili da se dopuni plan ili da se pismeno odgovori kako dopuna nije potrebna i upućeni su dopisi i Ministarstvu prosvjete i Zavodu za unapređenje obrazovanja i odgoja. Međutim, odgovora nema, a nema niti udžbenika. »U Zavodu su nam ponudili usmeno objašnjenje kako nije potrebno uvrštavati u plan udžbenike matematike, fizike, biologije, kemije na hrvatskom jeziku već se podrazumijeva da ako u planu postoje matematika, biologija, fizika, kemija - to se odnosi kako na srpski, tako i na jezike manjina. Mi smo inzistirali da se uvrste udžbenici na hrvatskom jeziku u plan kako bi na osnovi toga i nakladnici mogli potraživati sredstva iz fonda za niskotiražne udžbenike, koji je, inače, trenutačno prazan, a prema informacijama koje imamo taj fond nije nikada niti zaživio, jer nakladnici nisu uplaćivali sredstva«, kaže Anđela Horvat. A što država (ne)radi i na kakve sve prepreke se nailazi u poku-

šaju rješavanja jednog od najznačajnijih problema za nastavu na materinjem hrvatskom jeziku, pojašnjava Darko Sarić Lukendić.

»Činjenica je da u planu za izdavanje udžbenika koji je usvojen 2010. godine nema svih udžbenika potrebnih za nastavu na hrvatskom jeziku, hrvatski jezik je bio i ima ga, postoje dopune za pojedine predmete, ali naslovi za prirodne predmete uopće nisu predviđeni. Neovisno o tome čak i za te naslove, koje tako manjkavi plan predviđa, mi još uvijek nemamo sve naslove tiskane. Polovicom 2010. ovaj sastav HNV-a je konstituiran, a te je godine donesen i Zakon o obrazovanju i odgoju te izmjene i dopune Zakona o udžbenicima



i Pravilnik o izdavanju niskotiražnih udžbenika, gdje se ova oblast pokušala urediti na jedan nov i suvremeniji način, nego što je to bila praksa ranije. Pravilnik i Zakon definiraju da svi udžbenici na jezicima nacionalnih manjina imaju karakter niskotiražnog udžbenika. Pravilnik, zatim, jasno propisuje obvezu svih licenciranih nakladnika da izdvoje jedan posto svojih neto prihoda u poseban fond iz koga se trebaju financirati niskotiražni udžbenici ili trebaju uvrstiti u svoj nakladnički plan neki od niskotiražnih udžbenika. Isti taj pravilnik predviđa da će Ministarstvo prosvjete raspisati do konca prosinca natječaj za pribavljanje najpovoljnije ponude za tiskanje određenog naslova, ukoliko je potreba za tim naslovom predviđena Planom za izdavanje udžbenika, samo za one naslove koje niti jedan nakladnik nije predvidio u svojem nakladničkom planu. To praktički znači da ukoliko neki nakladnik predvidi tiskanje određenog niskotiražnog naslova Ministarstvo nije u obvezi

raspisati natječaj, a nakladnik može, a ne mora provesti svoj plan i u onom dijelu koji se odnosi na tiskanje niskotiražnog udžbenika. U toj situaciji krajnji rezultat može biti dvojak - da nakladnik izda udžbenik kako je i planirao, ili da ga ne izda i u tom slučaju nitko nije kriv - svi su radili svoje, a na koncu se može desiti da tog naslova nema ili ga ne bude kada je planirano i očekivano.«

EKONOMSKI ILI POLITIČKI RAZLOZI

Osim ove situacije u kojoj se većina nakladnika odlučuje za uvrštavanje u svoj plan nekog od niskotiražnih udžbenika, zbog čega je Fond za takve udžbenike prazan, na situaciju s udžbenicima na hrvatskom jeziku utječe i mali broj potencijalnih kupaca udžbenika, zbog čega ga nakladnici vjerojatno neće uvrstiti u svoj plan.

Međutim, osim pitanja financija, interesa i profita nakladnika očito je da se u slučaju tiskanja udžbenika na hrvatskom jeziku radi i o još nečem drugom.

»Pitanje udžbenika prema Međudržavnom sporazumu, potpisanom između Hrvatske i Srbije a u cilju zajedničkog rješavanja problema koji postoje, Srbija je bila u obvezi riješiti pitanje udžbenika za hrvatsku manjinu, kao što je to riješila i Hrvatska za srpsku manjinu. To, međutim, oni do danas nisu učinili. Sa zakonskom regulativom nemamo problem, već s provedbom. Pri čemu onaj tko treba zakone provoditi istovremeno treba samom sebi i naložiti da provede zakone i provede ih – konkretno Ministarstvo prosvjete, a upravo je točka zastoja uvijek bilo Ministarstvo prosvjete i ministar Žarko Obradović. Ne samo oko pitanja tiskanja udžbenika već i projekta besplatnih udžbenika. Niti jedan dinar nije izdvojen za kupovinu udžbenika na hrvatskom jeziku što znači da su djeca izravno diskriminirana od strane Ministarstva po toj osnovi, a da bismo tu diskriminaciju umanjili HNV izdvaja

PREDSJEDNIK DEMOKRATSKOG SAVEZA HRVATA U VOJVODINI PETAR KUNTIĆ

Problem dići na višu razinu

»S obzirom na situaciju u kojoj se nalazi školovanje na hrvatskom jeziku i postojanje konstatnog odugovlačenja rješavanja problema bez obzira tko je na vlasti i tko obavlja dužnost ministra za prosvjetu u Srbiji, mi smo na jednoj od prošlogodišnjih sjednica HNV-a donijeli odluku da profesionalno uposlamo djelatnicu zaduženu za resor obrazovanja i to se pokazalo ispravnim, jer je po prvi puta uz pomoć HNV-a jedan veliki broj udžbenika riješen. Međutim, to je riješeno na »mišić« HNV-a, a ono što mi očekujemo je da država Srbija stavi hrvatsku manjinu na istu poziciju kao i sve ostale manjine i da daci koji idu u škole na hrvatskom jeziku imaju isti status kao i ostale manjinske zajednice u Srbiji. Na žalost, ovdje je konstantno rađen jedan korak naprijed a dva natrag u rješavanju tog problema, a niti visoko pozicionirani dužnosnici Republike Hrvatske, niti političari unutar manjinske zajednice nisu napravili puno više do ovoga. Smatramo da ćemo sad, kada smo potpuno u oporbi, ovu problematiku dići na jednu višu razinu, a imajući u vidu nepoznanicu hoće li se i kada održavati sjednice Međuvladinog mješovitog odbora, morat ćemo ovo pitanje dizati na neke druge razine. Nova vlast se nije očitovala hoće li podržavati rješavanje problema na razini Srbije i Hrvatske posredstvom MMO, niti su imenovani novi članovi MMO i to je jedno od tri pitanja koja ćemo uputiti predsjedniku Nikoliću kad nas bude primio na naš zahtjev.«

znatna sredstva i djeca dobivaju udžbenike besplatno«, kaže Sarić Lukendić.

»To jasno pokazuje kakav je odnos pojedinih nadležnih tijela RS, jer smo s pojedinicima imali korektnu suradnju. Na žalost, u Srbiji provedba zakona još uvijek u velikoj mjeri ovisi o diskrecijskim pravima i slobodnom i kreativnom tumačenju nadležnog ministra, a onda je važno i iz koje političke opcije dolazi.

Slične probleme s udžbenicima imaju i bošnjačka i albanska nacionalna manjina u Srbiji, pri čemu i jedna i druga imaju daleko veći broj djece u nastavi. S druge strane, rumunjska i rusinska zajednica, iako malobrojnije, imaju riješeno pitanje udžbenika od strane nakladnika, što znači da nije samo po srijedi ekonomski faktor«, kaže Sarić Lukendić, te dodaje kako je pripremljeno za izdavanje 49 naslova na albanskom jeziku i još dodatnih 27 je u pripremi »što znači da se pitanje udžbenika na jezicima nekih nacionalnih manjina počelo 'odmotavati' samo se postavlja pitanje - ako je to tako,

zašto su Albanci 'riješeni' a nisu obuhvaćeni i udžbenici na hrvatskom jeziku?«.

I na koncu, što da se radi u ovakvom ekonomskom, političko-institucionalnom začaranom krugu? »Naše pitanje pokušavamo riješiti i s institucijama međunarodne zajednice. Početkom godine smo imali sastanak s predstavnicima bošnjačke nacionalne zajednice, koji nemaju još ni udžbenik materinjeg jezika, a uskoro će se takav sastanak održati s predstavnicima albanske zajednice. Ovi se susreti organiziraju uz posredovanje Organizacije za europsku sigurnost i suradnju kako bi razmijenili iskustva u rješavanju sličnih problema. Međutim, ukoliko do konca ove godine ne budemo dobili jasna i čvrsta uvjerenja od države Srbije da će pitanje udžbenika biti riješeno, svakako ćemo razmotriti i mogućnost pokretanja tužbe pred Međunarodnim sudom za ljudska prava«, zaključuje Sarić Lukendić.

J. Dulić



ŠTO DONOSE EKONOMSKE MJERE NOVE VLADE:

Je li na djelu suočavanje s problemima, prebacivanje ili prolongiranje?

*Stižu poruke koje ne želimo čuti * Čarobni štapić koji se izlazio od uporabe * Bolećivost prema državnom aparatu i mirovinama **

*Ministarsko skakanje u vlastita usta * Strah od grčkog scenarija * Početak malog regionalnog gospodarskog rata*

Riječi ministra financija *Mladana Dinkića* izgovorene početkom tjedna kako ćemo »živjeti teže, ali nećemo umrijeti« odjeknule su poput topa. Tijekom televizijskog gostovanja prošlu nedjelju navečer on je auditoriju Srbije počeo nagovještavati sumornu budućnost. Mada je govorio uopćeno, ne uzaleći u detalje komu će koliko biti gore, poruka je shvaćena. Pretvaranju je kraj. Bilo je to vjerojatno prvi put u ovoj izbornoj godini da se u udarnom terminu građanima izravno prenose loše poruke. Nakon pola godine glancanja proračuna, zamotavanja problema i dubioza u celofan, nakon konsolidacije nove koalicije i vlasti konačno je došao tren za sagledavanje realiteta. Naravno, dio je političkog folklora svim problemima tražiti korijen u prošloj vlasti koristeći nevjerovatne zaplete kako bi se zamotao vlastiti trag u ranije donošenim odlukama koje su upravo dovele do sadašnjeg stanja. No, ako izgovore i pojašnjenja prošlih ministara i premijera odvojimo u domen sci-fi ili novelističke naive, što nam zapravo ostaje?

Ostaju nam riječi po kojima je ministar Dinkić uvidio kako javni dug nije 46 posto već 56 psoto bruto društvenog proizvoda. Ujedno, »znalo se da smo pred bankrotom«, a to je navodno spriječeno brzim anti-kriznim mjerama nove Vlade. Jer, da nije tako urađeno, država bi bankrotirala – ne bi bilo sredstava za liječnike, nastavnike, umirovljenike...



ČAROBNI ŠTAPIĆ

Ukratko rečeno, nije se znalo da smo u velikom problemu, ali smo ga odmah riješili antikriznim mjerama, i sada žiteljima Srbije ostaje samo da izdrže dok se stanje ne popravi. Najavljuju se teški dani, ali nećemo umrijeti. Barem ne svi, ako želimo biti precizni. A oni koji su posebno precizni u izražavanju otkrili su čudnu formulaciju u Dinkićevom nastupu kada je rekao »živjet ćete teže«, kao da se ta situacija neće odnositi i na njega osobno.

Bilo kako bilo, ove mjere zaslužuju da ih malo podrobnije istražimo, kada su nas već spasile bankrota, a omogućuju i preživljavanje. Ukratko, radi se o povećavanjima poreza. Povećava se porez na deviznu štednju, raste porez na dividendu, itd, itd, a najviše upada u oči povećanje poreza na dodanu vrijednost za preko 10 posto,

s 18 na 20 postotaka. Dakle, svaki put kada u dućanu kupite namirnice i potrepštine u vrijednosti 1.000 dinara, automatski ste državi poslali oko 200 dinara u proračun.

Ako na tren ostavimo po strani one mjere koje odlično zvuče i kojima se smanjuju manji porezi, kao i porezi koji se odnose na manji broj građana, a to je kupnja prvog stana i slično, postaje lako shvatljivo da nove mjere zapravo prebacuju težinu problema s države na građane.

KOJIM PUTEM DALJE?

Dakle, loše stanje državne kase neće se sanirati uštedama, nisu najavljene mjere smanjivanja birokracije - već udar na džep kupaca. Mada je Vlada počela proces ukidanja raznih državnih agencija, pravo je pitanje hoće li time smanjiti broj ovisnika o proračunu ili ih je tek prevela na platni popis u ministarstva. Više se čini kako je to ovo drugo.

Sada dolazimo do toga da je povučeni potez Vlade Srbije neinventivan, naime, vidjeli smo da su ga povukle i druge vlade u okruženju kada su proteklih mjeseci obarale staru vlast. Vlada mađarskog premijera *Viktora Orbána* također je podigla ÁFU (PDV) na cijelih 27 posto i time puni rupe u proračunu, dok je hrvatska Vlada *Zorana Milanovića* to isto uradila i dosegla 25 posto poreza na dodanu vrijednost. Taj korak lako može povući vlada diskontinuiteta i to je urađeno u sve tri zemlje. Naravno, suvišno je reći da nitko nije najavljivao tu mogućnost tijekom izbora.

Ta povećanja osnovnog poreza bi privremeno trebala riješiti goruće probleme, no na dulje staze, kako smatraju stručnjaci, ne bi donio ništa dobro jer će naravno ljudi osjetiti manjak novca u svojim džepovima, onaj tko može tražit će veću plaću ili cijenu usluga, tako da možemo očekivati pužajući rast cijena, mini inflaciju. Predsjednik Skupštine Zajednice poduzetnika Gospodarske komore Srbije *Miroslav Miladinović* kaže kako bi poduzetnicima zapravo više odgovaralo smanjenje, a ne povećanje poreza.

ŠUMOM I DRUMOM

Što se tiče PDV-a, tu nas već dotiče realnost. Lako je uočiti kako je PDV u Srbiji znatno niži nego u sjeverozapadnih susjeda. Bit će još prostora za povećanja u nekim idućim godinama, i to nije sporno.

Sporne su ostale mjere koje bi se srednjeročno morale pozabaviti problemima kako ne bismo opet došli u prebankrotu situaciju. To je, naravno, poboljšavanje poduzetničkog ambijenta. Parcijalna defiskalizacija ministra Dinkića je odličan potez, pod uvjetom da zaboravimo kako je upravo pod njegovim vodstvom uvedena stravična fiskalizacija, a da su građani svojedobno pozivani da prijavljuju one koji nisu davali fiskalne račune, poput doušnika.

Ove mjere i cjelokupna financijska politika bile bi vjerodostojnije da su ovi akteri priznali svoje pogreške dok ih sada otklanjaju. Vlast će teško uspjeti iscijediti više novca iz naroda, jer ga jednostavno narod nema. Dakle, treba tražiti novac sa strane, a to su ili pozajmice ili investicije. U javi su obje situacije, što opet baš i nije najbolje. Jer, ako se ne promjeni način podjele novca nezasićenim proračunskim korisnicima, krediti će nas samo još brže i snažnije vući na dno, tj. ni sljedeća generacija neće moći napraviti obrt, ući ćemo u dužnički tunel.

MAMAC JE BAČEN

Od svih antikriznih mjera naknadna će naplata PDV-a imati najbolji učinak na gospodarstvo, što očekuje i direktor Unije poslodavaca Srbije *Dragomir Marjanović*. To je korak koji doista zvuči odlično, jer su poduzetnici jako nezadovoljni time da porez plaćaju prije nego što im kupac isplati robu za slučaj da su je dali na poček. Taj bi korak mogao izazvati mali bum u prodaji na otplatu i odloženo plaćanje. No, povećat će se prostor manipulacije, a priljev u državnu kasu će također biti nominalno manji, pa je pitanje hoće li brži obrt novca opravdati taj korak. Naime, kada je uveden PDV prije desetak godina, upravo je ministar Dinkić analizirao sve njegove slabosti u primjeni u istočnoeuropskim zemljama te se odlučio za vrlo restriktivan model koji je do sada za državu

davao odličan efekt. Sada ostaje da se vidi hoće li, i kako će gospodarstvo reagirati na ovaj mamac koji joj se baca iz Vlade.

GRČKI POUČAK

Jedna je stvar jasna, a to je da su ružne scene iz Grčke, gdje su se na udaru antikriznih mjera našli korisnici državnog proračuna - nastavnici, umirovljenici, policajci, liječnici i ini, uplašile ostatak Europe, pa se bježi od sličnih poteza. Argument kako netko želi izbjeći grčki scenarij, koji sve češće čujemo i kod nas, zapravo znači da ne želimo izazvati pobunu državnih namještenika, te da ćemo radije teret krize prebaciti na cijelu populaciju.

kapitalizam nema rješenje za ovaj problem, osim dodatnog zaduženja. Dok se kritizira Grčka, mnoge druge države iz godine u godinu izglasavaju nova državna zaduženja, ali u tišini i pod drugim nazivom. Podizanje plafona zaduženja ili kvantitativno zaduživanje, samo su drugi nazivi izvan Europske Unije kada se državni deficit prebacuje na građane.

PROIZVODNJA

Kako god bilo, jedini zdravi način svladavanja krize je povećanje proizvodnje. Izgleda da nova vlast malo bolje vidi tu pokretačku snagu u poljoprivredi, ali to je nedovoljno za izlazak iz krize. Bez otvara-

egzistencije nekoliko tisuća ljudi.

Jedna stvar čudi, a to je što se kod nas otvaranje stranih šoping centara proslavlja kao veliki uspjeh zbog dolaska investitora. Taj investitor dolazi kako bi odnio, a ne donio novac. Jedino bi otvaranje proizvodnih linija donosilo novac, samo bi nam takve investicije išle naruku i kratkoročno i dugoročno.

ČEKAJUĆI GODOTOV VLAK

Stoga, priča o spasu Srbije u zadnji čas pred svjetskom gospodarskom krizom djeluje neuvjerljivo, prije bi se moglo reći da su problemi samo prolongirani i prebačeni na građane. Ostvaren je kratkotrajan uspjeh,



Taj korak također ima svoju cijenu, jer kako se vidjelo i u slučaju Španjolske, Italije i drugih pogođenih zemalja, globalna kriza neumitno će na koncu dovesti do preispitivanja proračunskog trošenja, koje je kod nas još uvijek žestoko zaštićeno. Morat će se postaviti i pitanje mirovina, a zahvaljujući sudjelovanju PUPS-a u vlasti starija se generacija može nadati da se to pitanje neće otvoriti u sljedeće 4 godine.

Makar koliko prebacivali ovaj problem gdje god se može, proračunski deficit će ostati proračunski problem. Suvremeni

nja novih tvornica, a ne šoping centara, prijeti repriza teške krize kao eho devedesetih, te uništenje mirovinskih fondova. Moglo bi se dogoditi da generacija koja je preživjela rat bude generacija koju će pogoditi i gospodarska suša, a da obećana oaza u pustinji, a to je mirovina, do tada presuši.

Ako se to ima u vidu, nije ni čudo što se Mađarska toliko borila da velika investicija u otvaranje nove tvornice Mercedes a umjesto u Srbiju, Rumunjsku ili neku drugu istočnu državu upravo završi tamo i pomogne u postavljanju i trasiranju sigurne

dobilo se na vremenu. Ali, na što će se to vrijeme iskoristiti? Tek će sljedeće godine pokazati hoće li se Vlada doista uhvatiti u koštac s pravim korijenima problema. Ova prorуска vlada ima slobodu pokušati krenuti nekim novim putem, jer se vidi kako smo na europski vlak malo zakasnili. Hoće li to biti nacionalno odgovorna ekonomija a'la Orbán, antimoderno islamska, pobunjeničko ekvadorska ili ruska tajkunizacija, ostaje nam da vidimo, jer Švicarska, Austrija ili Njemačka definitivno nećemo postati.

Neven Primorac

VJEKOSLAV OSTROGONAC, ČLAN GRADSKOG VIJEĆA SUBOTICE ZADUŽEN ZA TURIZAM I MLADEŽ

Unapređenje turističke ponude i aktivnije sudjelovanje mladih u životu grada

Razgovor vodio: Dražen Prčić

**Nužno je povezivanje svih turističkih subjekata na teritoriju*

*Subotice, Palića i Kelebije * Otvaranje kancelarije za mlade*

**Sprega između turističkih i gospodarstvenih subjekata*

trebala bi biti na obostranu korist

Novi ustroj resora u Gradskom vijeću Subotice razdvojio je sport od turizma i mladeži, ali je na mjesto prvog čovjeka koji će se brinuti o turističkoj i omladinskoj djelatnosti izabran *Vjekoslav Ostrogonać*, dugogodišnji uspješni sportski djelatnik. Iskustvo iz sporta, ali i iz menadžerske djelatnosti kojom se bavio dugi niz godina u obiteljskom lokalnu Art, te nekim subotičkim poduzećima, pokušat će prenijeti u resornu oblast s kojom je već imao izravnih doticaja kao koordinator lokalne kancelarije za mlade.

HR: Kakvo je vaše viđenje mjesta člana Gradskog vijeća u čijem se resoru nalaze turizam i mladež?

Svojom zadaćom smatram, prije svega, rad na unapređenju kvalitete ponude i usluga koje

pružaju svi turistički subjekti na teritoriju grada Subotice, a sve u cilju stvaranja povoljnog ozračja za ljude koji imaju volju i želju turistički dolaziti na sjever Bačke. U tom smjeru će se razvijati stalna komunikacija s hotelijerima, turističkim agencijama i svima ostalima koji participiraju u kreiranju turističke slike Subotice, u želji sagledavanja svih pratećih problema i njihovog rješavanja, te budućeg razvoja ove gospodarske grane na ovim prostorima, a sve to na opću dobrobit svih žitelja. Što se tiče resora mladeži, prevashodni cilj će biti posvećivanje veće pažnje problemima mlade populacije kojima će se u skorijoj budućnosti baviti Kancelarija za mlade, koja bi uskoro trebala započeti s radom. Konkretno, da se mladež aktivnije uključi u život grada i da ona bude



ta koja će imati priliku svoje ideje i viđenja predstaviti na pravi način kroz buduće akcije i projekte.

HR: Što su prve konkretne aktivnosti koje provodite na mjestu prvog čovjeka subotičke mladeži?

Po stupanju na dužnost člana Gradskog vijeća zaduženog za resor mladeži, odmah sam obavio mnogo pojedinačnih razgovora u cilju sagledavanja trenutnog stanja u gradu, a sljedeći korak je organiziranje zajedničkog sastanka s predstavnicima svih organizacija

koje se bave problematikom mladeži na kojem je planiran početak provođenja akcijskog plana i definiranje budućeg rada i opsega djelatnosti Kancelarije za mlade.

HR: Gdje će se nalaziti Kancelarija za mlade i na koji način će praktično djelovati?

Prostor buduće Kancelarije za mlade je naslijeđen od nedavno ugašene Regionalne kancelarije za mlade, koja ima želju i volju ustupiti i cjelokupni inventar za rad, a nalazi se na Otvorenom sveučilištu u Subotici. Kancelarija za mlade bi treba-

la djelovati u okviru lokalne samouprave, koja bi joj trebala kroz gradski proračun osigurati budući financijski priljev, i putem svog aktivnog djelovanja nastupati kao svojevrsni servis mladima Subotice. Njenim ulaskom pod nadležnost lokalne samouprave bit će osigurano i otvaranje jednog ili dva radna mjesta za osobe koje će biti stalno uposlene u njenom radu, te dijelom i financiranju projekata na kojima će se kancelarija u budućnosti angažirati. Najvažniji cilj kancelarije za mlade ogledat će se u objedinjavanju svih aktivnosti na jednom mjestu, na kojem bi mladež mogla dobiti sve potrebne odgovore, savjete, instrukcije i ostale oblike konkretnije pomoći u potencijalnom rješavanju svojih problema. Spomenutim akcijskim planom trebali bi objediniti njene okvire budućeg rada i djelovanja na teritoriju grada.

HR: Hoćete li uspostaviti svojevrsan most između dva resora za koja ste zaduženi u Gradskom vijeću, tvoreći potencijalnu spregu u povezivanju subotičke mladeži i turizma u Subotici?

Povezivanje omladine s turizmom je po meni posve normalna stvar, jer za mnoga potencijalna radna mjesta u turizmu, osobito ona sezonskog karaktera, konkuriraju upravo mladi ljudi. Boljom informiranosti mladeži, što će biti jedna od glavnih zadaća Kancelarije za mlade, mladi ljudi će imati priliku biti mnogo bliže dobivanju posla.

HR: Slična sprega između turizma i drugih grana gospodarstva mogla bi ojačati gradsku ekonomiju kroz razne oblike praktičnog povezivanja.

Svakako, jer je opće poznato kako u jakim, poznatim turističkim središtima od turizma ne žive samo davatelji turističkih usluga poput hotelijera ili ugostitelja, nego uzajamnim povezivanjem benefit ostvaruje i trgovački sektor, te lokalni gospodarstvenici kroz plasman svoje robe. Također, dobrom strategijom povezivan-

ja stvara se prostor za otvaranje novih radnih mjesta, što je izuzetno važno u vremenima u kojima živimo i sve većoj nezaposlenosti, posebice mladih ljudi.

HR: Kakvi su turistički rezultati koje ste naslijedili prilikom preuzimanja funkcije u Gradskom vijeću?

Prema podacima Turističke zajednice Subotice za prvih sedam mjeseci ove godine Subotica je ostvarila 35.884 noćenja, dok je na Paliću noćilo 20.510 gostiju. Što se tiče odnosa domaćih i stranih gostiju, Subotica bilježi 18.939 prema 16.945 ostvarenih noćenja, dok je na Paliću noćilo 14.948 domaćih i 5.562 strana gosta.

neće ugroziti niti jednog pojedinačnog subjekta, nego će pripomoći jačanju pozitivne konkurentnosti.

HR: Što planirate učiniti na unapređivanju buduće turističke ponude Subotice i Palića?

Ponajprije namjeravamo učiniti sve što možemo da što bolje informiramo našeg gosta o svim sadržajima i potencijalnim mogućnostima izbora raznovrsnih fakultativnih sadržaja iz sfera kulture, umjetnosti, sporta i svega što bi moglo zainteresirati ljude koji određeno vrijeme borave u turističkim objektima u Subotici, na Paliću ili Kelebiju. Zbog toga je pokrenut projekt

Vjekoslav Ostrogonac je bio profesionalni nogometaš, a po okončanju aktivne igracke karijere posvetio se trenerskom pozivu radeći isprva u Nogometnom klubu Bačka, u kojem je poslije obavljao i dužnost sportskog direktora, te potom kao dužnosnik subotičkog Sportskog saveza angažirano djelovao u nekoliko subotičkih klubova. Menadžersko iskustvo stekao je radeći u obiteljskom ugostiteljskom lokalu Art, kasnije u Podrumu Palić i zastupanjem nekoliko drugih tvrtki u Subotici. Oženjen je i ima kćer Nađu.

HR: Kako komentirate bolje rezultate Subotice u odnosu na Palić, koji je glavno lokalno turističko središte?

Opći aktualni trend turizma je interes za stacionarni boravak u većoj urbanoj sredini, te razgledanje njegove okolice i odlasci na pojedine tematske izlete. Upravo to bi trebala biti šansa Subotice, koja bi trebala povezati sve svoje turističke kapacitete od Kelebije do Palića i bogatijom i raznovrsnijom ponudom izvanpansionskih aktivnosti što duže zadržati gosta u našem turističkom okruženju. Jedinstveni nastup svih turističkih subjekata

aplikacije za mobitele putem koje će njenim skidanjem i postavljanjem turisti koji su trenutačno na teritoriju našeg grada imati punu informaciju o svim neophodnim sadržajima i obavijestima poput, primjerice, mape grada, agende događanja i sl. Aplikacija je besplatna, pa strani turisti neće imati nikakvih troškova rominga prilikom njenog učitavanja u svoj mobilni, a urađena je na srpskom, mađarskom i engleskom jeziku. Slična mobilna aplikacija u Srbiji postoji još samo u Beogradu i Novom Sadu. Novina je i prijedlog uvođenja Double decker panoramskih

autobusa u kojima bi se turisti vozili na relaciji od Kelebije do Palića, i kroz Suboticu, razgledajući sve gradske i pri gradske turističke destinacije.

HR: Što bi trebalo učiniti s Palićkim jezerom i njegovom okolicom u cilju poboljšanja ponude?

Problem predstavlja način na koji je prezentirana cijela priča o jezerskoj vodi na Paliću, koja istina nije najbolje kvalitete, ali ni voda na Novosadskom štrandu nije baš najčistija, no sve se to drugačije predstavlja. Činjenica je kako nam vodeni sadržaji na Paliću trebaju i bez njih neće biti moguće razvijati atraktivniju ponudu nekadašnjih europski poznatih toplica. Zbog toga se mora zajednički raditi na iznalaženju najboljeg mogućeg rješenja.

HR: Na koji način planirate afirmirati budući zajednički rad?

Već početkom sljedećeg mjeseca, 6. i 7. listopada, Turistička zajednica Subotice planira organiziranje skupa na kojem bi se trebalo okupiti stotinjak ljudi iz svih sfera turističke djelatnosti iz regije, te cijele Srbije, Hrvatske, Mađarske i Slovenije. U sklopu radnog programa bit će im organiziran sastanak sa svim subotičkim i palićkim hotelijerima na kojem će se izravnim putem ostvariti mogućnost povezivanja u cilju razvijanja buduće poslovne suradnje.

HR: Hoće li i Gradska kuća, najprepoznatljiviji subotički objekt i vječiti interes svih turista koji pohode naš grad, biti bolje uključena u budući plan osvežavanja turističke ponude?

Namjeravamo više otvoriti Gradsku kuću za potrebe turističke ponude, uz već standardnu ponudu pogleda s njenog Vidikovca s kojeg se pruža pogled na cijeli krajolik. Gradska kuća je subotički brand i namjeravamo ga iskoristiti kroz raznovrsnije aktivnosti što bolje u budućem razdoblju.

VINKOVAČKE JESENI 2012.

»U kolu i oko njega«

*Posjetiteljima i svim dragim
gostima, 80 KUD-ova
i udruga i 58 dječjih skupina
pokazalo je i prikazalo
s koliko se brige, mara
i poštovanja njeguje tradicija
narodnoga stvaralaštva*



Tavankučani na pozornici

Tradicijska manifestacija Vinkovačke jeseni, koja svojom ljepotom i optimizmom, širinom duše hrvatskoga čovjeka na ovim prostorima, uvijek nanovo grije srca i opija dušu svekolikom puku, brojnih sudionika i izvođača i svih onih koji u te dane grad na Bosutu posjećuju, održana je od 7. do 16. rujna, po 47. put.

Tim posjetiteljima i svim dragim gostima, 80 KUD-ova i udruga i 58 dječjih skupina je pokazalo i prikazalo s koliko se brige, mara i poštovanja njeguje tradicija narodnoga stvaralaštva. Ove su Jeseni održane pod nazivom »U kolu i oko njega«. Tako je naslovljena i priredba u petak, 14. rujna, kojom su svečano otvorene Jeseni, autorice *Ane Cvanić*, uz sudjelovanje stotinjak sudionika, od poznatih glumaca HNK-a, do članova desetak društava, pa sve do baletnog ansambla, a želja je bila prikazati kako je narodno stvaralaštvo osvajalo ondašnju aristokraciju.

NAJVEĆE ŠOKAČKO KOLO NA SVIJETU

Program Vinkovačkih jeseni sadrži 50-ak popratnih manifestacija, od Sajma gospodarstva i obrtništva na Lenijama, do Sajma rukotvorstva u Gradskom parku, Etnologije Vinkovaca i okolice, Aeromitina, nogometne utakmice, Nacionalne izložbe voćnih rakija i likera, Festivala kulena i brojnih zabavnih večeri, Izložbe slika u tehničar slame u Hotelu Slavonije i Izložbe godišnjih kalendara s tradicijskom podlogom u Gradskom muzeju Vinkovci. U svim pobrojanim događanjima bilo je više od 10 tisuća sudionika, a u proteklih desetak dana ponuđene programe pratilo je više od 100 tisuća posjetitelja i gostiju.

A počelo je u petak, 7. rujna, kada su gradonačelnika *Mladena Karlića* i župana *Božu Galića* Vinkovački šokački rodovi ispratili u šator Vinkovačkih jeseni na Folklorne večeri, na kojima je u tjedan dana nastupilo 59 dru-

štava, a kao najbolje ocijenjeno je KUD »Šokadija« iz Starih Mikanovaca. Nedjelja 9. rujna bila je dan dječje radosti, a više od 2 tisuće djece iz 58 društava zaloga su da Vinkovačke jeseni imaju osiguranu budućnost. Svečanost otvorenja upriličena je u petak, 14. rujna, što ste mogli pratiti u izravnom prijenosu na HRT-u, a kruna ovogodišnjih Jeseni svakako je nedjeljni mimohod uz sudjelovanje 80 društava i udruga iz čitave Hrvatske, Bosne i Vojvodine s više od 4 tisuće sudionika u živopisnom narodnom ruhu. Pratilo ih je 25 svatovskih zaprega i ekipa od 20-ak spretnih konjanika, a sve je završeno najvećim šokačkim kolom na svijetu, na stadionu Cibalie i duž vinkovačkih šorova. Procjena je da je u kolu bilo više od 50 tisuća, mladih i starih. Svi su suglasni, ovo je kolo za Guinnessa, baš kao i poruka koja je odaslana i pršti zajedništvom, optimizmom, svirkom i pjesmom koja zbližavajući ljude briše granice.

TAVANKUČANI NA MANIFESTACIJI

Ne baš u kolu, već oko njega, susreo sam *Ivicu Dulića*, voditelja HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta, zadovoljog doživljenim. Kaže kako su Tavankučani nekoliko puta sudjelovali na Jesenima, ali po prvi puta na svečanom otvorenju, i plašili su se da kiša pokvari najavljeni izravni prijenos, a gledat će ih cijeli Tavankut i pola Vojvodine. A radovali su se, jer ih je za gostovanja u Neidorfu zapazila *Ana Cveniće* i dolazila čak u Tavankut na njihove probe. Obećala im samo 3 i pol minuta nastupa, a oni su bili radosni do neba. I sve je ispalo kako treba, ali oni su se dostojno predstavili i u mimohodu, a tek su u potpunosti pokazali što znaju i umiju, nastupom u šatoru Vinkovačkih jeseni. I mladi su oduševljeni. *Anđela Horvat* i *Marinko Cvijin* pohvalili su se kako im je lijepo ovih dana u Vinkovcima. Dolazili su i do



MANIFESTACIJA

sada, igraju od 7 razreda osnovne, ali prvi puta sudjeluju na svečanom otvaranju. Na prijemu kod gradonačelnika susreo sam *Jozefinu Skenderović*, koja se pohvalila kako su i slamarke u pratnji folklornog odjela, te da imaju izložbu slika u Hotelu »Slavonija«, ali i štand u Gradskom parku. Zadržana je velikim zanimanjem posjetitelja za Jeseni općenito, pa i za njihovu izložbu. Donijele su i dar gradonačelniku, sliku u tehnici slame.

PRIKAZANA I LJEPOTA NARODNOG RUHA

I »Šokačku granu« susreo sam izvan kola, dok su čekali domaćina da pođu na ručak, a predsjednica *Vera Erl* priznala je kako su prvi puta na mimohodu, ali ne i na Jesenima,



Tavankućani u mimohodu

jer već 7-8 godina dolaze na program Vinkovačkih šokačkih rodova, ne samo kao gosti, već i kao sudionici u programu. Vera se pohvalila kako su članovi »Šokačke grane« prikazali svu ljepotu narodnoga ruha, jer su članovi iz različitih sredina, pa se tu vidjela vezenka iz Tovarnika, oplećak iz Gibarca, gaće iz Draža, šamija iz Komletinaca, prsluk iz Semeljaca, čizme iz Vrbanje i zlatovez iz Drenovaca.

Ilačani su nastupili u lijepom srijemskom ruhu, kakvo se još nosi u Bapskoj, Berku, Lovasu, Tompojevcima, Tovarniku, Sotinu i Gibarcu, a direktor njihove zadruge, *Tomislav Petričević* pohvalio se kako su Ilačani sudionici svih dosadašnjih Jeseni i s folklorom, ali



Svatovske zaprege

i sa svatovskim zapregama. I njihov KUD nosi naziv »Matije Gubec«, pa se svake godine sastaju s društvima istoimenim društvima, tako da su već gostovali u Tavankutu, ali i oni kod njih u Ilači. Izvan kola susreo

njemu, baš kao i brojne manifestacije, priredbe i emisije koje osmišljava i vodi na televiziji. Očaran je Vinkovačkim jesenima koje već gotovo pola stoljeća njeguju i skrbe o narodnom blagu čuvajući ga za generacije koje dolaze. Uvodić je naglasio kako rado odlazi u Suboticu, na Dužijancu i Velika prela, ali u najljepšem mu je sjećanju posljednji boravak prilikom realizacije serijala »Ljepom našom«. Uspomene ga vežu i za Tavankut, gdje je s njima radio program na obilježavanju 55. obljetnice društva, zato ga raduje susret s Tavankućanima, koji su na otvaranju predstavili svoje pjesme, ples i bunjevački šling.

»I ovaj mimohod, koji je upravo počeo, svetkovina je raskoši i ljepote tradicije, običaja, narodnoga ruha, pjesme i tambure, razdraganost što plijeni pozornost svekolikih posjetitelja, koji se uvijek nanovo vraćaju u grad na Bosutu. Jeseni su jedinstvena manifestacija u svijetu na ponos Vinkovaca i njegovih 8.000 godina postojanja.«

I na koncu, svoje dojmove je iznio i gradonačelnikom Mladen Karlović, koji je predsjednik Organizacijskog odbora Jeseni već punih 16 godina.

»Jeseni su svake godine sve bolje i bogatije, prije svega zahvaljujući svim ovim dragim ljudima koji sa marom njeguju običaje u svojim društvima i

sam i *Marinka Dekanića*, planetarno poznatog samičara i gajdaša iz Rokovaca, koji je prvi puta u Vinkovcima u ulozi posjetitelja. »Tu sam s cijelom obitelji, suprugom *Kristinom* i četvero djece. Ne mogu propustiti Jeseni, sudionik sam od 80-ih, još od malih nogu, ali bit će me tu još s gajdama. I žena i ja aktivni smo u našem KUD-u, a i djeca će, čim otkrnu.«

RASKOŠ TRADICIJE

I svečani mimohod ste mogli pratiti u izravnom prijenosu HRT-a, a za dojmove sam upitao i voditeljski par prijenosa, *Milku Vidu* i *Branka Uvodića*.

Branko Uvodić je rekao kako su Jeseni duboko usađene u



Sajam u gradskom parku

Milka Vida, umirovljena novinarka Radio Vinkovaca i Vinkovačkog lista, po 32. puta je u ulozi voditeljice. Uvijek je nanovo oduševljena ovom prekrasnom manifestacijom koja je ponos Vinkovaca i cijele Hrvatske.

svake ih godine sa žarom predstavljaju u Vinkovcima i pridone nose punini bogatstva i raskoši. Istovremeno Vinkovci žive za Jeseni, jer one su zamašnjak razvitka grada i županije.«

Slavko Žebić

IŠČEZLA STOLJEĆA – CRTICE IZ POVIJESTI O NASELJIMA U SRIJEMU U SREDNJEM VIJEKU (XXVI. DIO)

Zaboravljeni Morović u Srijemu s konca XII. stoljeća

Piše: dr. Zsombor Szabó

Naselje Morović po svemu sudeći nije bilo neko značajnije rimsko mjesto, jer nemamo ni pisane izvore, ni arheološke nalaze iz tog razdoblja. Naselje je nastalo na utoku rječice Studve u rijeku Bosut, koja je nekad, kada je bila mnogo »moćnija«, razdvajala Srijem od Slavonije i zato srednjovjekovni izvori Srijem često nazivaju i »otok Srijem« (*Szerémsziget*). Cijeli prostor ovog dijela Srijema je nekad bio išaran vodotocima, manjim ili većim jezerima, trstenicima i močvarama. Bogatstvo prirode u ribi i divljači od pamtivijeka je pružalo uvjete za život, ali i za zaštitu od neprijatelja. Razrijeđeni ostaci bosutskih šuma i danas svjedoče o tome.

Naselje Morović je nastalo na uzvišenom prostoru, koje je bilo konstantno mjesto za naseljavanje od kamenog doba do danas. Naselje se prvi put spominje u popisu papske desetine 1331. godine, međutim, ono je sigurno starije od ovog spomena. Zašto to tvrdimo? U Moroviću i dan-danas postoji i u funkciji je najstarija katolička župna crkva u Vojvodini, čiji je osnovni dio nastao u XII. stoljeću. Publicist *Zoltán Kalapis* u jednoj studiji konstatira kako hrvatska, mađarska ili srpska povijest umjetnosti o ovoj značajnoj građevini pišu nedovoljno ili uopće ne. On konstatira »kao da se crkva izgubila u trokutu spomenute tri povijesti umjetnosti«.

KAKO JE NASTALO IME MOROVIĆ?

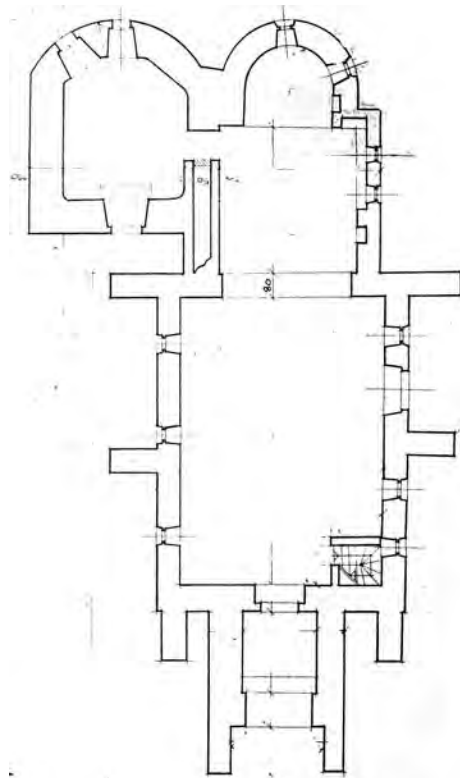
Zoltán Kalapis je u svojoj studiji probao dati odgovor na pitanje kako je nastalo ime Morović. Mađarski naziv za ovo mjesto je *Marót*, u srednjovjekovnim spisima se javlja i u sljedećim oblicima: *Marod*, *Morag*, *Maroth*. Po Kalapisu je ime »marot« sastavni dio mnogih slovačkih naselja, npr. *Pilismarót*, *Hontmarót* itd., i označava naselja u kojima su stanovali Maroti, odnosno Moravci, tj. ljudi podrijetlom iz Moravske (danas dio Češke). Od oblika imena Moravac nastalo je, po ovoj teoriji, današnje ime Morović. Kalapis navodi i drugu teoriju, koja se pojavljuje u djelu župnika crkve *Emerika Gašića* koji tvrdi da je u XI. stoljeću, tijekom križarskih ratova, naselje imalo red francuskih ritera iz reda Svetog Mauriciusa (mađ. *Mór*) i po svetom zaštitniku ovog reda naselje je dobilo ime *Mór-Morović*. Nesumnjivo dopadljive pretpostavke, ali ono što je sigurno točno je da je u XI. stoljeću naselje postojalo i to kao vojno. Naime

poslije zauzimanja Dimitrovice 1072. godine ugarski kraljevi radi osiguranja granice osnivaju vojna naselja u graničnom pojasu, gdje naseljavaju tzv. pomoćne vojne narode, koji nisu Mađari. Imena ovih naselja i danas često čuvaju njihova imena, tako su u naselje Bešenovo naseljeni Bešeni (mađ. *Besenyő*), u Kupinik Kulpeni (bizantski izvori nazivaju ih kupinoi). Ima naznaka da su i u Moroviću naseljeni Kulpini koji su u to doba bili »profesionalni graničari«. Podrijetlo Kulpina je vjerojatno skandinavsko i u srodstvu su s Varjazima.

CRKVA UZNESENJA BLAŽENE DJEVICE MARIJE

U ovom naselju iz srednjeg vijeka ima dva zakonom zaštićena historijska spomenika. To su utvrda i crkva na katoličkom groblju. Ova crkva, koja je podignuta u XII.-XIII. stoljeću, kasnije dograđivana, krajem XIX. stoljeća obnovljena, danas je jedina crkva iz tog perioda koja je sačuvana, i dan-danas vrši svoju funkciju. Od bezbroj crkvi toga tipa koje su se nalazile na promatranom prostoru, ona je sačuvana, maltene u prvobitnom obliku, od ostalih su ostali samo temelji, duboko sakriveni u zemlji, ili čak niti to.

Oko ove crkve, posvećene Blaženoj Djevici Mariji, koja je sagrađena na uzvišenju, koje 4-5 metara nadvisuje okolni teren, formiralo se groblje, u blizini najvjerojatnije tržnica i rano srednjovjekovno naselje. Sudeći po studiji *Gjura Szabo*a (Szabo Gj., 1920.), koji je imao uvida u fotografije crkve prije obnove u XIX. stoljeću (1898. godine), ona je bila utvrđena, opasana dubo-



kim šancem, a sama građevina opremljena puškarnicama. Shodno intencijama Bele IV., najvjerojatnije je do utvrđivanja crkve došlo nakon tatarske najezde, najvjerojatnije koncem XIV. stoljeća, kada je dograđen i prednji gotski dio crkve, kao i sakristija s jedne strane. Iz današnje osnove crkve ovi periodi se jasno mogu čitati.

Srijemski biskup, mons. *Đuro Gašparović*, proglasio je ovu crkvu 2. rujna 2011. godine novim ekumenskim marijanskim hodočasničkim svetištem pod nazivom svetište »Marije Pomoćnice kršćana i duša u čistilištu«.



Čeljacki salaš iznutra

Za salašara njegov je salaš naselje u malom, a za razliku od čovika iz naselja, salašar je u salašu, svom naselju sam svoj gazda, udesio ga i u njemu živio po svojoj volji

U salašarskom domaćinstvu čeljacki salaš je iznutra udešen i opremljen za čeljad. Oni u njemu

džere, jednostruke, sa dva krila. U podikojem salašu u pododžaku stražnjeg zida, na gornjaku, bila je pendžerica oko 40 x 30



Salaš Kate Stantić u Velikom čikerijanskom šoru

noćivaje, zajedno idu (jedu) od oko Mijolja do oko Đurdeva, čuvaju lične stvari: ruva, odila, rubeninu i sl., sermaj: prešlicu, stan (tkalački) i sl. U njemu otporavlja velike svece sa adetima: Božić, Uskrs, Dove, proštenje i dr., primaje goste, večeri provode u divanu i komšijanju i dr. U njemu živi od rođenja do smrti, iz salaša ga saranjivaju.

Ulaz u čeljacki salaš je oduvik samo kroz »kuću« u najstarijim salašima, a u salašima »na dva zida« i »na tri zida kroz ambetuš u »kuću«. Iz »kuće« naprid je pododžak, u najstarijem salašu livo i desno su čeljacke sobe, od koji je soba s gornjaka vrime-nom priopravljena u čistu sobu. U salašić se išlo kroz ambetuš u »kuću« i u pododžak, nalivo u čeljacku sobu, a iz ambetuša nalivo u kujnu. U sobama najstariji salaša najprija je u zabatnom zidu po jedna pendžer, a vrime-nom po dvi pen-

cm. baš tolika da se kroz nju mož bacit pogled (vidit) za salašom. Okna pendžeri su pokrivena virandžicom, otvor pendžeri je pokriven velikom virangom. U najstarijim salašima s jednom pendžerom u zabatnim zidovima, makar pendžer čiste sobe, imala je spolja kovanu rešetku. U salašima sobe i »kuća« u istoj su ravni, a prag sobni vrata malko je izdignut. U podikojem salašiću od posli I. svickog rata prag je na ulazu u nasutom ambetušu hamade u istoj ravni s avlijom.

STARI I NOVIJI SALAŠI

Najstariji bunjevčki salaši i zgrade su sa krovinom od trske, trščarom, a digod krajem XIX. vika salaš, izandalu trsku u pošavu, krov nad ambetušom, kujnom i špajcom i natrijicu ispid staja i na ketrenacima počeli su se pokrivat novinom, podesnijim cripom.

Svaki čeljacki salaš, spolja gledano ravni je zidova, na njemu nema nikaki šara (ukrasa), pa je cokla naglašena samo bojom. Nema »slipi« pendžera.

Raspored odaja u čeljackom salašu, koje će bit obaško opisane, od početka pa do prid II. svicki rat takoreć se nije minjo, osto je u osnovi iz tri dila. Najvažnije je sridnje misto salaša i u njemu »kuća« s pododžakom. Zato je salaš živ dotle dok se puši iz odžaka, a to se najbolje vidilo posli, u salašu žalobno pripuštenom da se sruši sam od sebe. Poslidnji se, s nekoliko dilova nabijanice, srušio zasvođen dio zagona (pododžaka) s odžakom.

Noviji salaši su u po di čemu novotarijama civilizacije bolji od stariji salaša, podešavani su lakšem i komotnijem i modernijem životu. Na priliku sa gostima i komšijama su se smistili u komotnijoj sobi, a kojima nije bilo misto med njima očli su u

kujnu, ambetuš i po podesnom vrime-nu u avliju. Imali su misto za ispovidanje vire: za očenaše, svetnjaču i podiko za sliku kućnog sveca. Doteklo je mista i za komarnik i porodilju sa djetetom, a kad je tribalo i pokojnika su na groblje oplakali sa odra u čistoj sobi. Lakše se održavalo čistim tilo ladnom i vrućom vodom, pranje crniža (prljavog rublja) i roljanje/peglanje i sl. Pravili su reterat (klozet).

Opis života salašara govori i o infrastrukturi koju je imo svaki salaš i kako su se čeljad i njevo blago sjednali u skladan suživot sa ravnom oko njega. To je u duši ostio samo salašar, zato je volio svoj domazluk i ravan pa je iz naselja takoreć bižo na salaš, u svoj zemaljski raj, kako ga često zvao. Za salašara njegov je salaš naselje u malom, a za razliku od čovika iz naselja, salašar je u salašu, svom naselju sam svoj gazda, udesio ga i u njemu živio po svojoj volji.

SA ROGLJA

Slana patrona

Flatt Endre (od 1861. purgermajstor Subatice) piše da su se Subaćani bavili lovom, pa su sa dozvolom zapatili i lovasku pušku. Dosta salašara su se upisali u lovase iz pasije (strasti) ali i da se lakše obrane od dotiranica i lopova. Moja majka Vita Sudareva (Sudarević), pripovidala mi da su katkad na njevom usamljenom salašu na Đurđinu, nadomak Male Pešte, noćom po lajanju vašaka pripoznali da se kogod mota oko slaša. Ako su vaške počele jače lajat, kogod je prid salašom u ajer puko puškom, posli čeg su se vaške friško smirile. To je bila poruka dotičnom nek se kloni salaša jel ne zna iza koje čoše salaša ga vrebaju najblažim dočekom, slanom patronom. Tako se noćom čuvo i bostanluk od lopova.

Da prođu jeptinije, lovasi su većinom sami pravili patrone. U kupovne čaure s kapislama, umisto olovnom sačmom, čauru su napunili krupnom solju. Koga je pogodila taka patrona, makar nekoliko zrna soli su mu prokravili kožu. Kogod je pogođenom čeljadetu moro pomoć, osobito odastrag, da se retosilja soli ispod kože i odstrani bol. So na krvi je bol koji se pamti dosmrtno.

EDUKACIJSKI CENTAR ROMA VEĆ GODINAMA POMAŽE UKLJUČIVANJE ROMA U INSTITUCIJE SU

Šansa za bolji život

Prema posljednjem popisu stanovništva u Srbiji živi oko 140.000 Roma, dok se neslužbeno barata podacima od oko 250.000, pri čemu se svakodnevno bilježe migracije prema Zapadnoj Europi ali i iz Zapadne Europe prema Srbiji

Izložbe dječjih likovnih radova obično nisu atraktivne manifestacije koje bi privukle publiku, pa gosti najčešće budu samo roditelji. Ali kada niti njih nema, pomislili biste kako je to prilično depimirajuća situacija. Ipak, onoj malobrojnoj publici zalutaloj u »Skladište« prošlog petka nije silazio osmijeh s lica, što zbog maštovitih slika vedrih boja, što zbog radoznalih pogleda i otvorenosti za razgovor malih slikara. Bila je to izložba likovnih radova romske djece iz Mjesne zajednice »Peščara« koja su pohađala radionicu »Skintijice«

primjere dobre prakse kako živjeti zajedno u 21. stoljeću, nakon što su se pojavili međuetnički problemi u ovoj mjesnoj zajednici. Naime, doseljavanjem većeg broja Roma na ovaj teritorij i nastalih problema, uglavnom zbog učestalih krađa, Mjesna zajednica je 2005. godine osnovala Odbor za međuetničke odnose i tako otvorila put za dijalog i razumijevanje između domaćeg stanovništva i doseljenika. »Nastojimo izgraditi neke nove mehanizme kako da romska populacija, koja je stjecajem okolnosti u većem broju došla na taj teritorij, pro-

50 djece, što znači da se odseli najmanje 30 do 40 obitelji, ali u isto vrijeme u škole dolaze »nova« djeca. Edukacijski centar Roma je organizacija koja ih dočekuje i pomaže njihovo uključivanje u institucije sistema. »Imamo izuzetno dobru suradnju sa svim lokalnim institucijama, od predškolske ustanove do svih osnovnih škola, Centra za socijalni rad, zaštitnika građana, policijske uprave. U dogledno vrijeme očekujemo kvalitetniju suradnju s lokalnom samoupravom, jer u ostalim mjestima postoji romski koordinator, čiji posao u ovom

bile upisane u matične knjige rođenih, 85 njih je naknadno upisano. Sve su to elementi koji pokazuju da je romska populacija u težoj poziciji od ostalih, jer ako niste upisani u matične knjige ne možete ostvarivati prava, vi ste tzv. nevidljiva osoba«, kaže Stevan Nikolić, te dodaje kako su u Subotici prošle godine sva romska djeca bila upisana u pripremni predškolski program, 735 djece je pohađalo osnovnu školu, 75 srednju, a 15 ih je upisalo studij.

Pri Vladi AP Vojvodine već šest godina postoji Ured za inkluziju Roma, i jedina je



Likovnu radionicu »Skintijice« (Iskrice) u MZ »Peščara« pohađalo je 26 romske djece pod mentorstvom Emilije Grubanov Martinek

(Iskrice). »Željeli smo kroz likovnu radionicu dati šansu djeci da pokažu što znaju, što osjećaju, misle, a u stvari željeli smo im dati šansu za bolji život. Ovo je jedini put kako možemo postati jednaki i jedini put kako možemo svi imati jednake šanse u životu«, kaže Stevan Nikolić, predsjednik Upravnog odbora Edukacijskog centra Roma.

Izložba je jedna od aktivnosti koje su »Peščaru« od strane Vijeća Europe svrstale među

nađe sebe, nađe svoje mjesto i postanu ravnopravni građani Subotice«, kaže Nikolić.

Prema posljednjem popisu stanovništva u Srbiji živi oko 140.000 Roma, dok se neslužbeno barata s podacima od oko 250.000, pri čemu se svakodnevno bilježe migracije prema Zapadnoj Europi ali i iz Zapadne Europe prema Srbiji. Primjerice, u Subotici kao pograničnom gradu, tijekom školske godine »nestane«

trenutku radi naša organizacija na razini grada. Ali možemo biti ponosni da je Subotica po pitanju inkluzije Roma lider ne samo u zemlji, nego u regiji. Recimo, naša organizacija je sudjelovala u kreiranju kriterija za današnjeg pedagoškog asistenta, sudjelovali smo u uvođenju zdravstvenog medijatora u zdravstveni sustav, do sada smo obnovili preko 3.500 osobnih dokumenta za romsku populaciju, od 2005. godine kada smo imali 124 osobe koje nisu

institucija takve vrste, ne samo u Srbiji već i u Europi, koja se izravno bavi problemima romske nacionalne zajednice. Ured zajedno sa Savezom za integraciju Roma, također pri vojvođanskoj Vladi, prikuplja podatke i osigurava jednokratnu financijsku pomoć za najuspješnije učenike, studente i za socijalno ugrožene. »U okviru tog programa djeca dobivaju mentorsku pomoć u srednjim školama, mjesečnu stipendiju od 48 eura, s tim da se od njih

SUSTAVA

zahtijeva određeni uspjeh. Ured za inkluziju Roma je tijelo kojemu se mi obraćamo za primjenu afirmativnih mjera», kaže Nikolić te dodaje da su zahvaljujući Uredu romska djeca u Vojvodini u boljem položaju u odnosu na druge dijelove Srbije.

Ured izdajava sredstva i za rješavanje komunalne infrastrukture u romskim naseljima, podržava samozapošljavanje Roma i osnivanje poduzeća, ali statistika još uvijek pokazuje da je najsiromašniji Rom šest puta siromašniji od najsiromašnjeg neroma. Na pitanje koliko su Romi sami otvoreniji i spremniji koristiti mogućnosti obrazovanja i onoga što se nudi kroz programe u raznim područjima, Nikolić kaže: »Romska populacija je uvijek bila spremna ući u sustav, međutim, uvijek je nekako bilo neke zapreke za njih. Mi ne ulazimo u pitanja tko je kriv, naš stav je da romska populacija ima lošu povijest, i mi kažemo - ajde da pravimo budućnost. Budućnost možemo praviti tako da ne pravimo greške iz povijesti, a onda je temelj promjene u zajednici obrazovanje.

Svjesni smo da romska zajednica živi u nelegalnim, nehygienjskim naseljima, i kada živite dugu niz godina u takvom ambijentu to postane sastavni dio vaše kulture. Da biste napravili promjenu u zajednici, ako nemate izvana nekoga tko će vam pomoći da se ta promjena napravi, trebat će vam između tri i četiri generacije. Sada, kada imamo međunarodne organizacije, romske organizacije, kada je država pristala potpisati inicijativu za Dekadu Roma, očekujemo da se taj proces promjena skрати do dvije generacije. Stoga smo razvili model koji primjenjujemo ovdje u Subotici i u regiji, naša organizacija je medijator između institucija sustava i obitelji, jer krećemo od obitelji kako bismo jačali njezine kapacitete. Njihovim jačanjem sagledavaju se problemi i pronalaze načini i rješenja, jer danas imamo mehanizme kako ih rješavati», kaže Nikolić.

S. Mamužić

OBILJEŽENA STOTA OBLJETNICA OD IZGRADNJE GRADSKJE KUĆE

Prepoznatljivi simbol Subotice

Stoljeće Gradske kuće obilježeno je prošlog vikenda nizom manifestacija, a osobit doprinos ovom jubileju dao je Međuopćinski zavod za zaštitu spomenika izdavanjem monografije »Gradska kuća u Subotici 1912-2012«, koju je uredila arhitektica Gordana Prčić-Vujinović

Prije sto godina 15. rujna održana je prva svečana sjednica u Gradskoj kući, i od tada ova zgrada postala je simbol po kome se u Europi prepoznaje Subotica. Premda je izgradnja Gradske kuće bila završena 1910. godine, još pune dvije godine vrhunski majstori onog vremena ukrašavali su njezin enterijer. Kao prvi spomenik stila secesije stavljena je na spisak zakonom zaštićenih spomenika kulture 1967. godine, te 1991. valorizirana kao spomenik od izuzetnog značaja.

Stoljeće Gradske kuće obilježeno je prošlog vikenda nizom manifestacija, a osobit doprinos ovom jubileju dao je Međuopćinski zavod za zaštitu spomenika izdavanjem monografije »Gradska kuća u Subotici 1912-2012«, koju je uredila arhitektica Gordana Prčić-Vujinović. U tvrdom uvezu, na oko 350 stranica bogato ilustrirana fotografijama i dokumentima, knjiga je tim značajnija ako se ima u vidu da veoma malo objekata u Vojvodini i Srbiji ima svoje monografije, a da to nisu sakralni objekti. Kako navodi u recenziji povjesničar umjetnosti i kustos Muzeja suvremene umjetnosti Vojvodine Vladimir Mitrović, subotički arhitekti, povjesničari umjetnosti, stručnjaci iz područja graditeljskog naslijeđa vodeći su autori u istraživanju povijesti arhitekture svoga grada u čitavoj zemlji. Gradska kuća često je publicirana u inozemnoj historiografiji osobito u Mađarskoj, ali i na nekoliko kongresa posvećenim arhitekturi i umjetnosti secesije u Europi, primjerice u Barceloni 2001. godine.

Izgradnja nove ili treće Gradske kuće počela je 1908. godine, pregovori o gradnji počeli su dvije godine ranije, a u njima je glavnu ulogu imao Károly Biró, ondašnji gradonačelnik Subotice. Tadašnje novine pratile su događaje i bile su veoma kritične, a Subotičani navikli na staru Gradsku kuću, izgrađenu 1827. godine, nisu se radovali njenom rušenju. Kritika je bilo i zbog rušenja nekoliko zgrada pokraj stare Gradske kuće. Ipak, Gradska kuća je podignuta po projektu budimpeštanskih arhitekata Marcella Komora i Jakaba Dezsőa, u tada vrlo modernom stilu - mađarskoj varijanti secesije.

U monografiji o ovom vrhunskom arhitektonskom djelu kao i remek-djelu uređenja i dekoracije interijera autori sagledavaju i širi povjesni kontekst, društvenu, političku i umjetničku situaciju u Subotici u vrijeme njenog velikog procvata u desetljećima na prijelazu 19. u 20. stoljeće. Knjiga je koncipirana u tri

poglavlja u kojima je dana kratka povijest subotičke arhitekture, urbanog i urbanističkog razvoja, te opis arhitektonskih elemenata primijenjenih u izgradnji Gradske kuće. Autori se bave i širim aspektima umjetničkog pokreta secesije s osvrtom na umjetnička djela koja se nalaze u Gradskoj kući, poput portreta gradonačelnika, vitraža, drvorezbarskih radova, žolnai keramike. Osobita pozornost posvećena je arhitekturi secesije te arhitektima Edenu Lehneru, Marcellu Komoru i Jakabu Dezsőu, predstavljene su povijesne teme vezane uz kronologiju života i rada Gradske kuće, pregled i prikaz brojnih radova na obnovi slikarskog i kiparskog repertoara realiziranih tijekom posljednjih 30-ak godina.

Proslava jednog stoljeća od otvaranja ovog zdanja počela je sredinom ožujka izdavanjem poštanske marke s motivima Gradske kuće, a na svečanosti priredenoj povodom obljetnice s puno emocija pričali su sudionici programa, povjesničari umjetnosti, arhitekti, gradonačelnik, predsjednica Skupštine Grada Subotice, a



glumci Narodnog kazališta izveli su predstavu »Gradska kuća - subotičko čudo« po tekstu Boška Krstića. Ispred glavnog ulaza Gradske kuće otkrivena je informativna ploča s osnovnim podacima o godinama izgradnje ovog objekta i njegovim projektantima, a proslava je nastavljena na Paliću gdje je otvoren obnovljeni dio Ženskog štranda. Naime, osim što je otvorena Gradska kuća tog 15. rujna 1912. godine, otvoreni su i drugi značajni objekti u stilu secesije po kojoj su Subotica i Palić prepoznatljivi - Velika terasa i Ženski štrand.

S. M.

Prikupljanje dokumenata o spornim privatizacijama

Udruženje građana »Solidarnost« pozvalo je radničke grupe iz subotičkih poduzeća u kojima je izvršena nezakonita i pljačkaška privatizacija da dostave dokumente za svoja poduzeća Udruženju kako bi ih oni prosljedili u Beograd na daljnju obradu. U priopćenju »Solidarnosti«, izdanom nakon prosvjedne šetnje u Beogradu gdje su prosvjedovali radnici iz privatizacijom uništenih poduzeća, navodi se da su zahtjevi radnika primljeni te dogovoreno da se što prije kabinetu predsjednika Republike Srbije dostavi sažet opis stanja i tijeka privatizacije iz mnogih »spornih« poduzeća. Zahtjevi radnika su preispitivanje svih spornih privatizacija, uključivanje predstavnika radnika u istrage po tom pitanju, kao i prioritetno oživljavanje proizvodnje u poduzećima čiji proizvodi imaju potražnju na domaćem i inozemnom tržištu. »Naše je uvjerenje da će konačno nadležna državna tijela poraditi na preispitivanju svih spornih privatizacija (od kojih u Subotici ima bar 30). Dogovoreno je da, ukoliko se ne uvjerimo da se na tome radi, sredinom listopada organiziramo nove, još masovnije i radikalnije prosvjede, i u Beogradu i na lokalnu, jer mi nećemo odustati od naših zahtjeva«, stoji u priopćenju UG »Solidarnost«.

Zainteresirani mogu Udruženje kontaktirati osobno, svakog petka od 18 sati u prostorijama na Otvorenom sveučilištu, telefonom na broj 555-695, ili na e-mail adresu: solidarnost@yunord.net.

Nećemo doživjeti sudbinu Novog Sada

»Činjenica da sadašnju većinu u gradu čini 56 od 67 vijećnika, okupljenih oko Demokratske stranke i Saveza vojvođanskih Mađara, govori da više od 80 posto građana Subotice ima svoje predstavnike u gradskoj vlasti, da većina nikad nije brojnija, da je rezultat najšireg dogovora i udruživanja svih demokratskih snaga, te zbog toga nije realno da se ovdje desi ono što se događa u Novom Sadu i drugim gradovima«, rekao je gradonačelnik Modest Dulić za »Novosti«.

Na pitanje može li vladajuća koalicija u Subotici opstati, on je kazao da »koalicija nikada nije bila stabilnija, prevladala je trezvenost i ozbiljnost, kao i svjesnost da nema ekonomske stabilnosti bez stabilnosti u odnosima političkih aktera«.

Ovoj Dulićevoj izjavi prethodilo je prošlotjedno priopćenje Srpske napredne stranke u kojemu se pozivaju Savez vojvođanskih Mađara i Socijalistička partija Srbije, kao i ostali partneri u vlasti okupljeni oko Demokratske stranke, da se uozbilje i pogledaju oko sebe i ne ponašaju kao da ne vide što se dešava oko njih. Naprednjaci ih pozivaju da zaustave DS u nezakonitom trošenju novca poreznih obveznika Subotice kako bi sačuvali svoje dužnosti, protuzakonitom povećavanju broja zaposlenih kako bi kupovali mir unutar svoje stranke, te primoravanju direktora javnih poduzeća da prihvate nove zamjenike. Sve u svrhu opstanka na vlasti na rezultatima pokradenih izbora. »Ako je to poznato građanima Subotice i Srpskoj naprednoj stranci, onda stranke okupljene oko DS-a ne mogu i nemaju pravo žmiriti i biti suučesnici bahatog i protuzakonitog trošenja proračunskih sredstava«, navodi se u priopćenju.

Novi inkubator bolnici u Subotici

Rotari klub Subotica, Rotari klub Palić, JCI Subotica, »Know How«, Dragan Kovač, Dragan Petrekanić i drugi donatori, udružili su svoja sredstva za nabavu novog inkubatora u akciji »Bitka za bebe«, namijenjenog odjelu neonatologije Opće bolnice u Subotici. Direktor bolnice dr. Goran Bićanin zahvalio je prisutnima na njihovom doprinosu u borbi za stvaranje boljih uvjeta za najmlađe sugrađane, a koordinator akcije »Bitka za porodilišta« Ilir Gaši tijekom obilaska odjela neonatologije najavio je nastavak borbe za nabavu i druge opreme kojom ova institucija oskudijeva.

Suradnja muzeja Subotice i Kiskunhalasa

Muzejski stručnjaci iz Mađarske i Srbije realiziraju IPA projekt gradskih muzeja iz Subotice i Kiskunhalasa pod nazivom »Blaga pustare, jedna regija–zajednička budućnost«. U okviru projekta 24. i 25. rujna bit će održana međunarodna konferencija »Putevi kulture – secesija«, koja će okupiti brojne stručnjake iz Mađarske, Hrvatske i Srbije. Predavači će govoriti o putevima kulture između podregija Kiskunhalas i Sjevernobačkog okruga, koji obuhvaćaju 45 naselja. Cilj konferencije je povezivanjem ovih naselja ukazati na kulturne vrijednosti važne za turizam.

Mala zainteresiranost za studije na Građevinskom fakultetu

U trećem upisnom roku na Građevinski fakultet u Subotici prijavio se samo jedan svršeni srednjoškolac. Za upis u prvu godinu ove visokoškolske ustanove prijavio se 71 kandidat. Ukupno se na nastavu u ovoj školskoj godini moglo upisati 140 kandidata.

U subotu – Dan bez automobila

U okviru Europskog tjedna mobilnosti u Subotici će u subotu biti održana manifestacija »Dan bez automobila«. Toga dana, odnosno već od petka od 20 sati do subote do 20 sati, ulice u užem središtu grada bit će zatvorene za promet. Biciklistički klub »Spartak« najavio je organiziranje utrke za školsku omladinu na Trgu žrtava fašizma, a najavljene su i vožnje biciklima do palićkog Zoo vrta. Higijenski zavod iz Subotice mjerit će zagađenje zraka tijekom tri dana, a Društvo inženjera i tehničara održat će dva predavanja u cilju poticanja intenzivnijeg korištenja javnog prometa, jer je to način kojim se zagađenje u gradu može smanjiti i do 40 posto.

Aeromiting »Fly for Fun 2012«

Aeromiting »Fly for Fun 2012«, u organizaciji Vazduhoplovno modelarskog kluba »Subotica«, bit će održan u subotu, 22. rujna, s početkom u 10 sati na sportskom aerodromu »Subotica« (Bikovački aerodrom).

»BERBANSKI DANI« NA PALIĆU KAO JOŠ JEDNA PRIGODA ZA ANALIZE, PROCJENE I JADIKOVKE

Preživjeli najjači, sazreli najbolji

Iako znatno umanjen, rod grožđa i voća ove će jeseni biti uglavnom dobre kvalitete

O d preko 100 izlagača koliko ih je, po riječima direktora »Parka Palić« *Gorana Gabrića*, proteklog vikenda bilo na XXIII. »Berbanskim danima« niti trećina njih nije imala neposredne veze s grožđem, voćem ili povrćem. I ta je brojka, međutim, bila dovoljna da se – kako tvrdi Goran Gabrić – preko 10.000 posjetitelja uvjeri da je ono što je preživjelo u vinogradu, voćnjaku, vrtu ili na njivi odlične kvalitete. To se prije svega odnosi na grožđe za koje svaki od desetak, što domaćih što gostujućih, izlagača tvrdi isto: rod je debelo podbacio, ali je kvaliteta dobra. Nijanse u njihovim iskazima tiču se tek prognoza kakvo će vino biti roda 2012?

OCJENE I PROCJENE

Ako ćemo vjerovati ovogodišnjem »Pudaru godine« *Csabi Simonu* iz vinarije »Tonković« iz Bačkih Vinograda, onda će biti vrhunska. Simon, naime, kaže kako je veliki broj sunčanih dana (a ovoga ih je ljeta doista bilo) pogodno utjecao na povećanu razinu šećera u grožđu što će, u kombinaciji s kiselinama, dati gotovo pa idealan odnos u procesu sazrevanja vina. Spomenimo i to da je Simon zvanje »Pudara godine«, koju dodjeljuje Red vitezova vina »Arena Zablatiensis«, zaslužio prije svega zbog toga što je i u teškim uvjetima (ekstremna zima u veljači i mraz u travnju) uspio sačuvati sedam hektara vinograda, ne samo za ovu nego i za sljedeće godine. Svi ostali sugovornici poprilično su umjereniji u odnosu na Simona, bar

kada je riječ o procjeni kvalitete vina.

S Palića, primjerice, upravo za odnos šećera i kiselina u grožđu kaže da nije idealan, pa stoga ni ne očekuje da će se 2012. spominjati kao bogzna kako dobra berba. To će isto reći i menadžer prodaje u vinariji »Pusula« iz okolića Valjeva *Miloš Milosavljević*, dodajući kako i pored velikog broja sunčanih dana fotosinteza »nije urađena kako treba«, odnosno da grožđu nedostaje vlage. Najumjereniji u procjenama te vrste svakako je vlasnik vinarije »Di Bonis« *László Bóni* koji, držeći se one da je jutro pametnije od večeri, tvrdi da je najbolje pričekati još koji mjesec pa onda sa sigurnošću reći što imaš u podrumu. Ipak, i on, poput Sinke i Milosavljevića, kaže da samo sunce nije dovoljno za dobru kvalitetu grožđa, jer je upravo nedostatak vlage utjecao na to da bobice, iako slatke, budu znatno manje, lakše i dobrano isušene. A od takvog grožđa, kaže Bóni, teško se može očekivati vrhunska kvaliteta.

ZAKLJUČCI I KRIVCI

Prognoze nisu ružičaste niti kada je riječ o proizvodnji meda. Član Izvršnog odbora Udruge pčelara »Pčela« iz Subotice *József Agárdi* kaže kako je mraz u noći između 9. i 10. travnja ove godine učinio to da se u velikoj mjeri izmrzne cvijet bagrema, pa će tako meda od ove biljke biti tek oko 50% u odnosu na ranije godine. Agárdi navodi i kako je broj pčelinjih društava u znatnoj mjeri desetkovan što će se također loše odraziti na proi-

zvodnju meda. Sve u svemu, on ističe da će se posljedice zime, mraza, tuče i suše loše odraziti i na sljedeću godinu, a – uzme li u obzir i njegove riječi o smanjenju broja pčelinjih društava – onda svakako i na dulje razdoblje. Ima, međutim, nešto po čemu se Agárdi u prilič-



noj mjeri razlikuje u odnosu na mnoge svoje kolege koji se bave poljoprivredom. On, naime, za činjenicu da je pčelarstvo (baš kao i voćarstvo) izostavljeno iz bilo kakvih mjera pomoći ne krivi državu nego rukovodstvo Saveza pčelarskih organizacija Srbije. Kako kaže, njihova ih je pasivnost i dalje ostavila posve po strani od bilo kog iznosa od ukupno 41.000.000.000 (četredeset i jedne milijarde) dinara, koliko je Ministarstvu poljoprivrede pripalo nakon usvajanja rebalansa proračuna.

Priču o »poljoprivrednim lobijima« potaknuo je još ranije i

direktor AD »Kelebija« *Dragan Zvekanović*. S obzirom na to da se ova tvrtka bavi i ratarstvom i stočarstvom i voćarstvom, on iz praktičnog iskustva govori o nedostatku potpore i snage unutar voćarskih organizacija da se – poput ratara, a donekle i stočara (nije rijetkost da su te dvije grane spojene) – jasnije i odlučnije nastupi prema državi. U tom cilju u Subotici je nedavno održan sastanak voćara subotičkog i kanjiškog atara s ciljem da i ova grana poljoprivrede bude uvrštena u mjere saniranja posljedica suše. Kako je tom prigodom rekao član Gradskog vijeća zadužen za poljoprivredu *Simon Ostrogonac*, i voćari, napose oni koji se bave proizvodnjom jabuka, u značajnoj mjeri sudjeluju u izvozu ove države i stvaranju suficita koji na godišnjoj razini premašuje dvije milijarde dinara. Međutim, s obzirom na to da je riječ o proizvođačima iz tek dvije lokalne samouprave, teško da će itko od nadležnih riječi proizvođača jabuka iz Tavankuta *Branka Horvata* da su troškovi u voćarstvu znatno skuplji u odnosu na druge grane poljoprivrede shvatiti ozbiljnije od »razumijevajućeg« klimanja glavom.

Do tada svima njima: i vinogradarima i pčelarima i voćarima ostaje da se zadovolje onim što nas ovih dana obasipa sa svih strana – poskupljenjima. I dok vinogradari kažu kako je realno uskoro očekivati da i »piće bogatih« bude skuplje, dotle su pčelari već podigli cijenu meda. Što se voća (i povrća) tiče, znate i sami prigodom svakog odlaska na tržnicu ili u prodavaonicu.

Z. R.

OBNOVA CRKVE ISUSA RADNIKA U KERTVAROŠU

Godina jubileja za novi izgled

*Od sačuvanih dijelova restauriran je nekadašnji glavni oltar od mramora u crkvi Isusa Radnika i postavljen prošle godine radi autentične obnove unutrašnjosti objekta iz vremena kada je nastao, prije osam desetljeća * U sklopu uređenja unutrašnjosti zdanja završeni su građevinski radovi na izolaciji zidova, osvjetljenju, grijanju i klimatizaciji prostora, a u tijeku je završetak bočnog oltara * Župnik preč. József Szakály ističe kako se istovremeno s obnovom objekta u godini jubileja, odvija i uvođenje novih liturgijskih činova*

Davno, u prvim desetljećima prošlog stoljeća, planirano je da se na području Kertvaroša gradi crkva, te je 1931. prvo podignuta župna zgrada, u kojoj su se iste godine počele održavati mise. Privremeno - planirano je tada - do izgradnje već projektirane crkve. No, uslijedila je ekonomska kriza a potom je slutilo i na rat, pa je plan o izgradnji velikog vjerskog objekta odgođen, pokazalo se za sva vremena. Kako su vjernici iz tog dijela Subotice sami gradili župnu zgradu i u tu svrhu je na nju »položena« hipoteka, naslućujući gora gospodarska vremena ubrzo su odlučili gradu prenijeti pravo raspolaganja susjednim

placem predviđenim za gradnju crkve, a novcem iz takve transakcije otplate izgradnju prvog, župnog objekta. Ostavili su ga dijelom za župni dom, dok su ga većom površinom prenamijenili za crkvu. Tako je ostalo do danas, a priču o povijesti kertvaroške župe i crkve Isusa Radnika iznosi župnik preč. Szakály József u povodu jubileja. Obilježava se osamdesetogodišnjica blagosiljanja župnih, tj. crkvenih prostorija 15. studenog 1931, tijekom cijele ove godine do toga datuma.

»Trudili smo se za jubilej obnoviti unutrašnjost crkve i cijele zgrade, ali i Crkve kao zajednice, kroz liturgijsku obnovu i uvođenje nekih novih litur-

gijskih činova kojih ovdje ranije nije bilo.«

OLTAR IZ PROŠLIH VREMENA

Objekt je već bilo nužno popravljati, te je urađena izolacija unutarnjih zidova, popravak stropa i zidova i bojenje, zamijenjene su elektro instalacije, uvedeno je grijanje i klimatizacija (jedina crkva u okruženju s klimatiziranim prostorom), a sada će obnoviti i prozore radi bolje termoizolacije. No, ono što je u tijesnoj sprezi s uvodnom pričom o prošlosti objekta i vraćanju autentičnom uređenju crkve iz tih vremena, je - povratak starog glavnog oltara



József Szakály

u svetište. Naime, u promjenama koje su prije četrdesetak godina zadesile i druge crkve, stari mramorni oltar postavljen još u vrijeme nastajanja objekta je iznesen (zamijenjen), ali je, srećom, ostao sačuvan, mada u dijelovima i to ne svim. Ali se za ovu prigodu uspjelo oltar obnoviti u autentičnom izdanju, i za Uskrs prošle godine je vraćen po uzoru na nekadašnje uređenje unutrašnjosti ove crkve. Novi bočni oltar se upravo izrađuje. Tijekom svih ovih radova preuređene su i župne prostorije.

NOVI GLAZBENI ZVUCI

Župnik župe Isusa Radnika preč. József Szakály, inače od 2010. godine predsjednik Liturgijskog veća Subotičke biskupije, osim građevinske obnove objekta, u svom kazivanju naglasak daje na novine u organizaciji različitih sadržaja vjerskog života (između ostalog uvedena je treća nedjeljna misa) i uvođenju novih liturgijskih činova za ovu crkvu. Naime, to je sukladno i sa zanimanjem za teološku struku ili specijalizaciju - liturgiku (znanost o bogoštovnim obredima i najbliža crkvenoj glazbi),



Crkva Isusa Radnika



Restaurirani glavni oltar u crkvi

u kojoj je magistrirao, te sada priprema doktorsku disertaciju (na temu Obnova liturgijskog života u Bačkoj poslije Turaka). Ujedno je i visoke glazbene naobrazbe, već kao dijete opredijeljen za ovo područje umjet-

nosti. Od 6. godine svira klavir, a s 14 godina je prvi put bio izvođač na harmoniju u crkvi. Studirao je Muzičku akademiju u Novom Sadu, smjer orgulje, kada je bio i kantor u novosadskoj katedrali. Zatim je stu-

dij nastavio u Budimpešti, na smjeru crkvene glazbe. Izvjesno vrijeme paralelno je studirao teologiju i glazbu.

»Uveli smo pjevani časoslov, pjevane psalme i molitve koje potječu iz 6. stoljeća, petkom i na svaki blagdan prije mise. Također smo uveli pobožnosti i neke druge novine u okviru

liturgijske obnove, kao i obnovljenu pjesmaricu na hrvatskom i mađarskom jeziku«, iznosi prč. József Szakaly.

Kantor je *Garajski Attila*. U crkvi se koriste električne orgulje, kao i harmonij za određene blagdane.

Katarina Korponaić



Nakon obnove interijera

ZOOLOŠKI VRT NA PALIĆU

Urbani zov divljine

Fotografirao i napisao: Dražen Prčić

Svi vi koji već odavno niste bili u ZOO vrtu na Paliću propuštate lijepu priliku za par sati izleta u svijet divljih i domaćih životinja koje žive u ovom urbanom rezervatu na krajnjem sjeveru Srbije. Najbolja preporuka stiže u riječima koordinatore naobrazbe i promotivnih djelatnosti *Mirjane Alapović*:

»Zahvaljujući prije svega izuzetno lijepom vremenu tijekom prvosvibanjskih praznika ova sezona u ZOO vrtu na Paliću je nešto bolja nego prethodna, jer smo tijekom nesnosnih ljetnih vrućina u srpnju imali više nego minimalni broj posjetitelja. Kada se sve to bude zbrojilo i oduzelo, očekujemo na kraju ove kalendarske godine brojku od negdje 165.000 posjetitelja, što je neka razina koju držimo u posljednjih nekoliko godina. Cijene ulaznica nismo mijenjali (250 dinara za odraslu osobu, djeca do 15 godina - 200 din, obiteljska - 700 din), a tijekom cijele godine smo otvoreni svakoga dana u tjednu. U sljedećim mjesecima, kako dan postaje kraći i vrijeme zatvaranja ZOO vrta se pomiče, pa još ovaj mjesec radimo do 18 sati, potom u listopadu i studenom do 17 sati, a tijekom zimskog razdoblja, od prosinca do konca veljače, kada je ulazak u Zoološki vrt besplatan, vrijeme posjeta se završava u 16 sati«.

NOVINE

Tko odavno nije posjetio ZOO vrt na Paliću, bit će u prilici uvjeriti se kako je mnogo toga urađeno na oplemenjivanju ambijenta u kojemu obitava 65 životinjskih i 270 biljnih vrsta.

»Srbija primjenjuje novi zakon o držanju životinja u zatočeništvu koji je u mnogome usklađen s pravilnicima Europske Unije i međunarodnim standardima, pa smo, primjerice, ove godine renovirali bazen za tuljane, što je jedna iznimno skupa investicija koju posjetitelji niti ne vide, ali najvažnije je da im je voda konstantno čista. Slonici *Marti* smo renovirali unutrašnjost njezine kuće, s novim sustavom grijanja, a vanjsku volijeru smo oplemenili s vodopadom, bazenom i hranilicom, te novim umjetnim drvetom na kojem će biti grane koje će moći kidati i zabavljati se s njima. Također, željela bih još napomenuti kako je u tijeku adaptacija starog kaveza za makaki majmune i izgradnja novog objekta za mrkog medvjeda, koji će do konca godine imati svoju pećinu i jezerce, uz znatno više



životnog prostora, dok će njegov stari, mali kavez biti renoviran i posjetitelji će moći ući i vidjeti kako to u stvarnosti izgleda živjeti u zatočeništvu».

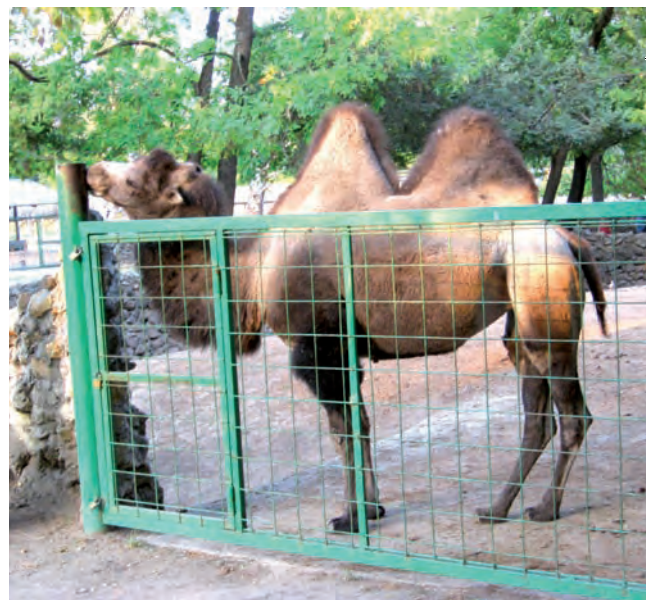
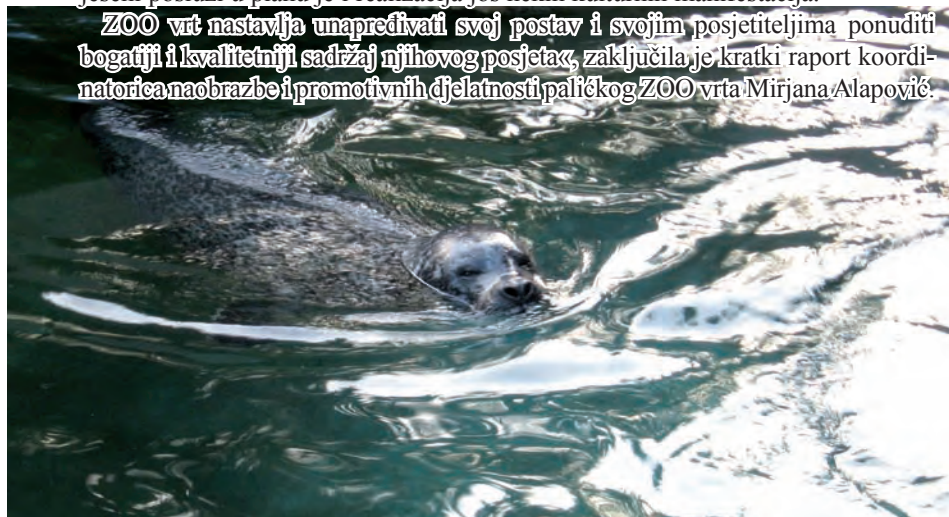
PRINOVE I PLANOVI

»Najviše novorođenih stanovnika u našem ZOO vrtu je bilo iz redova raznoraznih ptica koje su nam se vratile i izlegle novu generaciju, bilo je i dosta teladi, kengura, te malih lemura i jednog para majmuna. Generalno gledano, u ovoj godini i nije bilo nekih većih životinjskih prinova«.

Početak nove školske godine znači i nastavak edukacijskih školskih posjeta, što je jedna od vrlo važnih značajki rada paličkog ZOO vrta.

»Gotovo svakodnevno nam dolaze školarci iz subotičkih osnovnih škola, a redovite su i posjete dačkih ekscurzija, pa nastojimo što više obogatiti dodatne edukacijske sadržaje. Ove godine smo, primjerice, imali i jednu predstavu za djecu, izložbe slika i fotografija, izložbu bonsai drveća, a ako nas vrijeme tijekom jeseni posluži u planu je i realizacija još nekih kulturnih manifestacija.

ZOO vrt nastavlja unapređivati svoj postav i svojim posjetiteljima ponuditi bogatiji i kvalitetniji sadržaj njihovog posjeta», zaključila je kratki raport koordinatorica naobrazbe i promotivnih djelatnosti paličkog ZOO vrta Mirjana Alapović.



HRVATI U VOJVODINI I PITANJE DARIVANJA

Hvalevrijedna gesta Tavankučanke Jasne Balažević – cijeli imetak

u Tavankutu ostavila HKPD-u »Matija Gubec«

Hrvati u Vojvodini, bez obzira na subetničke dijelove, ne mogu se previše hvaliti razvijenom praksom darivanja vlastite vrednije ili veće imovine institucijama i organizacijama svoga naroda. Malo je, naime, u nas legata, zadužbina, darivanog imanja koje donosi stalnu dobit... Nije ovakva praksa bila raširena ni u povijesti, a još je ona rjeđa u sadašnjosti.

Razlog tomu valja, čini se, tražiti u sljedećim dvjema činjenicama: Hrvati u Vojvodini bili su i ostali među najsiromašnijim narodima na prostoru gdje žive, a s druge strane, bogatiji slojevi svojom su imovinom ne samo škrtro gospodarili, već su je još rjeđe darivali institucijama zajednice. Jedini znatniji izuzetak jest poklanjanje imovine, napose zemlje, Katoličkoj crkvi.

ZAPIS O TRI »EKSCESA«:

U suvremenoj povijesti, barem kada je riječ o teritoriju Grada Subotice, među bunjevačkim Hrvatima imali smo tek tri »ekcesa« po ovome pitanju. Najprije je profesor *Bela Gabrić* – još tamo sredinom 1990-ih godina – svoju kuću sa svom imovinom, u kojoj vjerojatno najvredniji dio čini njegova knjižnica, darovao župi svetog Roka u Keru. Ista je kuću renovirala i dala na korištenje »Hrvatskoj čitaonici«, jednoj od najaktivnijih hrvatskih kulturnih

udruga ne samo u Subotici.

Drugi slučaj zabilježen je nedavno, o čemu je »Hrvatska riječ« već pisala – Tavankučanin *Branko Horvat*, dugogodišnji društveni i kulturni djelatnik, početkom je ove godine kuću u svom vlasništvu u centru Donjeg Tavankuta darovao mjesnom Hrvatskom kulturno-prosvjetnom društvu »Matija Gubec«. Društvo istu koristi za galerijski prostor slika od slame, zatim za svoje sjedište, a ovoga ljeta završena je i adaptacija klupskih prostorija, koje mogu služiti i kao restoran, te dva apartmana

s ukupno 10 ležaja. Na taj način uvelike su poboljšani uvjeti rada te povećana samoodrživost Društva.

CIJELA IMOVINA »GUPCU«:

Posljednji slučaj imao je epilog ovoga tjedna odlukom Osnovnog suda u Subotici. Pokojna je Tavankučanka *Jasna Balažević* također HKPD-u »Matija Gubec« darovala obiteljsku kuću s pratećim objektima u prostranom dvorištu (podrum, čardak, »košara«, svinjac, kokošinjac), zatim 9 i pol jutara zemlje »pod kućom u jednom

komadu« od čega četiri »motike« starog vinograda. To je učinjeno na temelju njezine pisane oporuke s konca 2010. godine, a sve poslove izvršenja oporuke koordinirala je *Slavica Nadu*, rođena *Dulić*, Tavankučanka iz Zagreba, koju je Jasna Balažević ovlastila da bude »izvršiteljicom darivanja«.

Naime, Jasna je Balažević svoju cjelokupnu imovinu koja se nalazi u Tavankutu, kuću s okućnicom i zemlju, prema vlastitoj i za života očitovanoj želji, darivala HKPD-u »Matija Gubec« iz Tavankuta. Riječju, radi se o nesvakidašnjoj gesti unutar kulturnih praksi među ovdašnjim Hrvatima! Osim toga i dio novca od prodane imovine u Zagrebu također je darovala Društvu radi obnove i nabave narodne nošnje.

DAR – POSLJEDICA PRIVRŽENOSTI:

Slavica Nadu je tijekom sudskog procesa izjavila kako je Jasna Balažević cijelog života očitovala privrženost HKPD-u »Matija Gubec« iz Tavankuta, napose iz razloga što su njezini roditelji – *Željko i Maca Balažević*, skupa s nekolici drugih Tavankučana, inicirali osnivanje Društva davne 1946. godine, pa je i njezina posve razumljiva želja bila da se navedena imovina koja se nalazi u Tavankutu u cijelosti preda u vlasništvo HKPD »Matija Gubec«.

Prema oporuci, Društvo je dužno istu čuvati na način kako je ona uređena i opremljena. U planovima »Matije Gupca« kuća i dvorište će zadržati sadašnji izgled – bit će to etno seoska kuća s početka XX. stoljeća, a na zemlji će se saditi autohtone poljoprivredne vrste. Pripravni poslovi na tome planu već su započeti. Ona će pojačati turističku ponudu u selu, poslovima u kojima se »Matija Gubec« već uspješno i okušao, te tako još više povećati samoodrživost jednog seoskog kulturnog društva. Nije li to perspektiva koju bi trebali izgrađivati i drugi?

Tomislav Žigmanov

Slovo o darovateljici

Jasna Balažević rođena je u Subotici 14. listopada 1944., a odrasla je u Tavankutu. Diplomirala je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, Odsjek za arheologiju, i tako postala prvom Bunjevkom arheologinjom. Cijeli radni vijek bio joj je vezan za zaštitu spomeničke baštine, a u mirovinu je otišla s dužnosti u Ministarstvu kulture Republike Hrvatske. Slovila je za stručnjakinju zavidne razine. Uz to imala je i svoju drugu, a vjerujemo, još i veću ljubav – Tavankut, u koji je redovito dolazila cijeli život i, usprkos teškoj bolesti, sve do svojih posljednjih dana. Znala je reći: »Moram ići napuniti svoje baterije«. Kroz Tavankut je gajila i svoju veliku sklonost prema HKPD-u »Matija Gubec«, koju su joj usadili roditelji Maca i Željko Balažević, pripadnici grupice entuzijasta osnivača Društva. Sve što je vezano za njezino bunjevačko podrijetlo bilo joj je iznimno važno, dobro je poznavala do u tančine sve što je vezano za bunjevačke Hrvate, sve bunjevačke »adete«, a »divanila« je ikavicu i u Zagrebu kao da nikada i nije »očla« iz Tavankuta, a zapravo je najveći dio života provela u Zagrebu. Od osnutka je bila aktivna članica Udruge vojvodanskih i podunavskih Hrvata u Zagrebu. Umrula je nakon kratke i teške bolesti, u Zagrebu, 17. siječnja 2012. godine, a želja za povratkom rodnoj zemlji – u tavankutski »pisak« – ispunjena joj je vraćanjem zemnih ostataka u obiteljsku grobnicu u Tavankutu 24. ožujka ove godine.

PREMIJERA DRAMSKE SEKCIJE HKUD-A »VLADIMIR NAZOR« U SOMBORU

Suvremena komedija o ljudskim sujetama

Mislim da je i glumcima drago što mogu igrati jedan suvremeni komad. Nadam se da će i publika biti zadovoljna što ih vidi u drugačijim ulogama, kaže rediteljica Lea Jevtić



KOMEDIJA – OPROBANI RECEPT

I ovoga puta dramska sekcija »Vladimira Nazora« odlučila se na scenu postaviti komediju, jer je to ono što publika najbolje prihvata.

»Uglavnom smo do sada igrali komedije i mislim kada bi na scenu postavili neku tragediju, naša publika ne bi niti došla ili bi napustila predstavu. Nije lako raditi komediju, jer morate nasmijati ljude, a to je danas teško«, kaže Obermanova.

Dramska sekcija HKUD-a »Vladimir Nazor« jedna je od deset sekcija ove hrvatske udruge. Tijekom protekle dvije godine ova sekcija imala je nekoliko gostovanja. Sudjelovala je na Zonskom natjecanju amaterskih dramskih društava u Novom Bečeju s predstavom »Bubašvaba«, koju je režirala upravo mlada Lea Jevtić, i koja je na tom festivalu ujedno i nagrađena za glumu. Na II. omladinskom festivalu u Kuli bili su treći, a Lea Jevtić nagrađena je za režiju. Starija grupa nastupala je s predstavom »Pa to je užas« u režiji Davida Tasića Dafa na II. međunarodnoj smotri amaterskih dramskih društava u HKUD-u »Vladimir Nazor«, gdje je glumac Vojislav Vlaškalić nagrađen za glavnu mušku ulogu. Dramska sekcija bila je ove godine ponovno domaćin Međunarodne smotre amaterskih dramskih društava, treće po redu. Izveli su predstavu »Oporuka« u režiji Marije Šeremešić, a Klara Oberman dobila je nagradu za najbolju žensku ulogu na festivalu. Dramska sekcija ove godine gostovala je u Hercegovcu na XVIII. danih hrvatskog pučkog teatra, gdje su također izveli komediju »Oporuka«.

Zlata Vasiljević

Dramska sekcija Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Vladimir Nazor« angažirana je na probama nove predstave čija premijera je najavljena za drugu polovicu listopada. »Nazorovci« pripremaju komediju »Zum, treš, bum«, a riječ je o praizvedbi suvremenog teksta, koji režira Lea Jevtić. Probe novog komada počele su proljetos, a poslije ljetne pauze nastavljen je rad i trenutačno su probe dva puta tjedno.

PRAIZVEDBA TEKSTA MARKA LONČARA

»'Zum, treš, bum' je jedan suvremeni tekst čiji je autor Marko Lončar iz Bačkog Brestovca. Tekst je namjenski napisan za mlađu dramsku sekciju, ali s obzirom da je većina članova zbog studija otišla iz Sombora predložila sam pročelniku sekcije Zvonimiru Lukaču da članovi ove sekcije prirede ovu predstavu, što je on i prihvatio«, kaže Lea Jevtić.

»Ovo je nešto novo za dramsku sekciju HKUD-a, jer su do sada uglavnom radili tradicijske komade, ali su se lijepo snašli i u ovom suvremenom tekstu. Pripreme dobro idu i poslije

mjesec dana intenzivnog rada mogu kazati da sam zadovoljna. Mislim da je i glumcima drago što mogu igrati jedan suvremeni komad. Nadam se da će i publika biti zadovoljna što ih vidi u drugačijim ulogama«.

Lei Jevtić ovo nije prva režija. Na sceni HKUD-a »Vladimir Nazor« je do sada postavila svoja dva autorska projekta »Skriveni ples« i »Bubašvabu«.

REDAKCIJA SEBIČNIH LJUDI

Radnja se dešava u novinarskoj redakciji, punoj sebičnih ljudi, gdje se svatko bori za svoje mjesto. To je priča o ljudskim sujetama, njihovoj borbi za neku poziciju za koju misle da im pripada, a koju na kraju neće dobiti. U predstavi igraju: Jolika Raič, Klara Oberman, Zvonimir Lukač, Antun Kovač, Miloš Jevtić, nova članica dramske sekcije Tatjana Bošnjak, a u jednoj maloj ulozi pojavljuje se i sama redateljica Lea Jevtić.

Članovi dramske sekcije, osim što glume u predstavi, brinu i o scenografiji i kostimima. U ulozi novinarkе Jovane je Klara Oberman, iskusna članica dramske sekcije HKUD-a.

»Za mene je ovo nešto novo,

jer do sada nisam igrala u ovakvoj predstavi, ali vjerujem da će biti dobro. Mislila sam na početku da od toga neće biti ništa, jer svi mi glumci smo odrasli, zreli ljudi, a ovaj tekst je ipak pisao jedan vrlo mladi čovjek. Međutim, ako mi to odradimo onako dobro kako umijemo, mislim da će to biti dobra predstava. Na očigled to je laka predstava, ali za nas glumce nije ni malo laka. Moraš biti dobro koncentriran, mozak mora raditi 200 na sat. Ne kažem da je teško, ali predstava je jako dinamična i moramo dobro pratiti tekst. Rekla bih da je to jedna brza komedija«, kaže Klara Oberman.

Novinarka Jovana je lik koji se hoće po svaku cijenu domoći uredničkog mjesta.

»Nisam ni švalerka, ni supruge, ja sam treća žena u toj priči koja po svaku cijenu želi uredničko mjesto. Kad propada, novinarka Jovana shvaća da ustvari nema ništa. Ne samo da nije urednica, već nema novca ni kavu kupiti«, kaže o svom liku glumica Klara Oberman.

Komediografski zaplet počinje kada redakcija otkrije aferu svoga urednika s jednom od novinarki. Tu vide svoju šansu, a o svemu obavještavaju uredničku suprugu.

SAMOUBOJICE SU MEĐU NAMA

Put bez povratka



Neslavni rekord u postotku samoubojstava u ovoj godini drži Općina Apatin

Piše Ivan Andrašić

Općina Apatin u cijeloj Srbiji slovi za jednu od najperspektivnijih, odnosno za općinu budućnosti. Iako je u konstantnoj najavi dolazak inozemnih investitora, iako su planirana najbolja rješenja glede upošljavanja, a samim tim i podizanja standarda žitelja, za mnoge obitelji i pojedince današnjica je vrlo sumorna. Bez najminimalnijih primanja, bez nade za boljitak, sa zebnjom čekaju dolazeću jesen i osobito zimu. I oni koji nikada u životu nisu niti pomišljali na teško nadničenje u ratarstvu ili povrtlarstvu, zanevaraju svoje s mukom stečene diplome i koriste jedinu priliku za zaradu sredstava potrebnih za nabavu najneophodnijih količina zimnice i ogrjeva.

Oni najlabilniji ne uspijevaju izdržati ovakav pritisak i poduzimaju onaj posljednji, nepopularni korak u svojem beznađu, svojevolumeno polaze na put bez povratka. Mnogi žitelji apatinske općine šokirani su činjenicom da je u njihovom najbližem okruženju počinjeno čak sedam samoubojstava od početka 2012. godine. Najviše je onih koji su digli ruku na sebe u vrijeme najvećega slavlja, u danima novogodišnjih

i božićnih praznovanja, pa je tako u samo jednom tjednu, između 5. i 12. siječnja, u Apatinu počinjeno čak tri samoubojstva. Od tada, pa do kolovoza, još tri osobe iz naseljenih mjesta Općine Apatin oduzele su sebi život na razne načine, a osobito dubok trag u svijesti ljudi ostavila je samovoljna smrt dvadesetogodišnje studentice *M. N.* iz Svilojeva.

BROJNA SAMOUBOJSTVA

U svim ovim slučajevima ne postoje nikakva sustavna pravila. Riječ je o osobama različitih životnih dobi, a za nadležna tijela motivi, uzroci i načini ovih samoubojstava u većini su za sva vremena ostali nepoznati. Naime, u noći između 4. i 5. siječnja ove godine prvo je sebi oduzeo život tridesetčetvrogodišnji *M. L.*, popivši veću količinu medikamena za umirenje. Iza sebe je ostavio vrlo šturo oproštajno pismo svojem najboljem prijatelju, sa samo jednom riječi: »izvini«. Po riječima malobrojnih prijatelja i susjeda *M.* je imao vrlo težak život, ali i velike financijske dubioze i ljubavne probleme. Radio je u poduzeću »Dunav«, u kojem radnici nekoliko mje-

seci nisu dobili plaće. Prijatelji kažu i da su ga sve češće proganjala teška sjećanja s ratišta na Kosovu, gdje je boravio kao mladi vojnik. Dva dana kasnije, na pravoslavnu Badnju večer, pedesetdevetogodišnji *D. K.* pucao je pištoljem sebi u glavu. Po riječima članova njegove obitelji *D.* je jako teško podnosio sve teže siromaštvo, a večer prije samoubojstva povjerio se jednom od prijatelja da svoju nemoć i neimaštinu više ne može izdržati. Dva dana prije dočeka pravoslavne Nove godine, vješanjem je sebi oduzeo život *Z. G.* Po riječima njegovog sina *D.*, *Z.* se dugo borio s opakom bolešću. Taj teret više nije imao snage nositi i svoje muke je okončao na navedeni način. Najsvježiji primjer, samoubojstvo mlade studentice *M. N.* i najalarmantniji je. Samo godinu dana ranije, s titulom prvakinje Srbije u natjecanju iz znanja njemačkog jezika u kategoriji srednjoškolaca, svijet joj se otvorio upisom studija jezika na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Školska godina prošla je kao u snu, mladost se razmahala, a onda se suočila s teškom istinom, koju nije mogla prihvatiti i

preboljeti. Obiteljski problemi i vezana uz njih nemogućnost dalje izobrazbe, srušili su jednu raspjevanu mladost. U oproštajnom pismu, osim ostalog, apostrofirala je život koji joj nije išao onako kako ga je isplanirala. Bolna opomena za sve u ovoj državi. I pitanje: postoji li uopće način da se izvanprosječnoj djeci, hendikepiranoj jedino imovnim stanjem roditelja, pruži prilika za život i izobrazbu dostojnu njihovih mentalnih kapaciteta.

KAD POLUGA ŽIVOTA ZAKAŽE

Djelatnici Centra za socijalni rad Općine Apatin svjesni su teške situacije u našem društvu općenito, svjesni su da je izlaz vrlo težak, kompliciran i dugotrajan proces, ali i da je za svaki pojedinačni problem moguće iznaći rješenje. Po riječima psihologa Centra *Duška Bursaća* suicidalne namjere su često posljedica depresivnih stanja, izazvanih neizvjesnošću glede posla, a da najviše pogađaju sredovječne ljude u proljetnom razdoblju.

»U našoj društvenoj zajednici vladaju opća depresija, siromaštvo i bijeda. Upravo te kategorije i jesu ključni čimbenici kada poluga života zakaže i pretvori se u polugu smrti. Ne možemo govoriti o nikakvim mentalnim smetnjama, jer u većini slučajeva suicidal počinje psihički zdrave osobe, koje gotovo do samoga kraja vode normalan i sadržajan život. Vrlo često, te osobe su u vrlo bliskoj prošlosti bile izložene tranziciji, financijskoj krizi, ali i bombardiranjima u regiji, sudjelovanju u ratnim dejstvima suprotno vlastitoj volji, hiperinflaciji, sankcijama i ostalom. To je mnoge slo-milo. Osim navedenog, razlozi za odlučivanje na taj korak mogu biti emotivni i obiteljski problemi, ali i brojni poroci, utjecaji raznih sekta i satanističkih udruga«, svojedobno je na konferenciji za tisak rekao *Duško Bursać*.

VUKOVAR: UMREŽAVANJE I RAZVOJNE MOGUĆNOSTI KLASTERA DUNAVSKE REGIJE

Ojačati konkurentnost gospodarstva

Udruživanjem u klastere otvaraju se velike šanse za unapređenje, edukaciju, profesionalizaciju i dobit zajedničkim nastupom na europskom tržištu

Klasteri kao oblik udruživanja obrtnika, poduzeća, civilnih organizacija, institucija države i sl. relativno su nov način organiziranja i nastupa na tržištu. Snaga i mogućnosti ovakvih organizacija veoma su velike, budući da su u pitanju strukture koje

ISKUSTVA ZEMALJA DUNAVSKE REGIJE

U organizaciji Ministarstva poduzetništva i obrta Republike Hrvatske te Ministarstva financija i gospodarstva pokrajine Baden-Württemberg iz Njemačke, u Vukovaru je

ma su predstavljena iskustva u razvoju i povezivanju klastera te mogućnosti daljnjeg razvoja klastera u svim zemljama Dunavske regije.

Predstavljeni su najbolji primjeri udruživanja u klastere, kako Austrije, Nizozemske, Švedske, tako i iz Hrvatske i

godine, a do sada je realizirao veliki broj manjih ili većih projekata, od kojih je najznačajniji projekt »Bogatstvo različitosti«, koji je privukao veliku pozornost javnosti i medija.

Udruživanjem četrdesetak članica, od turističkih agencija, turističkih objekata, ugostitelja, civilnih organizacija, kulturno-umjetničkih društava, do prijevoznih poduzeća, pronađen je zajednički cilj – razvoj turizma u podunavskoj regiji u Vojvodini i istočnoj Srbiji. Kroz »Bogatstvo različitosti« objedinjena je multikulturalnost i multikonfesionalnost Vojvodine u jednu turističku ponudu koja je više nego kvalitetna i primamljiva. Predstavljena je kulturna baština Hrvata, Slovaka, Rusina, Mađara, Roma... stacionirana u pojedinim selima Vojvodine. Odabirom sela koja se odlikuju očuvanom tradicijom i kulturom i spremnošću da ih prezentiraju turistima stvorena je baza za razvoj novog turističkog proizvoda, jedinstvenog u više pogleda. Ponuda odabranih sela – njih 14, već više od godinu dana prezentira se na domaćim i svjetskim sajmovima turizma, nudeći gostima mogućnost da sami sklope program za kojega smatraju da im je najinteresantniji, kombinacijom ovih sela.

Radionica je bila prilika za međusobno povezivanje srodnih klastera, u cilju realizacije zajedničkih projekata i aktivnosti, a sljedeća je predviđena za proljeće 2013., kada bi se razmatrali konkretni prijedlozi projekata i projektne ideje, s obzirom da će tada biti specificirani raspoloživi fondovi za ovakve inicijative.

Z. M.



razvijaju veliku konkurentnost, pokrivaju veliki djelokrug rada i iskustava, koji udruženi idu prema zajedničkom interesu i cilju.

Na ovaj način otvaraju se velike šanse za unapređenje, edukaciju, profesionalizaciju i na kraju krajeva dobit, zajedničkim nastupom na europskom tržištu. Nešto što uvelike predstavlja prednost klastera je i mogućnost sufinanciranja od strane različitih domaćih i inozemnih fondova, s naglaskom danas na europske fondove. Kao značajni segment baš ovih izvora financiranja ističe se Dunavska regija i Dunavska strategija, koja predviđa jačanje i razvoj ove regije.

11. i 12. rujna održana radionica prioritetnog područja 8 Dunavske strategije na temu »Umrežavanje klastera i razvojne mogućnosti klastera Dunavske regije«. U radionici su sudjelovali predstavnici Ministarstva poduzetništva i obrta, predstavnici Europskog povjerenstva za Dunavsku strategiju, te predstavnici zemalja Dunavske regije, koji su prezentirali svoja iskustva u razvoju klastera. Vukovarsko-srijemsku županiju predstavljali su župan Božo Galić, zamjenik župana Željko Cirba, pročelnica Upravnog odjela za međunarodnu suradnju i regionalni razvoj Gabrijele Žalac, te pomoćnik pročelnice mr.sc. Mario Banožić. Na radionica-

Srbije. U području turizma i ruralnog razvoja u Hrvatskoj predstavljen je klaster Ecorural net Hrvatska, o kojemu je govorila Ljiljana Olujić, menadžerica ovog klastera koji predstavlja organizaciju ekoloških i tradicijskih proizvođača i ruralnog turizma.

TURISTIČKI KLASER »ISTAR 21«

Republiku Srbiju predstavljale su Vesna Rušić iz Privredne komore Srbije i Zdenka Mitić, članica Podunavskog turističkog klastera »Istar 21«.

U svojem izlaganju Zdenka Mitić predstavila ovaj klaster koji je osnovan prije tri

**SVAKOG UTORKA
5000 SVEŽIH OGLASA!**



www.svastara.rs

VOJVOĐANSKA Svaštara

Sastanak Povjerenstva za dodjelu nagrade za najbolju knjigu godine »Emerik Pavić«

SUBOTICA – Temeljem odluke Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata o dodjeli nagrade za najbolju knjigu godine, koja će nositi ime središnje osobe hrvatske književnosti, znanosti i publicistike iz XVIII. stoljeća *Emerika Pavića*, Povjerenstvo za izbor iste održalo je prvu sjednicu 17. rujna. Ravnatelj Zavoda *Tomislav Žigmanov* upoznao je članove s odlukom o utemeljenju ove nagrade, koja ima za cilj »popuniti prazninu kada je u pitanju nagrađivanje u području kulture, a u cilju pospješivanja sustavnoga pristupa valorizaciji aktualne knjiške produkcije među Hrvatima u Vojvodini«.



On je članovima Povjerenstva rekao kako je njihov izbor sukladan njihovoj struci, te će dr. sc. *Slaven Bačić* kao predsjednik Povjerenstva više pratiti znanstveno-publicistička djela, *Vladan Čutura* književna djela, a *Nela Tonković* će procjenjivati vizualno-likovno oblikovanje.

Predsjednik Povjerenstva dr. sc. *Slaven Bačić* je rekao kako je »Povjerenstvo dobilo na uvid i pregledalo 41 knjigu tiskanu na hrvatskom jeziku u 2011. godini, od kojih su iz područja književnosti 22 (poezija – 6, drame – 2, kratka proza – 5, knjige za djecu – 4, nabožna književnost – 3, književna kritika – 1, memoari –1) te 18 knjiga iz područja znanosti i publicistike (povijest i leksikografija – 6, književna znanost – 3; kulturno-crkvena povijest – 2; etnografija – 6; politika – 1). Cjelokupnu knjišku produkciju smo pregledali i započeli razgovor o kriterijima i Pravilniku o dodjeli nagrade koji ćemo usvojiti na sljedećem sastanku«.

Nagrada »Emerik Pavić« za najbolju knjigu 2011. godine bit će svečano uručena u listopadu 2012. u okviru manifestacije »Dani Balinta Vujkova : dani hrvatske knjige i riječi«. Osim diplome, nagrada će imati i novčani iznos.

Predstavljanje knjige Helene Sablić-Tomić u Novom Sadu

NOVI SAD – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i Muzej Vojvodine organiziraju predstavljanje knjige prof. dr. sc. *Helene Sablić-Tomić* »O strasti, čitanju, dokolici«, objavljenoj u Zagrebu 2011. godine, u Nakladi Ljevak.

Predstavljanje će biti održano u utorak, 25. rujna, s početkom u 18 sati, u Muzeju Vojvodine (Dunavska 35-37, Novi Sad).

Knjigu će predstaviti književnica prof. dr. sc. *Jasna Melvinger*, urednica doc. dr. sc. *Nives Tomašević*, kritičarka mr. sc. *Snežana Ilić*, publicist prof. *Tomislav Žigmanov* i autorica prof. dr. sc. *Helena Sablić-Tomić*.

Knjiga malih eseja »O strasti, čitanju, dokolici« sveučilišne profesorice, književne kritičarke i autorice desetak knjiga i udžbenika *Helene Sablić-Tomić* nije namijenjena, kako sama autorica kaže, onima koji nemaju nikakvu želju za samoćom, koji ne znaju gdje se nalazi Drugi, koji ne mogu zamisliti zašto bi bilo vrijedno biti sam i stapati se s tekstom. Ovo nije knjiga za one koji žele ostati mirni, već ona traga za čitateljima koji žude izaći iz ustaljenog klišea ponašanja i mišljenja. Ovo je knjiga za sve one kojima literatura donosi veliki užitek čitanja i zato je treba čitati polako i u tišini...

Predavanje o kulturi vojvođanskih Hrvata u Virovitici

VIROVITICA – Predavanje o kulturi vojvođanskih Hrvata bit će održano u petak, 21. rujna, s početkom u 19 sati, u prostorijama Gradske knjižnice i čitaonice u Virovitici (Trg bana J. Jelačića 5). Predavač će biti ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata prof. *Tomislav Žigmanov*.

Organizatori predavanja su Gradska knjižnica i čitaonica Virovitica, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i Hrvatska gospodarska komora - Županijska komora Virovitica.

Promocija XI. sveska Leksikona podunavskih Hrvata

SUBOTICA – U organizaciji Hrvatskog akademskog društva bit će predstavljen XI. svezak Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca. Predstavljanje će biti održano 28. rujna, u 19,30 sati u Velikoj dvorani HKC-a Bunjevačko kolo u Subotici. Svezak će predstaviti: *Marina Balažev*, prof. hrvatskog jezika i komparativne književnosti iz Berega, te *Vladan Čutura*, prof. hrvatskog jezika i komparativne književnosti iz Sombora.

»Nazorovci« gostuju u Požegi

POŽEGA – Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo »Vladimir Nazor« iz Sombora gostuje sutra i prekosutra u Požegi. To je uzvratni posjet somborske udruge zavičajnom društvu »Vila Velebita« iz Požege, koje je u Somboru gostovalo prije dvije godine. »Nazorovci« će sutra prirediti cjelovečernji koncert na kome će dio svog programa predstaviti folklorna, pjevačka, dramska i literarna sekcija društva. Folklorna sekcija prikazat će spletove bunjevačke igre, bunjevačke parovne igre, igre iz Banata i igre iz Posavine. Pjevačka skupina izvest će izvorne, starogradske, bunjevačke i šokačke pjesme. Članovi literarne sekcije predstaviti će se svojim pjesmama. Na ovom gostovanju »Nazorovci« će predstaviti i svoj list »Miroljub«, a budući da se ove godine obilježava 150. obljetnica rođenja Ante Evetovića Miroljuba, čije je ime nekada nosila i somborska hrvatska udruga, čut će se i dvije pjesme ovog pjesnika.

Dvosatni cjelovečernji koncert je sutra u 20 sati u požeškom kazalištu. U nedjelju će Somborci biti gosti kod gradonačelnika Požege, a domaćini su pripremili i izlet za svoje goste.

DEAN KOTIGA, FILMSKI KRITIČAR



Hrvatski film ima dobru budućnost

Postoje autori koji su hrvatski kratki metar uzdigli na svjetsku razinu, što bi trebao biti najbolji jamac da je i budućnost dugometražnog filma neupitna

Rođen u Motovunu, gdje je uz tamošnji filmski festival razvijao svoj interes za »sedmu umjetnost«, *Dean Kotiga* danas važi za jednog od najperspektivnijih filmskih kritičara i teoretičara u Hrvatskoj. Svoje tekstove redovito objavljuje u svim važnijim publikacijama o filmu u Hrvatskoj (Hrvatska filmska kronika, Filmonaut) na sajtovima (filmovi.hr, filmski.net) te u radio programima (Filmoskop), gdje objavljuje svoje recenzije, intervjue, eseje i druge tekstove o filmu. Također surađuje sa Slovenskom kinotekom kao pisac njihovog mjesečnog žurnala »Kinotečnik«. Osim toga piše za časopise iz kulture, kao što su »15 days« i »Zarez«, kao i za neovisni sajt kulturpunkt.hr. Posebno se zanima za kinematografije Srednje i Istočne Europe, kao i za povijest i teoriju filma. Član je Hrvatskog društva filmskih kritičara, FIPRESCI-ja i FEDEORA-e, a sudjelovao je i na mnogim međunarodnim filmskim festivalima kao član žirija (među ostalim, i ove godine na Festivalu europskog filma »Palić«) ili kao sudionik okruglih stolova. Programski je savjetnik Kratkofil Plusa, festivala kratkog filma koji se održava u Banja Luci.

Kao filmski kritičar, kako ocjenjujete stanje u hrvatskoj

kinematografiji? Koje biste mlade autore izdvojili?

Sve je to vrlo relativno. Uspoređujući se s ostalim kinematografijama, i dalje smo mi samo jedna malena i prilično nebitna država u kojoj tek ponešto zabljesne. No, ako gledamo u odnosu na nas same, stanje je doslovno nikad bolje, jer smo tek prije 6-7 godina počeli izlaziti iz podzemlja 90-ih, a danas imamo barem nekolicinu projekata koji potpuno neopterećeno funkcioniraju i mnogo slobodnije dišu. Filmovi kao takvi možda jesu još uvijek drugorazredni – mnogi će reći da je ova godina filmski najlošija u posljednjih nekoliko – ali imamo Hrvatski audiovizualni centar (HAVC), koji je posložio mnoge stvari, imamo »Filmonaut«, koji je kao jedini filmski časopis preuzeo veliku odgovornost educiranja publike, i imamo neke nove ljude koji će sigurno prije ili kasnije doći na svoje. Pritom mislim na autore kao što su: *Ivan Livaković, Hana Jušić, Sonja Tarokić, Juraj Lerotić*, tandem *Ivan Ramljak - Marko Škobalj, Zdenko Bašić* i nekolicina ostalih, koji su hrvatski kratki metar uzdigli na svjetsku razinu, i to govorim bez imalo pretjerivanja, što bi trebao biti najbolji jamac da je i budućnost dugometražnog filma neupitna.

Koliko je javnost u Hrvatskoj zainteresirana za film? Kakvu recepciju ima autorski/neovisni film, u današnjoj eri cinepleksa?

Nisam neki relativist, ali opet je odgovor – sve je to relativno. Hrvatska, kao i svjetska javnost, na film još uvijek gleda kao na zabavu, a ne umjetničku formu ravnopravnu književnosti ili likovnim umjetnostima, pri čemu je primjerice strip po tom pitanju u višestruko lošijoj poziciji. U tom smislu postoji publika koja hrli na holivudske blockbustere, i s tim nemamo nikakvih problema. Imamo li publike za nešto drugo, škakljivije je pitanje. S jedne strane festivali, kojih sada već sa sigurnošću možemo reći ima previše, puni su do zadnjeg mjesta, a kina s ponešto »alternativnijim« repertoarom, poput zagrebačkog kina Europa ili riječkog Art-kina Croatia, uglavnom zjape prazna. I kako to sad tumačiti? Odgovor bi se mogao kriti u tome što primarni razlog za posjet festivalu nije film nego nekakav provod ili zabava, ali to je svakako mnogo kompleksnije pitanje na koje nisam siguran da znamo odgovor.

Autorski film o kojem pitate zapravo je više stvar trenda nego filma samog. Tako je recimo *Jim Jarmusch* prije nekog vremena odjednom postao važno ime, i 8 od 10 ljudi koje biste pitali što gledaju navelo bi tog redatelja. Ista se stvar sada dešava s tv-serijom »Žica« (*The Wire*) – prije nekoliko ste godina na prste dvije ruke mogli nabrojati

ljude koji znaju što je »Žica«, a tko je *David Simon*. Ali onda se odjednom trend promijenio, »Obitelj Soprano« i »Mad Men« su nekako utihnuli, i sad svi bruje o »Žici« - kulturni dvotjednik »Zarez« izdao je temat o »Žici«, časopis »K.« također, na Filozofskom se fakultetu naveliko predaje o tome itd. Potpuno je nevažno to što je »Žica« jedan od najboljih proizvoda u povijesti televizije, kao i to što je Jarmusch jedan od najprecjenjenijih redatelja u povijesti filma koji jedva da ima nekoliko probavljivih naslova, trend je da se takve stvari vole i gledaju, ili da se barem kaže da se vole i da se gledaju.

Vaši dojmovi s Festivala europskog filma na Paliću, gdje ste bili član međunarodnog žirija kritike za program »Paralele i sudari«?

Pratim program paličkog festivala već nekoliko godina, i bez okolišanja mogu reći da je programskom kvalitetom najjači festival u regiji, što ponajprije treba zahvaliti selektorima *Nikolaju Nikitinu* i *Petru Mitriću*, i njihovim različitim ukusima, pa se na festivalu može vidjeti zaista svašta – od najspominjanijih naslova s Berlinalea do potpuno opskurnih ruskih ili estonskih filmova za koje većina ne bi ni čula. Jer upravo je to ideja festivala, koji su svoj procvat, barem u Hrvatskoj, doživjeli u zadnjih desetak godina, i što ih manje trebamo to ih više ima. Jer danas se na ovaj ili onaj način bez problema može doći do najnovijeg *Hanekea*, *Tarra*, *Weerasethakula* itd. Zato takvi autori na festivalima više ne bi trebali činiti većinu, a Palić je, posebice program »Paralele i sudari« kojeg sam i sam sudio, izvrstan primjer toga. Estonska adaptacija »Idiota«, kojeg smo nagradili, jedno je od najoriginalnijih djela posljednjih nekoliko godina, i potpuno je apsurdno da mu je to prva takva nagrada, a festivali su nastali upravo zbog toga – da promoviraju neke nove autore, neke nove koncepte.

D. B. P.

ZNANSTVENI KOLOKVIJ U ZKVH-A

»Tradicijsko odijevanje Šokaca u Bačkoj«

O temi je govorio profesor Zvonko Tadijan, predstavljajući najvažnije sadržaje iz svoje knjige »Šokačke narodne nošnje u Bačkoj«

U prostorijama Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata u Subotici održan je, 18. rujna, znanstveni kolokvij »Tradicijsko odijevanje Šokaca u Bačkoj«. O temi je govorio profesor Zvonko Tadijan, predstavljajući najvažnije sadržaje iz svoje knjige »Šokačke narodne nošnje u Bačkoj«, koja je objavljena 2011. godine u nakladi Kulturno prosvjetne zajednice Hrvata »Šokadija« iz Sonte. Autor je govorio o nastanku, razvoju i izradi narodnih nošnji u bačkih Šokaca, a kako ovu problematiku nitko nije sustavno izučavao, time Tadijanovi napori dobivaju na većoj važnosti.

POVIJESNE PRILIKE

»Knjiga je nastala tijekom šest godina mog intenzivnog bavljenja problematikom kulture Šokaca u Vojvodini. Htio sam da ova knjiga bude svjedočanstvo o toj kulturi i da bude jedna vrsta pokretača da i drugi Šokci pišu o našoj kulturi, jer o tome nema mnogo pisanih tragova. Knjiga iznosi teme koje treba istraživati, od dolaska Šokaca u ove krajeve, pa do samih nošnji«, rekao je Zvonko Tadijan, nakon čega je govorio o dolasku Šokaca u ove krajeve.

»Koncem 17. stoljeća Šokci su naselili obale rijeke Mostonge i lijevu obalu Dunava. Šokci su prije seljenja u Baranju, Srijem, Bačku i Slavoniju živjeli u Bosanskoj Posavini, a na seobu je ove Hrvate potaknula osmanlijska odmazda nakon povlačenja vojske Eugena Savojskog. Prvih pola stoljeća življenja u Bačkoj, polarizacijsko žarište bačkih Šokaca bio je Apatin, na

obalama Mostonge raširio se šokački svijet. Prvih desetljeća nakon doseljavanja u Bačku, Šokci su živjeli u dobro štićenim močvarnim područjima, tako da obrada zemlje nije bila primaran način dolaska do prehrane. Šokci i danas žive u Bačkoj na istim onim prosto-



rima na kojima su živjeli od konca 17. stoljeća, iako je rijeka Mostonga danas samo sjena one moćne rijeke kakvu su je koncem 17. stoljeća vidjeli prvi bački Šokci.«

Zvonko Tadijan je naglasio kako je veliki broj šokačkih Hrvata napustio Bačku tijekom ratnih devedesetih godina te da zbog toga, kad danas govorimo o »šokačkim naseljima«, govorimo o mjestima Bački Breg, Bački Monoštor i Sonta, jer jedino u njima Hrvati predstavljaju većinu, prema popisu pučanstva iz 2002. godine, dok su u Baču, Vajskoj i Plavni manjina.

O NOŠNJAMA ŠOKACA

»Kada govorimo o narodnim nošnjama, moramo početi od sirovina za izradu odjeće

i obuće. Najvažniji materijali su bili: lan, konoplja i vuna. Šokci u Bačkoj nisu uzgajali lan, nego su nabavljali laneni konac i koristili ga u izradi ruha, a gajili su konoplju i ona je bila glavni izvor vlakana, dok se vuna dobivala od ovčjeg runa, a skoro sva kućan-

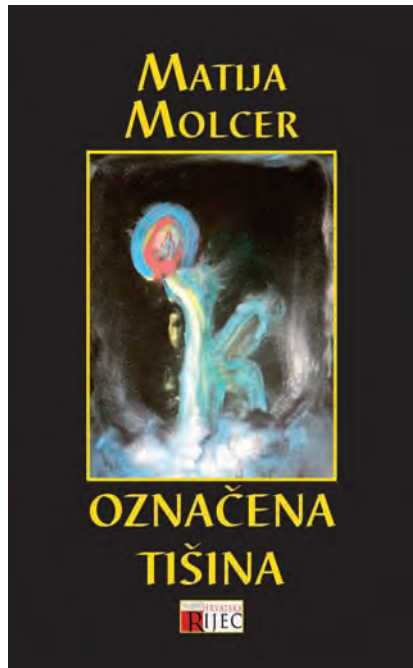
plja. Glede sončanske ženske narodne nošnje, specifičnost je način ukrašavanja ženske glave kapicama. Kod starijeg tipa ženske nošnje plećak-košulja i skute-donji dio suknje, spojeni su u cjelinu. Duž skuta su okomite šare-poranke. Kod novijeg tipa nošnji plećak i skute su odvojeni, a poranke su pulane, kao i plećak, dakle, bogato vezene i šarane. Oko pasa se stavlja pulani pojas, a pregač je bogato šaran plantikama, vezom i šlingerajima. Na glavi djevojaka je krunica, a kod udatih žena kapica. Kod muške nošnje osnovni dijelovi su košulja, gaće i plišani prsluk s bogatim vezom. Muškarci su odijevali i čakšire, dok je radna odjeća sončanskih Šokaca grubog tkanja od konopljinih vlakana. Promjene na narodnim nošnjama su se dogodile početkom 20. stoljeća, kada počinje pulanje nošnji, koje su ukrašavane metalnim kružnim pločicama, koje se u sonti zovu pule, a u drugim mjestima naziv je šljoke.. Šokci su davali sjaj nošnjama pulama, odnosno šljokama koje su bile u zlatnoj i srebrnoj boji.«

Osim ukazivanja na različitu terminologiju, Zvonko Tadijan je ukazao i na razlike u odijevanju bačkih Šokaca, za što je u knjizi sastavio usporedni pojmovnik.

»Šokačko narodno ruho je jedno od najbitnijih obilježja u očuvanju identiteta Šokaca u Bačkoj. Danas, kulturne udruge Šokaca iz Bačke, zajedničkim projektima i nastupima, pokušavaju sačuvati tradicijsko ruho od zaborava kroz svoje manifestacije. Priča o narodnom ruhu je priča o životu Šokaca u cjelini«, zaključio je Zvonko Tadijan.

Z. Sarić

U POVODU KNJIGE MATIJE MOLCERA »OZNAČENA TIŠINA«



Pjesme iz prevrtljive povijesti

U potrazi za novim značenjima Molcer bez zazora uklanja i žanrovske i medijske granice

Knjiga pjesama *Matije Molcera* »Označena tišina« (NIU Hrvatska riječ, 2012.) nastala je kao izbor iz njegova novijeg pjesništva, od početka devedesetih, do danas. Za ovoga pijanista, violinista, skladatelja, pjesnika, prevoditelja, slikara, kritičara, publicista i pedagoga, može se reći; opsjednut je različitim područjima suvremene umjetnosti – riječima, zvukom i slikom, što je vidljivo i čitljivo iz stihova ove knjige.

U potrazi za novim značenjima Molcer bez zazora uklanja i žanrovske i medijske granice. Tako će glazba *Mozarta*, *Beethovena*, *Liszta*, *Johna Cagea* i Molcerova učenika *Marka Nikodijevića* postati poticaj nastanka mnogih stihova i cijelih pjesničkih ciklusa, dok stihovi utiru put likovnim ostvarenjima, ali ne kao ilustracija već predstavljaju dio njemu svojstvenog pjesničkog izraza.

POETIKA MATIJE MOLCERA

Pjesništvo Matije Molcera relativizira i osporava, a gdje kada posve odbacuje tradiciju, vrijednosne sustave i njihove hijerarhije. Pjesnik nije poklonik niti jednoga autoriteta, ne

nalazeći im u sebi potreban prostor. Odustaje, također, i od uspostave sustava kojim bi se nadomjestili srušeni ili odbačeni. Pozorno osluškuje instinkte, jer mu se čini kako znaju biti iznad svake logike. Moglo bi se reći, sukladno takvom stajalištu, sve čime smo okruženi može imati jednak značaj i vrijednost, samo od nas ovisi za čime ćemo posegnuti. Iz toga motrišta čovjek se doima izvorom i utokom cjeline svijeta, iz kojega može crpiti snagu za uspostavu vlastite slobode, ukoliko je u stanju prepoznati je, ili će možda ostati u vlasti poraza, opaćina, rasula, bijede zatočeništva? Dok pluta tražeći odgovor okružuju ga »pijano more / nepoznati brodovi / u vinskoj boci«.

Iz mnogih bi se Molcerovih stihova moglo zaključiti kako pojedinac, zbog nepojmljivog zla i beskrajne patnje kojima je čovjek izložen kroz cijelu povijest, ima prava posumnjati u nazočnost Boga. I možda bi, radi toga, ipak, makar i privremeno, sam mogao biti sve na ovom svijetu, dok pokušava tradicionalnu metafiziku, supstituirati nečim što bi se uvjetno trebalo nazvati »vlastitom religijom«, u postupku valjda antropomorfizacije. Ipak, ovo će se pokazati tek samo prividom, hudim poigravanjem dvonošca, još jedna među nebrojenim njegovim zabudama, budući da se od Boga dobivena, a izgubljena knjiga i sa njom raspršena paradigma, ne mogu nadomjestiti vlastitim bilješkama, kako to, ne skrivajući (auto)ironiju, zapazila lirski subjekt: »odrpan san / uzlijeće nasmijan / moj rođen dan«. Pjesniku ne pada na um preuzeti ulogu proroka, u ovom svijetu, gdje nisu nadvladali

toposi jezika, pisma i knjižnice, već govor i vonj vojarne i stratišta, umobolnice i patnje prouzročene nasiljem i ratnim strahotama. Gdje se mediokriteti nasilno hoće uzdignuti do uloge čovjeka-tvorca.

UČVRŠĆIVANJE PAMĆENJA

Holokaust, genocid nad Židovima, antisemitizam i etničko čišćenje u pjesništvu Matije Molcera ne predstavlja ju samo poziv na prisjećanje i učvršćivanje pamćenja, zauzimanje stajališta pred tragičnim zbivanjima i osuda ovih postupaka. Pjesniku je ovaj diskurs neophodan jer se iz njega obraća suvremenici. I onima koji će tek doći. Stoga u prvi plan promišljeno izvlači strah od opasnosti mogućeg ponavljanja svih tih užasa. Njihovu latentnu svestremenost (Zid plača).

Radi toga, istodobno pjesničkim jezikom nastoji pokazati drugu stranu, sveprisutnost totalne poetizacije, etičko i estetsko posvećenje i oduhovljenje svijeta teksta u času kada postaje najvažnijim sastojkom njegove čvrsto strukturirane pjesničke misli. Tada njegov stih možemo čitati i kao svojevrsnu nadopunu, suplement kojim premošćuje jaz između kolektivne ili parcijalne osude užasa, u času kada nam stihovanje autonomno počinje govoriti o prostoru vježbanja života. O energiji i principu nade. O praznini koju nismo uspjeli svladati, ili nam nisu dopustili, ispuniti je punoćom naših života. Iz nje gdje kada možemo razumjeti, pače pokušati i protumačiti svjetonazor nomadizma i bezdomnosti, ili obezdomljenosti, koja može biti i rezultat zgađenosti nad

svijetom sazdanim od obmana, podlosti i zločina (Plahovita livada).

TRAŽEĆI NOVE POČETKE

Ispitujući što je u stihovima naraštaja kojemu M. Molcer pripada preostalo od (»kanoniziranog«) pjevanja, nakon razgradnje nekoć sagrađenog, tražeći oblike i sadržaje novonastalih cjelina, ne uspijevamo odrediti što je pjesnički udio, a koliki bi mogao biti, i jeste, prinos jezika kojim ga se ispisuje. Pjesnički čin se bjelodano usitnjava, prestaje, pa i posve nestaje, pri čemu jezik kao da sve manje govori, dok ponečemu još služi, u završnom slijedu pjesničke i jezične izjalovljenosti. Pjesništvo započinje oponašati sebe samo ili kakav drugi ideologijski sustav, ono prestaje biti sjecištem poetskih i izvanpoetskih ideologija, a poeziji preostaje puka dekorativna, ili propagandistička uloga. Ne mireći se sa tim

O važnosti prijevoda

Pored 120 vlastitih pjesničkih zbirki i drugih djela, u opus Matije Molcera spada i 10 knjiga prijevoda, mahom nastalih između mađarskog i hrvatskog jezičnog i kulturnog para. Među ostalim je prevodio pjesme: Z. Asić, P. Bačića, L. Franciškovića, J. Kopilovića, M. Kopunovića, S. Matkovića, L. Merkovića, M. Mikovića, Z. Sarića, V. Sekelja, I. Pančića, Ive Popića, B. Vujkova, T. Žigmanova i dr. Dodajmo, neke među navedenim pjesnicima preveo je i na njemački jezik.

M. Molcer započinje s pokušajima poetične obnove, traga za novim počecima koji neće biti opterećeni izvanpoetskom obrazloženošću (Sms pjesme).

U stihovima M. Molcera, suočavanje s tom novoopaženom stvarnošću ne prestaje biti pjesničkom zagonetkom,

lirski subjekt joj ne podliježe, niti se podčinjava diktatu proizašlom iz opservacije konkretnog okruženja, već je ponesen njegovom redukcijom, mogućnostima poetiziranja, opstajući u uvjetima stalno prisutnog gubitka. Ništavljenjem povijesnog i/li osobnog usuda.

Pa i kada, u ovom podneblju, prestanu ratna drama i psihoza, pjesnik (uzalud, razumije se) iščekuje restauraciju vjere u uljudenost (Poslije).

Izborom »Označena tišina« čitateljima i stručnoj javnosti preporučena je knjiga stihova koja kolikogod se bavi isku-

stvom krhkosti postojanja, kojemu je izvor u ratu, ipak nudi i pokušaj rekonstrukcije jednog oblika postmoderne duhovnosti, premda je ona uistinu daleko od metafizičkih ushita ili mira koji proizlazi iz čvrste vjere.

Milovan Miković

REŠETARAČKI SUSRET PJESNIKA

»Vez porubljen snom i zavičajem«

Prisutni pjesnici na ovom susretu došli su iz: Kanade, USA, Južnoafričke Republike, Švedske, Njemačke, Austrije, Italije, Mađarske, Slovenije, Srbije, BiH, Crne Gore, Makedonije i Hrvatske



Kulturno-likovno društvo »Rešetari« organiziralo je u Rešetarima XV. rešetarački susret pjesnika, koji je održan 14., 15. i 16. rujna. Susret je započeo otvorenjem likovne izložbe XV. međunarodne likovne kolonije »Petrović - Rešetari 2012«, a sljedeći dan je održana promocija IV. zbornika mladih pjesnika, u kojem su zastupljeni pjesnici iz šest europskih država, kao i pjesnici iz Hrvatske. Tako je i Dječji zbornik postao međunarodni. Na prijedlog Antuna Kikaša, geodetskog inženjera iz Toronta (Kanada), prije četiri godine započelo je tiskanje Zbornika mladih pjesnika, pri čemu Antun Kikaš snosi sve troškove tiskanja ove knjige. Istoga dana održana je i promocija XV. zbornika pjesama Rešetaračkog susreta pjesnika, kao i promocija knjige »Kaskade života« Slavice Božičević iz Švedske, dok je

glavni događaj ovog malog jubileja bilo čitanje pjesama svih prisutnih pjesnika, koji se održao navečer.

Prisutni pjesnici na ovom susretu došli su iz: Kanade, USA, Južnoafričke Republike, Švedske, Njemačke, Austrije, Italije, Mađarske, Slovenije, Srbije, BiH, Crne Gore, Makedonije i Hrvatske. Kao rijetko do sada, a i inače, skoro da i nema manifestacije ove vrste na ovakvom nivou, gdje je bilo devet članova iz Društva hrvatskih književnika, a neki su još i članovi društava književnika država u kojima žive. Među njima su: Stjepan Blažetin, Zdravko Luburić, Malkica Dugeč, Ljerka-Tot Naumova, Desanka Matijević, Đuro Vidmarović, Ivan Slišurić, Tomislav Marijan Bilosnić i Lujo Medvidović.

Među uvaženim gostima ove večeri bili su: Marin Knezović, ravnatelj Hrvatske matice

iseljenika, Danijel Marušić, župan Brodsko-posavske županije, Zlatko Aga, načelnik poglavarstva općine Rešetari, Žika Jovanovski, gradonačelnik općine Ilinden iz Skoplja i još mnogi drugi. U toku večeri, sudionici ovog programa bili su svjedoci potpisivanja sporazuma o bratimljenju općine Ilinden iz Skoplja i općine Rešetari. Za ovaj XV. zbornik pod nazivom »Vez porubljen snom i zavičajem« odazvalo se 170 kandidata s 560 pjesama iz 22 zemlje sa svih kontinenta, a odabrano je 145 autora. Glavni urednik je Ivan De Villa, predsjednik KLD-a »Rešetari« i duša ovog projekta, izbornici pjesama su: mg. Stjepan Blažetin, mg. Ivan Slišurić i mg. Đuro Vidmarović, a pokrovitelji su Brodsko-posavska županija, Slavonski Brod i Hrvatska matica iseljenika iz Zagreba. Iz Srbije su u ovom

zborniku zastupljeni: Mila-Markov Španović iz Srijemske Mitrovice, Marija Lovrić iz Novog Sada, Mladen Šimić iz Petrovaradina, Maja Andrašić, Ljiljana Tadijan i Ivan Andrašić iz Sonte, Robert G. Tilly iz Subotice, Marija Šeremešić, Marica Mikrut, Kata Kovač i Antun Kovač iz Sombora te Ljiljana Crnić iz Beograda.

Voditeljica ovog programa i lektorica knjige bila je prof. Ivana Prakaturović, u toku programa sudionike je zabavljala mješovita pjevačka grupa »Slavča« iz Nove Gradiške, a program je pratila Hrvatska televizija. U proteklih 15 godina, od početka izlaska ovog Zbornika, na natječaj se javilo oko 500 pjesnika iz 35 država iz cijelog svijeta. Posljednjeg dana susreta pjesnici su zajedno otišli na svetu misu u crkvu Krista Kralja.

A. Kovač



Sudionici iz Srbije

Konzul Đurić na proštenju u Nenadiću

SOMBOR – Proštenje u salaškom naselju Nenadić prvo je događanje u Somboru kojemu je u službenom posjetu nazočio novi konzul Republike Hrvatske u Subotici *Dragan Đurić*. Svečanosti je nazočila i konzulica savjetnica *Vesna Njikoš-Pečkaj*. Proštenje na Nenadiću slavi se na blagdan Imena Marijina, odnosno prve nedjelje poslije tog crkvenog blagdana. Ove godine proštenje je obilježeno u nedjelju, 16. rujna. U kapeli na Nenadiću svečanu



svetu misu služio je župnik *Josip Pekanović*. Misi je prisustvovalo oko tri stotine mještana Nenadića, drugih salaških naselja, Sombora i gostiju, nakon koje su proslave nastavljene u kućama domaćina koji su za svoje goste priredili svečane ručkove. Bila je to prigoda da konzul Đurić porazgovara s mještanima Nenadića i njihovim gostima.

Ime Marijino u Nenadiću slavi se od 1929. godine, kada je izgrađena istoimena kapela koja pripada župi Presvetog Trojstva. Z.V.

Proslava Križeva u Rumi

RUMA – U petak, 14. rujna, svečano je u župnoj crkvi Uzvišenja Svetog Križa u Rumi obilježen blagdan Križeva. Svečana sveta misa bila je u 18 sati, a njoj su nazočili svećenici iz župa u Srijemu predvođeni dekanom mitrovačkog dekanata *Eduardom Španovićem*. Od brojnih uglednih gostiju misi su nazočili predstavnici Srpske pravoslavne crkve, lokalne samouprave, redakcije na hrvatskom jeziku Radiotelevizije Vojvodine predvođene glavnim urednikom *Ivanom Benašićem*, kao i veleposlanik Republike Hrvatske u Republici Srbiji *Željko Kuprešak*, potom gosti iz župa u Srijemu i Slavoniji i drugi.

Po završetku svečane svete mise za sve goste i uzvanike u pastoralnom župnom centru priređena je prigodna večera i nakon nje slavlje na kojem su svirali tamburaši HKPD »Matija Gubec« iz Rume.

Nikola Jurca

Početak vjeronaučne i školske godine u Srijemskoj Mitrovici

SRIJEMSKA MITROVICA (TU) – U Srijemskoj Mitrovici svečano je proslavljen početak nove školske i vjeronaučne godine svetom misom. U toj je prigodi upriličen zaziv Duha Svetoga i blagoslov na školsku djecu kako bi ona bila uspješna i od Boga blagoslovljena.

Svetu misu predvodio je župnik u Srijemskoj Mitrovici i generalni vikar *mons. Eduard Španović* uz koncelebraciju vlč.

Marija Paradžika, župnika u Lačarku i pastoralnog suradnika u Srijemskoj Mitrovici koji je održao i prigodnu homiliju. Vlč. Paradžik naglasio je kako je i školski i župni vjeronauk jednako važan, te kako jedan bez drugoga nisu potpuni jer je župni vjeronauk konkretizacija školskog. Nakon homilije učenici su u prikaznoj procesiji prinijeli svoje darove Bogu: Bibliju, katekizam, školske torbe sa školskim priborom, loptu i razredni prozivnik, u želji i molitvi da Bog po tim darovima svakom učeniku podari radost napredovanja u vjeri i znanju. Nakon zaziva Duha Svetoga, oko stotinu učenika osnovne i srednje škole primilo je pojedinačni blagoslov. Tom prigodom blagoslovljene su i školske torbe, školski pribor i sve ono što je potrebno za uspješan početak nove 2012./2013. školske i vjeronaučne godine.

Svečano misno slavlje svojim lijepim pjevanjem pratio je mješoviti župni zbor, a nakon mise djeca su se u župnom dvorištu zadržala u druženju sa svećenicima i vjeroučiteljicama.

Školski vjeronauk održava se u svim osnovnim i srednjim školama u Srijemskoj Mitrovici, dok se župna kateheza za sve razrede održava u župnoj dvorani i župnim prostorijama.

Mario Paradžik

Svetkovina Uzvišenja svetog Križa proslavljena u Petrovaradinu

PETROVARADIN, (TU) – U petak, 14. rujna, proslavljen je crkveni god Uzvišenja svetog Križa u župi Petrovaradin 2. Misno slavlje, zajedno sa mjesnim župnikom vlč. *Stjepanom Barišićem*, predvodio je župnik u Golubincima vlč. *Vjekoslav Lulić* u koncelebraciji sa svećenicima Srijemske i Subotičke biskupije. Na početku slavlja nazočne je pozdravio domaćin slavlja župnik Stjepan Barišić koji je izrazio zahvalnost prisutnim gostima na njihovoj nazočnosti i uputio riječi dobrodošlice svećenicima i ostalim vjernicima.

Prigodnu homiliju održao je vlč. Vjekoslav Lulić, koji je naglasio: »Svaki Isusov učenik pozvan je da na putu križa slijedi svoga Učitelja. Kršćani rado nose križ oko vrata. No prava ljubav, prava pripadnost Kristu nije u nošenju križića oko vrata, nego u strpljivu podnošenju svih nevolja i neprilika koje trebamo podnijeti i nadvladati ako želimo biti Božji – biti i ostati Kristovi. Čovječanstvo se dijeli pred Kristovim križem. Jednima je propovijed o Križu ludost, a drugi u Kristovu križu vide spasonosnu moć i stvarnost.« Vlč. Lulić završio je homiliju riječima: »Preko križa se vrši božanska izmjena između Boga i ljudi. Ona se iznova uvijek obnavlja euharistijskim spomen činom Isusove muke i proslave. Križ treba da ima časno mjesto u našem životu! Ne dao Bog da bi se ikada zastidjeli toga znaka našega spasenja!«

Na kraju mise župnik domaćin Stjepan Barišić uputio je riječi zahvalnosti svima koji su pomogli u organizaciji i izvedbi ove proslave svetkovine Uzvišenja svetog Križa u Petrovaradinu. Nakon blagoslova i završne pjesme ispred oltara svećenici i vjernici su pristupali ljubljenju moći Kristova križa. Nakon toga župnik domaćin je pozvao na čast i okrep i čašicu razgovora i bratsko druženje u župnom dvorištu.

Tomislav Mađarević





VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Priprema: Lazar Merković

KRONOLOGIJA od 21. do 27. rujna 2012.

21. RUJNA 1787.

Upravitelj subotičke Gramatikalne škole dr. *Stipan Ranić* obratio se nadležnima s molbom da osiguraju profesora za njemački jezik. Nakon manjih nesporazuma Namjesničko vijeće uputilo je u Suboticu *Matiju Langa*, suplenta iz Đura (Győra), koji se također pokazao i vrsnim znalцем latin-skog.

21. RUJNA 1962.

U Subotici je održan I. onkološki simpozij liječnika Vojvodine.

21. RUJNA 1979.

Na 9.063 hektara pod suncokretom u subotičkom ataru, prinosi su se kretali od 25 do 30 metričkih centi po hektaru. Na mnogim seljačkim posjedima prinosi su bili znatno viši nego na površinama društvenog gazdinstva.

22. RUJNA 1730.

Subotički propovjednik o. *Lovro Janković* položio je temeljni kamen u svetište buduće franjevačke crkve. Time su počeli radovi na preuređenju dotadašnje vojne utvrde u cilju njene prilagodbe za crkvene namjene. Ovom svečanom činu bio je nazočan i glasoviti o. *Jerko Ludoški*, poglavar katoličke župe u gradu.

22. RUJNA 1844.

Mlinarski majstor *Jozef König*, podrijetlom iz Donje Austrije, završio je izgradnju vodenice i potrebnih objekata uz nju, koju je podignuo pored kanala Bege, što spaja Paličko s Krvavim i Ludoškim jezerom.

22. RUJNA 1980.

U krugu subotičke industrije »Sever« pušteno je u rad više novoizgrađenih pogona za postojeću i novoosvojenu proizvodnju (elektromehaničkih prijenosnika, zupčanika, agregata i strojeva, kao i opremu za skladištenje). Otvoreni su, također, nov resto-

ran za 6 tisuća obroka, tvornička ambulanta i sportsko-rekreacijski centar.

22. RUJNA 1996.

Koncelebriranom misom koju je predvodio sarajevski kardinal *Vinko Puljić*, vrhbosanski nadbiskup, održana je središnja proslava 100. obljetnice crkve svetog Roka u Keru. Njena gradnja započela je 1894. a okončana je 1896. godine.

23. RUJNA 1982.

Umro je arhitekt *Baltazar Bolto Dulić*. Studij je završio u Zagrebu, potom je projektant, inženjer u Državnim željeznicama, predavač u Građevinskoj i Višoj građevinskoj školi, dugogodišnji predsjednik Društva inženjera i tehničara i dr. Projektirao je mnoge značajne građevine i javna zdanja za potrebe stanovanja, gospodarstva, kulture, crkvene i sakralne objekte i dr. Bavio se i restauratorskim zahvatima u Vojvodini, Makedoniji i Boki kotorskoj. Rođen je u Đurđinusu 6. siječnja 1905. godine.

23. RUJNA 2007.

U Ljutovu je položen temeljni kamen za crkvu svetog Križa. Idejni projekt izradio je arhitekt mr. sc. *Ante Rudinski*, a glavni projekt dipl. ing. *László Király*.

24. RUJNA 1908.

U 15 sati i 30 minuta okončano je rušenje zgrade Gimnazije, započeto 1. kolovoza. Usporedo s njom rušena je i zgrada Gradske kuće, koja je pored nje podignuta 1828. godine. Iz ruševina dviju zgrada očišćeno je oko pola milijuna cigala koje su poslužile kod izgradnje nove Gradske kuće, dovršene 1910. godine.

24. RUJNA 1984.

Umro je *Blaško Vojnić Hajduk*, pjesnik, publicist, bibliograf, dugogodišnji upravnik subotičke

Gradske knjižnice. Osim dviju zbirki pjesama, najčitanije djelo mu je bilo »Moj grad u davnini – Subotica (1391.-1941.) – 550 godina grada«, koje je objavljeno 1971. godine. Rođen je 3. veljače 1910. godine.

24. RUJNA 1993.

Prosvjetne su vlasti donijele odluku prema kojoj i učenici subotičkih osnovnih škola moraju prvo učiti ćirilčno, a potom latinično pismo, unatoč dotadašnjoj višedesetljetnoj praksi.

25. RUJNA 1902.

Posvećena je novoizgrađena zgrada subotičke Sinagoge, izgrađene u stilu mađarske varijante secesije. Projektanti ovog objekta, danas spomenika kulture, bili su arhitekti *Marcel Komor* i *Dezso Jakab*, a izvođači radova *Ferenc Nagy* i *Lukács Kladek*.

25. RUJNA 1925.

Na poticaj subotičke akademske mladeži osnovan je Hrvatski sokol, čiji je cilj bio prosvjetno-tjelesni odgoj mladih. Prvi predsjednik nove udruge bio je *Josip Vujković Đido*, a zatim *Ivan Ivković Ivandekić*.

25. RUJNA 1976.

Pored Ludoškog jezera pušteno je u rad novo naftonosno polje, na kojem je do kraja godine trebalo iscrpiti 20.000 tona crnog zlata, dok bi prema očekivanjima stručnjaka godišnja proizvodnja trebala iznositi oko 70.000 tona nafte.

26. RUJNA 1893.

Rođen je dr. *Mihovil Katanec*, odvjetnik, istaknuti javni i kulturni djelatnik subotičkih Hrvata između dvaju svjetskih ratova. Dugogodišnji je vođa i dirigent mješovitog zbora subotičkog Hrvatskog pjevačkog društva »Neven«. Umro je 25. ožujka 1973. godine

26. RUJNA 2001.

Subotički književnici *Josip Buljovčić*, *Lazar Merković*, *Milovan Miković* i *Tomislav Žigmanov* sudjelovali su u raspravi na tribini »Suvremena književnost hrvatskih manjina«, koja je održana u Hrvatskoj matici iseljenika u Zagrebu.

26. RUJNA 2003.

Književnici *Franjo Petrinović*, *Milovan Miković*, *Ferenc Deak* i *Boško Krstić*, u Čitaonici subotičke Gradske knjižnice predstavili su poeziju *Pere Zupca*, sabranu u pet tomova.

27. RUJNA 1913.

Prema mišljenju *Blaška Rajića*, »Naše novine« (pokrenute 4. prosinca 1907. godine), kao glasilo Zemaljske kršćansko-socijalne stranke (Országos Keresztényszocialista Szövetség), pod uredništvom *Jose Mamužića*, više ne služe interesima svojega naroda. Prije *Mamužića*, ovo glasilo je uređivao *Stipan Subotić*, a nakon njega urednici su *Ivan Petreš*, *Blaško Rajić*, *Matija Čatalinac* i *Béla Mészáros*. »Naše novine« prestaju izlaziti 29. rujna 1918. godine.

27. RUJNA 1963.

Nakladom »Osvita«, izdavačkog odjela književnog časopisa »Rukovet«, objavljena su tri značajna djela subotičkih hrvatskih književnika – »Do neba drvo«, *Balinta Vujkova*, »Četiri komedije«, *Matije Poljakovića* i roman »Put dug pet života« *Lazara Merkovića*.

27. RUJNA 1999.

Forum hrvatskih institucija i organizacija podržao je stav o potrebi osnutka vijeća nacionalnih zajednica te je odredio ekspertsku grupu sa zadaćom da izradi prijedlog dokumenata potrebnih za formiranje budućeg Hrvatskog nacionalnog vijeća.

Piše i uređuje: Branka Dulić

Hrskavi zeleni špinat

Arapi su špinat u 15. stoljeću donijeli u Španjolsku, odakle se širio po sjevernoj i srednjoj Europi, a u 17. stoljeću bio je iznimno popularan i pripremao se sa šećerom



Spinat je jednogodišnja biljka s tamnozelenim nazubljenim ili glatkim listovima. Spada u zeleno lisnato povrće. Potječe iz Iranskog visočja.

U srednjem vijeku prodavao se svjež ili kuhan, nasjeckan ili prešan u loptice pod nazivom *espinoche*.

Svježi špinat u nas se kupuje na tržnici, zelenih, svježih listova i hrskave stabljike. Možemo kupiti mladi ili stariji špinat, a razlika je u izgledu listova. Mladi špinat ima najčešće po jedan list, svijetlozelene boje i glatke površine. Stariji špinat ima na jednoj biljci više listova tamnozeleno boje i naborane površine.

S obzirom da špinat termičkom pripremom gubi na težini i količini vode, bez obzira na način pripreme potrebno je kupi-

ti 450 g po osobi. Najbolje ga je odmah pripremiti, a može se i čuvati u plastičnoj vrećici nekoliko dana.

Smrznuti špinat, koji se koristi izvan sezone, moguće je nabaviti u svakoj trgovini, i iako je nadasve praktičan, aromom je siromašniji od svježeg špinata.

PRIPREMA JELA SA ŠPINATOM

Da bi se sačuvalo što više dragocjenih sastojaka i izbjeglo stvaranje štetnih spojeva, preporučuje se:

- konzumirati špinat posijan u ljeto i jesen koji sadrži manje količine štetne oksalne
- kiseline i nitrata (špinat uzgajan na suncu sadrži manje nitrata i oksalne kiseline nego onaj uzgajan u sjeni)

- kuhati špinat na pari ili u vrlo malo kipuće vode
 - baciti vodu u kojoj se kuhao špinat, jer je zasićena nitratima
 - špinat uvijek pripremati neposredno prije konzumiranja, jer se jednom termički obrađen špinat ne smije ponovno zagrijavati, stvaraju se tvari koje su kancerogene
- Špinatu prvo uklonite čvrste i žilave dijelove stabljike, a zatim ga dobro operite ispod tekuće vode kako biste isprali ostatke pijeska i zemlje.

Svježe listove špinata uronite u posudu kipuće vode, pokrijte poklopcem i kuhajte oko 5 minuta. Špinat možete i pariti na rešetki ispod koje ključa voda 6-8 minuta.

Mlade listove špinata možete kratko popeći na maslinovu ulju ili maslacu.

Nakon kuhanja ili parenja špinat uronite u hladnu vodu kako bi se ohladio i sačuvao lijepu boju. Nakon toga dobro ga ocijedite i istisnite suvišnu tekućinu.

Špinat usitnite i poslužite kao prilog uz dodatak maslaca ili ga koristite fino usitnjeno za pripremu umaka i juha. Možete ga začiniti solju, paprom, češnjakom, dodati mu slaninu, pinjole ili popečene kockice kruha.

Nasjeckani kuhani špinat odlično se slaže i s bešamel umakom ukoliko želimo dobiti špinat *a la creme*. Možete ga dodati u kajganu s malo parmezana ili u omlet. Dobro se kombinira i s mesom (osobito kao dio nadje-

MAGIČNI ŠPINAT U DUETU S PILETINOM

Potrebni sastojci:

800 g špinata
300 g pilećih prsa
150 g gaude
3 jaja
250 ml mlijeka
1 češanj češnjaka, muškatni oraščić,
sol, vegeta, papar

Priprema:

Količinu prilagodite sebi! U zdjeli ugrijemo ulje, dodamo špinat koji smo prethodno oprali i obarili u vreloj vodi koju sekundu. Ocijedimo, isjeckamo i dodamo zatim ulje. Pileća prsa isjeckamo na traki-

ce, pospemo vegetom i pečemo na malo ulja. Umiješamo jaja i mlijeko s muškatnim oraščićem, posolimo. Sada pečena pileća prsa dodamo sa špinatom kojeg smo malo dinstali. Dodamo sitno nasjeckani češnjak. Začine po okusu: sol, papar, vegetu. Promiješamo, nauljimo vatrostalnu zdjelu i saspemo sadržaj. Prelijemo mješavinom jaja i mlijeka. Naribamo sir. Pečemo 30 minuta na 200 stupnjeva.



KOŠARICE OD LISNATOG TIJESTA SA ŠPINATOM I FETOM

Potrebni sastojci:

1 paket (500 g) lisnatog tijesta
600 g špinata (smrznuti ili svježi)
200 g feta sira
1 luk
sol, papar, vegeta
oko 100 g ribanog sira
oko 100 g maslaca
maslinovo ulje

Priprema:

Luk isjeći na sitne kockice i pržiti na mješavini maslaca i maslinovog ulja. Kad je luk ispržen dodati odmrznuti i ocijedeni špinat, dodati sol, papar, vegetu i dinstati

desetak minuta, pa dodati izmravljeni feta sir, pomiješati i staviti na stranu da se malo prohladi. Lisnato tijesto izrezati na kocke dovoljno velike da mogu popuniti muffin kalupe, nekih 18 kocki. Staviti lisnato tijesto u namašćene muffin kalupe. Napuniti ih nadjevom od špinata i fete. Na svaku košaricu staviti malo maslaca, pa posuti ribanim sirom. Peći na 220 stupnjeva dvadesetak minuta dok ne dobiju zlatno žutu boju.

ROLADA OD ŠPINATA

Potrebni sastojci:

Za tijesto

500 g smrznutog špinata

6 jaja

6 žlica oštrog brašna

3 žlice vode

3 žlice mlijeka

1 žličica soli

1 paketić praška za pecivo

Nadjev

500 g svježeg kravlje sira

2-3 komada svježeg rajčice

1-2 komada svježeg paprike

½ žlice soli

1 žličica vegete

2-3 žlice kiselog vrhnja

Priprema:

Bjelanjke odvojimo od žutanjaka i izmikamo u čvrsti snijeg. Žutanjke izmikamo. Zatim dodajemo brašno, sol, 3 žlice vode, 3 žlice mlijeka i špinat koji smo prije odmrznuli. Nakon toga dodajemo snijeg od 6 bjelanjaka i na kraju prašak za pecivo. Sve izmiješamo električnom mješalicom. Smjesu izlijemo u plitku tepšiju koja je prekrivena alu-folijom i malo namašćena uljem. Stavimo peći na 180-200 stupnjeva oko 15-20 minuta. Kad je biskvit pečen, zajedno s alu-folijom ga zarolamo u roladu. Pustimo da se sasvim ohladi.

Priprema smjese

U svježi kravlji sir dodamo sol, vegetu, vrhnje, rajčice i papriku izrezanu na kockice. Sve dobro promiješamo. Ohlađenu roladu filamo, zarolamo i stavimo u hladnjak. Kad se dobro ohladila režemo na šnite debljine 1-1,5 cm. Možete je poslužiti kao predjelo ili dodatak pladnjevima za švedski stol, jer je izuzetno dekorativna.



va), ribama, korijenastim povrćem i mahunarkama. Također se koristi kod pripreme različitih vrsta svježeg tjestenine – rezanaca, lazanja i njoka.

Svježi mladi špinat možete koristiti na salatu uz začine, maslinovo ulje i limunov sok.

MOŽDA NISTE ZNALI A TREBALI BISTE ZNATI

Mineralne tvari iz špinata djeluju povoljno na naš organizam. Tako je, primjerice, magnezij neophodan kod rada mišića i srca, kalij pospješuje izlučivanje vode iz organizma i time olakšava rad bubrega i srca, snižava krvni tlak, potiče rad gušterače i probavu te čišćenje organizma.

Špinat također sadrži dobru kombinaciju vitamina B skupine koji jačaju živce, zaslužni su za lijepu kosu, kožu, nokte. Vitamin C jača imunitet organizma, dok je B karoten važan antioksidans. Kuhani špinat je izvanredan izvor željeza. Štiti od starenja i daje mladalački izgled, čuva memoriju koja se gubi starenjem.

Značajnu ulogu ima u građi crvenih krvnih stanica. Dijetalna vlakna iz špinata smanjuju pojavu zatvora i pospješuju izlučivanje otpadnih tvari iz organizma.

Međutim, špinat sadrži oksalnu kiselinu, čiji kristalići mogu začepiti bubrežne kanale pa se bubrežnim bolesnicima preporučuje da ga izbjegavaju. Oksalne kiseline ima najviše u peteljka i rebrima špinata pa ih prilikom pripreme treba odstraniti. Djelovanje ove kiseline na organizam može se ublažiti tako da se špinat priprema s mlijekom ili vrhnjem.

POLIKLINIKA

Jelene Čović 28, 24000 Subotica, www.badawi-su.com, poliklinika@badawi-su.com
024/553-774, 024/567-495, 063/508-813, 0600/553-774, 0600/567-465

Kućni posjeti, prijevoz pacijenata

Badawi


Alergotestiranje na 370 alergena, bez bola, bez krvi, pouzdano.

Poliklinika za vašu obitelj



od 1991. sa vama



	SLAVNA ŠPANJOLSKA GLUMICA, PENELOPE	NANA ILI RAT I MIR	GOVORNIK KAJKAVI-COM	VRELIINA	"EAST"	MUŠKO IME (NANDOR bez R)	REDATELJ KAZAN	DRŽAVNI PREVRAT	"JUG"	PJESNIKI-NJA EROT-SKE POE-ZIJE	SUTON, SUMRAK (MNOŽ.)	MAJČINO MEZIMCE	NASLOVNI JUNAK ENEIDE
KRIST NA ŽALU I ČINIŠ DJELA VELIKA													
SKIJAŠKI SKAKAČ LJOKELSOY					NAŠA LIKOVNA AKADEMIJA STRATEGIJA				BILJKA RMANAC				
PSEUDO-NIM													
FONDACIJA								NATKRIVE-NO PRED-VORJE PJEVAČ REDDING					
PRIREDILA REDAKCIJA ENIGMATSKOG TJEDNIKA "KVISKOTEKE"	NAIZGLED LAICI						POK. NO-VINARKA FALLACI ODUGOV-LAČITI						
"NORTH"		"VIRTUAL STUDIO TECHNOLOGY" TUR. JEZIČ-NI IZRAZ				ARHIPE-LAZI	PICASSO I MURTIĆ						PODRUČJE POD VLAŠĆU EMIRA
PRISTAŠE ETATIZMA									TRENER JACQUET PREDEPI-LEPTIČNA NELAGODA				
"VARIOUS UNIT COM-LETE"				OBRADI-VAC KAMENA DOČI NATRAG						AMERICIJ RUDA ANTIMONA			
"JUNIOR"		TURSKI PROPOV-JEDNIK POBUĐIVAČ USPOMENA						EDIKTI SPRINT-ERICA ILI MARATON-KA					
GRAFIČKI RADNIK NA ECANJU, JETKAČ					ČOVJEK KOJI PEČE KATRAN VIDI, VIDI								
VRLO TEMPERA-MENTNA OSOBA (FIG.)									TAJLAND	BILJKE BO-BIČASTIH PLODOVA		PRVO SLOVO ABECEDE LENA OLIN	
ČOVJEK INICIRAN U EZOTERIJU								ŠKOTOVA SUKNJA PRODUKT GORENJA					
KAZAŠKI PUČKI PJEVAČI							BELGIJSKI PJEVAČ, SALVATORE POPRAV-LJAČ URA						KEMIJSKI ELEMENT (ZNAK: Cl)
NAJVIŠE EUROPSKO GORJE													
TALIJAN-SKA OBI-TELJ GRA-DITELJA VIOLINA						NASTAVNO POMAGALO "KUNA"						KALIJ	IME KARA-BATIČKE
RIMSKA PEDESE-TICA		JA, ON ROBERT KNJAZ			ZLOČIN IMOTSKI								
DVANAESTI MJESEC									RAZINA KALIJ				
EKREMIN IMENJAK						ISPALJI-VAČ PRO-TUGRADNIH RAKETA, RAKETAŠ							

RJEŠENJE KRIŽALJKE:
 crkvene pjesme, roar, alu, man, umjetničko ime, zaklada, artilj, naoko, oriana, n, vst, oločja, etatisti, aime, vuc, klesar, am, jr, valz, ukazi, ecer, katanar, živa vatra, t, a, ezoterik, kilt, akin, adamo, amati, učilo, k, j, ti, kriminal, prosinac, nivo, ekem, raketar.

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
 »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
 Ivan Gregurić, Mato Groznica,
 Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
 Josip Stantić, Thomas Šujić,
 Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
 e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić

POMOĆNIK I ZAMJENIK ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
 Slavica Mamužić (novinarka)
 Dražen Prčić (sport i zabava)
 Željka Vukov (društvo i urednica Hreka)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
 Jelena Ademi (tehnički prijelom)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević
 Ljubica Vujković-Lamić
 Branimir Kuntić
 Josip Horvat

TELEFON: ++381 24/55-33-55
 ++381 24/55-15-78
 ++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: »Rotografika«
 doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
 Agencije za privredne registre Republike Srbije
 pod registarskim brojem: NV000315

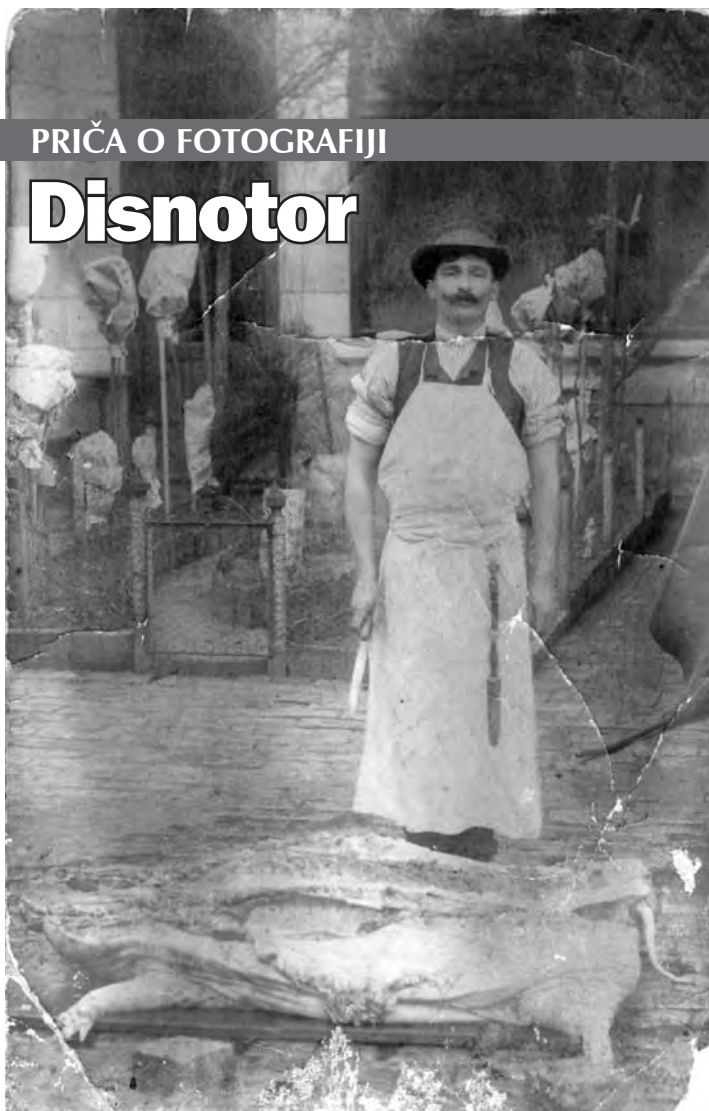
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација
 у публикацији Библиотека
 Матице српске, Нови Сад
 32+659.3(497.113)=163.42

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Piše: Grgo Bačlija

Disnotor



Požutjela fotografija potječe iz 1942. godine, iz kolekcije obitelji *Dragice Ober* iz Malog Bajmoka, Subotice, na kojoj je uslikan *Joso Vidaković*, VKV mesar, tj. majstor u svom dvorištu u ulici Frana Supila. Ova fotografija predstavlja tipičnog »majstora« koji je bio specijaliziran za »disnotore« po kućama, praktičnog običaja koji se zadržao i do današnjih dana, osobito tijekom približavajuće jeseni.

S obzirom da fotografija vodi podrijetlo iz vremena mađarske okupacije Bačke, pretpostavka je da je ovaj disnotor, odnosno kolinje, bio »ilegalan« jer se za vrijeme rata nije smjelo klati a da se to nije prijavilo okupacijskim vlastima zbog ratnog stanja i opskrbe i obveznog otkupa radi otpreme hrane na ratišta na ruskoj i ukrajinskoj fronti, gdje su neke jedinice mađarske Horthyjeve vojske bile upućivane na područje oko Staljingrada i povijesne bitke, koja je u velikoj mjeri odlučila buduću tijek II. svjetskog rata.

ŠEŠIR I BRKOVI

Lik mesara Jose je zabilježen u »sanitarnoj HTZ zaštiti« s bijelom platnenom keceljom i oštračem koji visi na uzici pregače kojim mesari oštre noževe u procesu obrade mesa, kao i nožem u desnoj ruci. Obaška, na glavi mesara »stoje« šešir kao »svojevrsni zaštitni znak« tadašnje nošnje ovdašnjih Bunjevaca Hrvata i brkovi kao ukras za kojim su žene i djevojke tog vremena ludovale i to vrednovale kod izbora svojih budućih supružnika. U dvorišnom dijelu na fotografiji se naziru mlade sadnice i trsovi ruža koje su zaštićene novinskim papirom, odnosno krpama i jutanim vrećama, kao zaštita od smrzavanja.

PROCES RADA

Na zemlji se nalaze dvije polutke svinje težine do 100 kg, na daščanim vratima od čardaka, svinjca ili nekog »keriteša« na koje su polutke položene radi hlađenja nakon šurenja, paljenja i vađenja

iznutrica i crijeva. Ove polutke su samo šurene, tj. »paljužane« u vreloj vodi u limenim ili drvenom koritima, s tim što se voda zagrijavala u dvjema katlankama s obzirom da je za tu operaciju trebalo oko 100 litara vrele vode za dva šurenja.

Ovaj proces šurenja radila je nekolicina »mobaša«, s tim što su prvo šurene noge i glava, dok se ledni dio radio kasnije, jer se s tog dijela svinje dlaka lakše skidala. Čišćenje svinjske dlake radilo se starijim noževima i »kparom«, koji je bio napravljen od debelog lima, s kukom na kraju pomoću koje su se skidali vrhovi s papaka i čupale brnjice, ukoliko ih je svinja imala na nozdri.

Meso se izvjesno vrijeme hladilo tijekom jutarnjeg ručka koji se pripremljao od jetra, bubrega i mozga, s dosta luka, uz posluživanje s kiselim kupusom ili krastavcima.

Daljnja obrada polutki se svodila na oblikovanje zadnjih i prednjih šunki i slanina, s lednog dijela, a tada nije bila još u modi »carska slanina« koja se ostavljala za soljenje ispod rebara, uz njihovo vađenje, niti se ona barijala a još manje pekla kao danas. Gronik, podvaljak, slanina ispod glave svinje u sklopu kuhanja se barila i nakon toga paprila, solila i začinjavala češnjakom kao svojevrsna slastica.

Jedna ženska osoba je bila zadužena za čišćenje tankih i debelih crijeva i to najčešće starije bake, majke ili susjede uz ispiranje u »stotinu voda«, s dodavanjem luka i šake gašenog vapna, kako bi se svinjski izmet što više neutralizirao, i crijeva

iskoristila za punjenje kobasica, krvavica i švargle.

Oko jednog disnotora bilo je angažirano najmanje 5-6 osoba, od čega dvije, tri žene, od kojih je jedna bila kuharica-domaćica, druga crijevarka, a treća je bila zadužena za pripremanje fanaka (krafni), koje su se servirali i pekli za večeru na vreloj masti od topljenih čvaraka, koji su tog dana od otpadaka slaninice prženi u kotlu na katlanki, uz zagrijavanje granjem ili čutkama, čukanjicama ili ogrizinama od kukuruzovine.

Muški dio ekipe bio je zadužen za mljevenje mesa za divenice (kobasice) i njihovo nadijevanje na »pušku«, koja se prislanjala na trbuh punitelja i tako nadijevala masa za divenice i krvavice.

Kada je »obara« bila skuhan, nakon cijedenja i hlađenja njenog sadržaja, glava, pluća, kožica i drugo se samljelo ili sjeckalo na manje kockice i nakon toga punilo u debela crijeva.

VEČERA

Za večeru je domaćica ispekla krumpiraču s divenicom, krvavicom i komadićima rebara uz serviranje kiselog kupusa, krastavaca, paprike i dunca - kompot od bresaka, dunja, marelica ili višanja.

Disnotor se završavao u kasnim večernjim satima, uz »serijal« hladnih špricera ili čiste kevedinke, kdarke i sode iz staklenih sodaških boca i tamburicu ili harmonikaša od ukućana ili nekog susjeda, rođaka ili kućnog prijatelja koji je imao izvjesnog talenta za muziciranje i pjevanje.

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

SVETA MISA ZA POČETAK NOVE ŠKOLSKE GODINE

Zaziv Duha

Dragi moji mali i veliki čitatelji Hrckovih strana, sasvim je sigurno da nam nema povratka - nova školska godina je definitivno provjerena informacija i nema nam druge nego prionuti na posao i učiniti da nam ona prođe što lakše i s boljim uspjehom. Stoga smo se i ove godine okupili na svečano misno slavlje, u subotu 15. rujna u katedrali svete Terezije Avilske kako bismo skupa zazvali Duha Svetoga za početak školske i vjeronaučne godine.

Bilo je svečano i veličanstveno, a okupilo nas je nešto više od 1.000 djece, učitelja, nastavnika, profesora, vjeroučitelja, ravnatelja škola, odgojiteljica, roditelja i svećenika. To je dobrim više nego kada smo u lipnju zahvaljivali za sve primljene milosti i proteklu školsku godinu. A bilo nas je sa svih strana. Iz Subotice su došla djeca iz Vrtića »Marija Petković«, Gimnazije »Svetozar Marković i HTSS »Lazar Nešić«, te osnovnih škola »Ivan Milutinović«, »Matko Vuković«, »Sveti Sava«, »Miloš Crnjanski«, »Kizur István«, »István Széchenyi«, »Majšanski put«, »Jovan Mikić«, »Sonja Marinković«, »Đuro Salaj« i »Jovan Jovanović Zmaj«. Bili su i učenici iz prigradskih osnovnih škola »Matija Gubec« iz Tavankuta, »Ivan Milutinović« iz Male Bosne, »Sveti Sava« s Bikova, »Vladimir Nazor« iz Đurđina, »Pionir« iz Starog Žednika, »Vuk Karadžić« iz Bajmoka i »Miroslav Antić« s Palića. Za sve nas okupljene misu je predvodio naš dragi biskup mons. dr. Ivan Pénzes s kojim je suslavilo nekoliko svećenika a nekolicina ih je i ispovijedala.

Da bi sve savršeno funkcioniralo za organizaciju se pobrinuo organizacijski odbor Hrvatske glazbene udruge »Festival bunjevački pisama« na čelu s prim. dr. **Markom Senteom** kao i Katehetski ured Subotičke biskupije, dok je Hrvatsko nacionalno



E GODINE

la Svetoga

vijeće i ovoga puta osiguralo prijevoz djece iz prigradskih naselja. Misno slavlje su uveličali VIS »Ritam vjere«, a pjevanje djece je moderirala učiteljica Ana Čavrgov.

Kako je dobro biti Božje dijete pa ga možeš zamoliti da ti pomogne kada ti je teško. Stoga smo i zazvali Duha Svetoga da bude uz nas i ove školske 2012./2013. godine. Sigurna sam da su mnogi već ovoga tjedna osjetili njegovo djelovanje, a bit će ga još tijekom godine samo i mi moramo dati svoj udio. On i nije tako težak, treba biti samo marljiv i učiti, a rezultati neće izostati, štoviše bit će i udvostručeni. Neki su već isprobali i opet će, a pokušajte i vi. To ne znači da neće biti poteškoća, ali sve je lakše kad imamo Njega kao zaštitu.

Osim toga, tu smo i mi svakoga petka kako bismo vam olakšali školske dane, bodrili i pratili vas na ovom bitnom putu. Ne propustite pročitati Hrckove strane u »Hrvatskoj riječi«, te podlistak »Hrcko«.

Neka vam je sretna i uspješna i ova nova školska 2012./2013. godina.



**PETAK
21.9.2012.**
HRT 1

06:10 Najava programa
06:15 Trenutak spoznaje
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Vijesti iz kulture
10:25 Pogled na Zemlju 2:
Havaji, dok. serija
11:21 Azijski sakralni
spomenici: Angkor Wat
- San jednoga kralja
12:00 Dnevnik
12:40 Moć sudbine, telenovela
13:30 Dr. Oz 2, talk show
14:10 Skica za portret
14:20 Vijesti iz hrvatski
znakovni jezik
14:30 Jelovnici izgubljenog
vremena:
14:55 Drugo mišljenje:
Palijativna medicina (R)
15:35 Znanstvena petica
16:05 Tata mata: Drugim
očima, dok. serija
16:58 Hrvatska uživo
17:00 Vijesti
18:00 Hrvatska uživo:
Na dobrom putu
18:20 Putem europskih
fondova
18:40 Iza ekrana
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:11 Pjevaj moju pjesmu
21:55 Dnevnik 3
22:15 Vijesti iz kulture
22:35 Filmski maraton:
Nema me, američko-
njemački film
00:50 Filmski maraton: Luda
kuća, američki film (R)
02:20 P.T. Barnum, američki
film
03:50 Dr. Oz 2, talk show
04:30 Pola ure kulture
05:00 Pogled na Zemlju 2:
Havaji, dokumentarna
serija
05:55 Tema dana

HRT 2

06:10 Najava programa
06:15 Moć sudbine, telenovela
07:00 Mala TV:
---: TV vrtić: Mama i kćer
---: Oblutak: Oblutkov
poseban prijatelj, crtani film
---: Tajni dnevnik patke
Matilde: Veliko
pospremanje
07:30 Šaolinski paže, crtana
serija

07:55 Teletubbies
08:20 Connor na tajnom
zadatku 2, serija za djecu
08:45 Obična klinika, serija
09:10 Školski sat:
Koncentrirano o
koncentraciji
10:00 Prijenos sjednice
Hrvatskog sabora
13:35 P.T. Barnum, američki
film
15:10 Školski sat:
Koncentrirano o
koncentraciji
16:00 Regionalni dnevnik
16:20 Županijska panorama
16:40 Mala TV:
17:10 Crtani film
17:25 Paralele
17:55 Edgemont 4, serija za
mlade
18:20 Direkt: Nemam posao
imam hobi, dok.
film za mlade
18:50 Briljanteen
19:30 Slatko ludilo 2,
dokumentarna serija
20:00 Djeca sunca, znanstveno
-popularna serija
20:55 Knjiga ili život
21:25 Opera box
22:05 Otvorenje 42.
Varaždinskih baroknih
večeri, snimka
23:50 Buđenje mrtvih 9,
mini-serija
00:40 Buđenje mrtvih 9,
mini-serija
01:30 Noćni glazbeni program

nova

06:20 Speed Racer, crtana
serija
06:45 Polja nade, serija
07:45 TV izlog
08:00 Izgubljena čast, serija
10:00 TV izlog
10:15 Walker, teksaški
rendžer, serija
12:05 Zauvijek susjedi, serija
13:20 IN magazin
14:05 Walker, teksaški
rendžer, serija
15:50 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Polja nade, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Izgubljena čast, serija
22:00 Smrtonosno oružje 2,
igrani film
00:10 Batman i Robin, igrani
film
02:30 Gospodari prstenova,
igrani film
04:20 Magazin MMA Lige
04:45 Ezo TV, tarot show
06:15 Dnevnik Nove TV
07:05 Kraj programa

RTL

06:45 RTL Danas,
informativna emisija (R)
07:20 Moji džepni ljubimci,
crtani film
07:40 Ben 10: Ultimate Alien,
animirana serija
08:00 Galileo, zabavna/
obrazovna emisija (R)
08:55 TV prodaja
09:10 MacGyver, akcijska
serija (R)
10:05 MacGyver, akcijska
serija (R)
11:05 TV prodaja
11:30 Ekkluziv Tabloid,
magazin (R)
11:50 Krv nije voda, serija (R)
12:45 TV prodaja
13:00 Ruža vjetrova, serija (R)
14:00 Sulejman Veličanstveni,
povijesna dramska serija (R)
15:00 MacGyver, serija
15:55 MacGyver, serija
16:55 RTL 5 do 5, Informativna
emisija
17:10 Galileo, zabavna/
obrazovna emisija
18:05 Ekkluziv Tabloid,
magazin
18:30 RTL Danas
19:05 Krv nije voda, serija
20:00 Ruža vjetrova, serija
21:00 Sulejman Veličanstveni,
povijesna dramska serija
22:05 Kraljević i ja 3 - TV
premijera, igrani film,
romantična komedija
23:50 Lavlja jazbina, igrani
film, triler
01:45 Astro show, show
02:45 RTL Danas, (R)
03:20 CSI, serija (R)
04:05 CSI, serija (R)
04:50 Kraj programa

**SUBOTA
22.9.2012.**
HRT 1

06:20 Najava programa
06:25 Drugo mišljenje:
Palijativna medicina
07:10 Iza ekrana
07:40 manjinski Mozaik:
Neduzni stradali
07:55 Hrvatska kronika BiH
08:15 Kinoteka - ciklus
klasičnog vesterna:
Čovjek bez zvijezde,
američki film
09:40 Skica za portret
10:00 Vijesti
10:10 Kućni ljubimci
10:45 S Međunarodne smotre
folklor
11:20 Normalan život, emisija
12:00 Dnevnik
12:35 Veterani mira, emisija
13:25 Duhovni izazovi
13:55 Prizma
14:45 Eko zona
15:15 Reporter

16:15 Merkata dinastija 1,
dokumentarna serija
17:00 Vijesti
17:11 Fotografija u Hrvatskoj
17:30 Odmori se, zaslužio
si 4 - humoristična serija
18:05 Lijepom našom: Velika
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:09 Loto 7/39
20:20 U 3:10 za Yumu,
američki film
22:30 Dnevnik 3
22:50 Vijesti iz kulture
23:10 Inspektor George
Gently 4, serija
00:45 Filmski maraton: 10
minuta do ponoći,
američki film
02:25 Filmski maraton:
Čovjek bez zvijezde,
američki film
03:55 Filmski maraton:
Klopka, srpsko-
njemačko-madžarski film

HRT 2

06:45 Najava programa
06:50 Pipi Duga Čarapa,
crtana serija
07:15 Kućni svemirci,
crtana serija
07:40 Crtana serija
08:05 Crtana serija
08:35 Merlin 4, serija za djecu
i mlade
09:20 Mala TV:
---: TV vrtić: Prljave ruke
---: Danica i slon i balon (R)
---: Tajni dnevnik patke
Matilde: Klape
09:50 Teletubbies
10:15 Sportske igre mladih
10:30 Minusove muke sa
Zemljanima, američki
film
12:00 Inauguracija muftije
Aziza Hasanovića,
prijenos
13:00 Fotografija u Hrvatskoj
15:15 Navrh jezika
15:16 Briljanteen
15:55 Navrh jezika
16:00 Brijaji, američki film
17:40 Pozitivno
18:15 Čovjek i njegova sjena,
dokumentarni film
19:00 Glazbeni specijal: West
Herzegowina fest
19:25 Slatko ludilo 2,
dokumentarna serija
19:55 Zagreb: Košarka u
povodu ...: Cibona - Efes
Pilsen, prijenos
21:45 Klopka, srpsko-njemačko-
mađarski film
23:30 Reporter
00:25 Noćni glazbeni program

nova

07:35 TV Izlog
07:50 Speed Racer, crtana
serija R
08:15 Gormiti, crtana serija R
08:40 Pokemoni, R
09:05 Pokemoni, crtana serija
09:30 Power Rangers Samurai,
crtana serija R
09:55 Power Rangers Samurai
10:15 Drugo lice planine, serija
11:20 O mačkama i psima,
igrani film
13:05 Batman i Robin, igrani
film R
15:25 Periferija City, serija
16:25 Okusi Hrvatske,
pustolovni gastro show
17:00 Vijesti Nove TV
17:10 Provjereno, R
18:10 Nad lipom 35, show R
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Bljesak, igrani film
21:50 Punisher: Ratna zona,
igrani film
23:50 Smrtonosna bitka:
Istrebljenje, igrani film
01:30 Smrtonosno oružje 3,
igrani film R
03:30 Ezo TV, tarot show
05:00 Dnevnik Nove TV R
05:50 Drugo lice planine, R
06:40 Kraj programa

RTL

06:20 RTL Danas, (R)
06:55 Najljepše bajke svijeta,
animirani film
08:20 Ben 10: Ultimate Alien
08:45 Galileo, zabavna/
obrazovna emisija (R)
09:35 TV prodaja
09:50 Učilica, kviz za djecu
10:25 Bibin svijet, serija
11:05 TV prodaja
11:20 Waterloo road, serija
12:30 Waterloo road, serija
13:35 TV prodaja
13:50 Stric Buck, igrani film,
komedija
15:45 Kraljević i ja 3, film,
romantična komedija (R)
17:30 Dan poslije katastrofe,
dokumentarna serija
(drugi dio)
18:30 RTL Danas
19:10 Galileo, zabavna/
obrazovna emisija
20:00 Priče za laku noć, igrani
film, obiteljska fantazija
21:50 Šangajsko podne, igrani
film, akcijska komedija
23:50 Stranac pred vratima
- TV premijera,
igrani film, triler
01:40 Astro show, show
02:40 RTL Danas, (R)
03:15 Waterloo road, serija (R)
04:05 Waterloo road, serija (R)
04:55 Kraj programa

**NEDJELJA
23.9.2012.**



05:35 Najava programa
 05:40 Veterani mira, emisija
 06:37 Duhovni izazovi
 07:07 Normalan život, emisija
 07:40 Zlatna kinoteka: Praznik u Rimu, američki film
 09:50 Vijesti
 10:00 ni DA ni NE: Testiranje na droge
 10:55 Miss Fisher's Murder Mysteries, serija
 12:00 Dnevnik
 12:30 Plodovi zemlje
 13:25 Rijeka: More
 14:00 Nedjeljom u dva
 15:05 Mir i dobro
 15:40 Prirodni svijet 5: Komodski varan - Smrtonosni ugriz, dokumentarna serija
 17:00 Vijesti
 17:20 Kreni kolo, dokumentarna serija
 17:50 Volim Hrvatsku, show program
 19:10 Tema dana
 19:30 Dnevnik
 20:09 Loto 6/45
 20:14 Sve u 7!, kviz
 21:05 Stipe u gostima 5, humoristična serija
 21:45 Nedjeljom ujutro, subotom navečer - humoristična serija
 22:15 Damin gambit, talk show
 23:00 Dnevnik 3
 23:20 Vijesti iz kulture
 23:40 Sherlock 2, serija
 01:10 Nedjeljom u dva
 02:10 Miss Fisher's Murder Mysteries, serija
 03:05 Double Wedding, američki film
 04:30 Skica za portret
 04:45 Prizma
 05:30 Damin gambit, talk show



07:00 Panorame turističkih središta Hrvatske
 07:05 Najava programa
 07:10 Vesele trojke
 07:35 Animacijaci, crtana serija
 08:00 Bečka filharmonija u Londonu
 09:00 Pink Panther ponovno napada, britansko-američki film
 10:40 Biblija
 10:50 Portret crkve i mjesta
 11:00 Zrinski Topolovac: Misa, prijenos
 12:00 Fotografija u Hrvatskoj
 12:10 Djevojka iz Jersey, američki film (R)
 14:30 Double Wedding, američki film
 15:55 Koncert

16:30 Olimp - sportska emisija
 18:10 Prelog: Stolni tenis, Euroliga: Hrvatska - Bjelorusija (M) i Hrvatska - Mađarska (Ž), snimka
 18:40 Buzet: Automobilizam na brdskim stazama, reportaža
 19:10 Magazin Lige prvaka
 19:40 Slatko ludilo 2, dokumentarna serija
 20:10 Robin i Marian, američki film
 22:00 Ciklus Festivali: pobjednici: Prorok, francuski film
 00:30 Glenn Miller Orchestra: Večer swinga i elegancije
 01:20 Noćni glazbeni program



07:00 Klub otpisanih, serija
 08:00 TV Izlog
 08:15 Speed Racer, crtana serija R
 08:40 Gormiti, crtana serija
 09:05 Pokemoni, R
 09:30 Pokemoni
 09:55 Power Ranger Samurai, R
 10:20 Power Ranger Samurai
 10:40 Periferija City, serija R
 11:40 Sinbadovoi tigrovo oko, igrani film
 13:50 Špijuni poput nas, film
 15:50 Nad lipom 35, show
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:10 Borac za pravdu, film
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Larin izbor, serija
 21:00 Greystoke: Legenda o Tarzanu, igrani film
 23:30 Red Carpet
 00:30 Punisher: Ratna zona, igrani film R
 02:30 Egzorizam Emily Rose, igrani film
 04:30 Red Carpet, R
 05:30 Klub otpisanih, serija R
 06:15 Kraj programa



06:40 RTL Danas, (R)
 07:15 Najljepše bajke svijeta
 08:35 Moji džepni ljubimci
 09:45 Ben 10: Ultimate Alien
 10:10 TV prodaja
 10:25 Galileo, (R)
 11:20 TV prodaja
 11:35 Bibin svijet, serija
 12:20 TV prodaja
 12:35 Sutkinja Amy, serija
 13:30 Sutkinja Amy, serija
 14:30 Šangajsko podne, film, akcijska komedija (R)
 16:35 Priče za laku noć, film, obiteljska fantazija (R)
 18:30 RTL Danas
 19:10 Galileo, emisija
 20:00 Ubijte namjere, igrani film, kriminalistički (R)
 21:50 CSI: Miami, serija

HTV1 21.09.2012, 20:11 PJEVAJ MOJU PJESMU EPIZODA: 1

Nakon vrlo uspješne i rado gledane prve sezone HTV-ovog glazbenog game showa "Pjevaj moju pjesmu" s Miroslavom Škorom i Nikšom Bratošom s radošću najavljujemo početak druge sezone!
 U prvoj emisiji pjesmom će boje svojih gradova braniti pjevači amateri iz Krapine i Primoštena. Oni će se, kao što već znate, kroz različite igre truditi što bolje otpjevati uspješnice hrvatske pop-rock glazbe da bi osvojili što veći broj bodova i pobjedili. Ocjene će im davati žiri koji čine Zorica Kondža i Siniša Škarica te zvižda emisije. Ovaj put je to Pero Galić, frontman



Opće opasnosti koja će također izvesti dva svoja hita.
 I u ovoj će se sezoni pjevati uspješnice iz hrvatske pop-rock prošlosti, natjecat će se pjevači amateri braniti boje svojih gradova i to s humanitarnim ciljem. Naravno, niti jedna emisija neće proći bez zvijezda, odnosno najjačih imena hrvatske estrade koja će, naravno, otpjevati svoje najveće hitove ali i aktivno sudjelovati u ocjenjivanju pjevačkih izvedbi natjecatelja.

U drugoj se sezoni natječu sljedeći hrvatski gradovi: Beli Manastir, Supetar, Daruvar, Knin, Krapina, Labin, Mali Lošinj, Metković, Nova Gradiška, Ogulin, Omiš, Opatija, Požega, Primošten, Virovitica i Županja.
 Scenarij: Dražen Matošec
 Redatelj: Tihomir Žarn
 Urednik: Tanja Tušek

22:45 CSI: Miami, serija
 23:35 CSI: Miami, serija
 00:30 Astro show, show
 01:30 RTL Danas, (R)
 02:05 Sutkinja Amy, serija
 02:50 Sutkinja Amy, serija
 03:35 Stranac pred vratima - TV premijera, igrani film, triler (R)
 05:10 Kraj programa

PONEDJELJAK 24.9.2012.



06:10 Najava programa
 06:15 Mir i dobro
 07:00 Dobro jutro, Hrvatska
 07:05 Vijesti
 10:10 Vijesti iz kulture
 10:25 Pogled na Zemlju 2, dokumentarna serija
 11:21 Azijski sakralni spomenici: Katmandu - Grad bezbrojnih bogova
 12:00 Dnevnik
 12:40 Moć sudbine, telenovela
 13:35 Dr. Oz 2, talk show
 14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
 14:30 namjinski Mozaik
 14:55 Treća dob, emisija
 15:35 Glas domovine
 16:05 Tata mata: Četvrta zona, dokumentarna serija
 16:58 Hrvatska uživo
 17:00 Vijesti
 18:00 Hrvatska uživo: Građanske minute
 18:20 8. kat, talk-show
 19:10 Tema dana
 19:30 Dnevnik
 20:11 TV Bingo
 20:35 Potrošački kod
 21:10 Nulta točka, politički talk show
 22:30 Dnevnik 3
 22:50 Vijesti iz kulture
 23:10 Na rubu znanosti

00:05 Seks i grad 4, serija
 00:35 Jane Doe: Vanishing Act, američki film
 02:00 Dr. Oz 2, talk show
 02:40 8. kat, talk-show
 03:25 Dr. House 8, serija
 04:10 Skica za portret
 04:25 Glas domovine
 04:55 Pogled na Zemlju 2: Havaji, dok. serija
 05:50 Tema dana



06:10 Najava programa
 06:15 Moć sudbine, telenovela
 07:00 Mala TV
 --:-- TV vrtić
 --:-- Krčić prikazuje
 --:-- Brlog
 --:-- Čarobna ploča
 07:30 Šaolinski paževe
 07:55 Teletubbies
 08:20 Connor na tajnom zadatku 2, serija
 08:45 Obična klinka, serija
 09:10 Školski sat
 10:00 Lijepom našom: Velika
 11:00 Pjevaj moju pjesmu
 12:35 Plodovi zemlje
 13:25 Jane Doe: Vanishing Act, američki film
 14:50 Jelovnici izgubljenog vremena
 15:10 Školski sat
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:20 Županijska panorama
 16:40 Mala TV:
 17:10 Crtani film
 17:25 Rijeka: More
 17:55 Edgemont 4, serija
 18:20 Dharma i Greg 5, humoristična serija
 18:45 Novi klinici s Beverly Hillsa 2, serija
 19:30 Slatko ludilo 2, dokumentarna serija
 20:00 Povratak mumije, američki film
 22:10 Dr. House 8, serija

22:55 Momci s Madisona 4, serija
 23:40 Mučke 7 B: Proroci u Miamiju (2), humoristična serija
 00:30 Bitange i princeze 5, humoristična serija
 01:05 Noćni glazbeni program



06:25 Speed Racer, crtana serija
 06:45 TV izlog
 07:00 Izgubljena čast, serija R
 09:00 TV izlog
 09:15 Walker, teksaški rendžer, serija R
 11:05 Zauvijek susjedi, serija R
 12:15 IN magazin R
 13:00 Larin izbor, serija R
 14:00 Walker, teksaški rendžer, serija
 15:50 Zauvijek susjedi, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 IN magazin
 18:05 Polja nade, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Izgubljena čast, serija
 20:50 Larin izbor, serija
 21:50 Masterchef, reality show
 23:00 Večernje vijesti
 23:20 Poštena igra, igrani film
 01:10 Greystoke: Legenda o Tarzanu, igrani film R
 03:35 Prošli život, serija
 04:20 Opasna igra, serija
 05:05 Ezo TV, tarot show
 06:05 Dnevnik Nove TV R
 06:55 IN magazin R
 07:20 Kraj programa



06:35 RTL Danas, informativna emisija (R)
 07:15 Moji džepni ljubimci, animirani film
 07:30 Ben 10: Ultimate Alien, animirana serija

07.55 Galileo, zabavna/
obrazovna emisija (R)
08.45 TV prodaja
09.00 MacGyver, serija (R)
10.00 MacGyver, serija (R)
10.55 TV prodaja
11.20 Ekkluziv Tabloid,
magazin (R)
11.45 Krv nije voda, serija (R)
12.35 TV prodaja
12.50 Ruža vjetrova, dramska
serija (R)
13.50 Sulejman Veličanstveni,
povijesna serija (R)
15.00 MacGyver, serija
15.55 MacGyver, serija
16.55 RTL 5 do 5,
informativna emisija
17.10 Galileo, zabavna/
obrazovna emisija
18.05 Ekkluziv Tabloid,
magazin
18.30 RTL Danas,
informativna emisija
19.05 Krv nije voda, serija
20.00 Sulejman Veličanstveni,
povijesna dramska serija
21.00 Ruža vjetrova, dramska
serija
22.00 Grješnici i sveci - TV
premijera, igrani film,
akcijski
23.55 RTL Vijesti,
informativna emisija
00.10 CSI: Miami, serija
01.00 CSI: Miami, serija
01.50 Astro show, show
02.50 CSI: Miami, serija
03.35 RTL Danas,
informativna emisija (R)
04.10 Kraj programa

UTORAK 25.9.2012.



06:09 Najava programa
06:12 Treća dob, emisija za
umirovljenike
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
08:35 Vijesti
10:00 Vijesti
10:10 Vijesti iz kulture
10:25 Svjetski biseri 2,
dokumentarna serija
11:21 Azijski sakralni
spomenici: Butan -
Planinski dom
budističkih bogova
12:00 Dnevnik
12:40 Moć sudbine, telenovela
13:35 Dr. Oz 2, talk show
14:20 Vijesti uz hrvatski
znakovni jezik
14:29 Vrijeme sutra
14:30 Kulturna baština
14:55 Među nama
15:35 Čelični zagrljaj,

dokumentarni film
16:05 Domaći dokumentarni
film / serijal
16:58 Hrvatska uživo
17:00 Vijesti
18:00 Hrvatska uživo: Slova
do krova
18:20 8. kat, talk-show
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:15 Ruske željeznice,
dokumentarni film
20:50 Ciklus hrvatskog filma:
Imam dvije mame i
dva tate
22:25 Dnevnik 3
22:45 Vijesti iz kulture
23:05 You Kill Me, američki
film
00:40 Seks i grad 4, serija
01:10 Amish Grace,
američki film
02:35 Dr. Oz 2, talk show
03:20 8. kat, talk-show
04:05 Dr. House 8, serija
04:50 Skica za portret
04:55 Svjetski biseri 2,
dokumentarna serija
05:50 Tema dana



06:10 Najava programa
06:15 Moć sudbine, telenovela
07:00 Mala TV:
--- TV vrtić
--- Ninin kutak
--- Crtani film
--- Danica
07:30 Šaolinski pažezi
07:55 Teletubbies
08:20 Connor na tajnom
zadatku 2, serija
08:45 Obična klinka, serija
09:10 Školski sat
10:00 Znanstvena petica
10:30 Glas domovine (R)
11:40 Idemo na put s Goranom
Milićem: Južna Amerika
- Brazil
12:25 Knjiga ili život
13:25 Amish Grace, američki
film
14:50 Jelovnici izgubljenog
vremena:
15:10 Školski sat
16:00 Regionalni dnevnik
16:20 Županijska panorama
16:40 Mala TV:
17:10 Crtani film
17:25 Potrošački kod
17:55 Edgemont 4, serija
18:20 Dharma i Greg 5,
humoristična serija
18:45 Novi klinici s Beverly
Hillsa 2, serija
19:30 Slatko ludilo 2,
dokumentarna serija
20:00 Patriotske igre, američki
film
22:00 Dr. House 8, serija
22:45 Momci s Madisona 4,
serija

23:30 Mućke 7 B: Samo
prirodno, serija
00:35 Bitange i princeze 5
01:10 Noćni glazbeni program



07:20 Speed Racer
07:45 TV izlog
08:00 Polja nade, serija R
09:00 Izgubljena čast, serija R
09:45 TV izlog
10:00 Moja majka, serija
11:00 Walker, teksaški
rendžer, serija R
12:00 Zauvijek susjedi, R
12:35 IN magazin R
13:20 Larin izbor, serija R
14:20 Masterchef, reality
show R
15:25 Walker, teksaški
rendžer, serija
16:25 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Polja nade, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Izgubljena čast, serija
20:50 Larin izbor, serija
21:50 Masterchef, reality
show
23:00 Večernje vijesti
23:20 Otkupnina za Kinga,
igrani film
01:15 Dracula, igrani film
03:20 Prošli život, serija
04:05 Djevojke na zadatku,
serija
05:05 Ezo TV, tarot show
06:05 Dnevnik Nove TV R
06:55 IN magazin R
07:20 Kraj programa



06:40 RTL Danas, (R)
07:20 Moji džepni ljubimci,
crtani film
07:35 Ben 10: Ultimate Alien,
animirana serija
08:00 Galileo, zabavna/
obrazovna emisija (R)
08:50 TV prodaja
09:05 MacGyver, serija (R)
10:05 MacGyver, serija (R)
11:05 TV prodaja
11:25 Ekkluziv Tabloid,
magazin (R)
11:50 Krv nije voda, serija (R)
12:45 TV prodaja
13:00 Ruža vjetrova, dramska
serija (R)
13:55 Sulejman Veličanstveni,
povijesna dramska
serija (R)
15:00 MacGyver, serija
15:55 MacGyver, serija
16:55 RTL 5 do 5
17:10 Galileo
18:05 Ekkluziv Tabloid,
magazin
18:30 RTL Danas

19:05 Krv nije voda, serija
20:00 Sulejman Veličanstveni,
povijesna dramska serija
21:00 Ruža vjetrova, serija
22:00 Kućanice, humorna
dramska serija (R)
22:50 Kućanice, humorna
dramska serija (R)
23:50 RTL Vijesti
00:05 Grješnici i sveci -
TV premijera, igrani
film, akcijski (R)
01:50 Astro show, emisija uživo
02:50 RTL Danas, (R)
03:25 Kraj programa

SRIJEDA 26.9.2012.



06:09 Najava programa
06:12 Među nama
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
10:10 Vijesti iz kulture
10:25 Svjetski biseri 2,
dokumentarna serija
11:21 Azijski sakralni
spomenici: Indija -
Remekdjela u špiljana
Ajante
12:00 Dnevnik
12:40 Moć sudbine, telenovela
13:35 Dr. Oz 2, talk show
14:20 Vijesti uz hrvatski
znakovni jezik
14:30 Fotografija u Hrvatskoj
14:55 Ekumena, religijski
kontakt program
15:35 Alpe Dunav Jadran
16:05 Domaći dokumentarni
film / serijal
17:00 Vijesti
18:00 Hrvatska uživo: Druga
strana medalje
18:20 8. kat, talk-show
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:11 Loto 7/39
20:16 Globalno sijelo
20:45 Libar Miljenka Smoje,
dokumentarna serija
21:45 Horizonti, vanjsko
politička emisija
22:40 Dnevnik 3
23:00 Vijesti iz kulture
23:20 Drugi format
00:05 Putem europskih
fondova
00:25 Seks i grad 4, serija
00:55 Mysterious Death of
Nina Chereau, američki
film
02:35 Dr. Oz 2, talk show
03:20 8. kat, talk-show
04:05 Skica za portret
04:15 Horizonti
04:55 Svjetski biseri 2,
dokumentarna serija
05:50 Tema dana



06:10 Najava programa
06:15 Moć sudbine, telenovela
07:00 Mala TV:
07:30 Šaolinski pažezi
07:55 Teletubbies
08:20 Connor na tajnom
zadatku 2, serija
08:45 Obična klinka, serija
10:00 Prijenos sjednice
Hrvatskog sabora
13:30 Mysterious Death of
Nina Chereau, američki
film
15:10 Školski sat
16:00 Regionalni dnevnik
16:20 Županijska panorama
16:40 Mala TV:
17:10 Crtani film
17:25 Crtani film
17:30 Eko zona
17:55 Edgemont 4, serija
18:20 Sinovi Tucsona 1,
humoristična serija
18:45 Novi klinici s Beverly
Hillsa 2, serija
19:30 Slatko ludilo 2,
dokumentarna serija
20:00 Škola za frajere,
američki film
21:45 Top Gear 12, dok.serija
22:40 Zalagaonica, serija
23:00 Zalagaonica, serija
23:25 Mućke 7 B: Kobna
zubobolja, serija
00:50 Bitange i princeze 5
01:25 Noćni glazbeni program



07:20 Speed Racer
07:45 TV izlog
08:00 Polja nade, serija R
09:00 Izgubljena čast, serija R
09:45 TV izlog
10:00 Moja majka, serija
11:00 Walker, teksaški
rendžer, serija R
12:00 Zauvijek susjedi, R
12:35 IN magazin R
13:20 Larin izbor, serija R
14:20 Masterchef, reality
show R
15:25 Walker, teksaški rendžer
16:25 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Polja nade, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Izgubljena čast, serija
20:50 Larin izbor, serija
21:50 Masterchef, reality show
23:00 Večernje vijesti
23:20 Zabranjeni ples, film
01:05 Valentinovo, igrani film
02:50 Prošli život, serija
03:35 Djevojke na zadatku
04:20 Ezo TV, tarot show
05:20 Dnevnik Nove TV R
06:10 IN magazin R

06:45 Kraj programa



06.40 RTL Danas (R)
07.15 Moji džepni ljubimci
07.35 Ben 10: Ultimate Alien
08.00 Galileo, (R)
08.50 TV prodaja
09.05 MacGyver, serija (R)
10.00 MacGyver, serija (R)
11.00 TV prodaja
11.25 Ekkluziv Tabloid, (R)
11.45 Krv nije voda, serija (R)
12.55 Ruža vjetrova, serija (R)
13.55 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
15.00 MacGyver, serija
15.55 MacGyver, serija
16.55 RTL 5 do 5
17.10 Galileo
18.05 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.05 Krv nije voda, serija
20.00 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija
21.00 Ruža vjetrova, serija
22.00 Mentalist, serija
22.50 Mentalist, serija
23.45 RTL Vijesti
00.00 Zakon i red, serija
00.50 Zakon i red, serija
01.40 Astro show, show
02.40 Velika gužva u Bronxu, i film, akcijska komedija
04.10 RTL Danas, (R)
04.45 Kraj programa

ČETVRTAK
27.9.2012.



06:09 Najava programa
06:12 Ekumena, religijski kontakt program
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Vijesti iz kulture
10:25 Svjetski biseri 2, dokumentarna serija
11:21 Azijski sakralni spomenici: Indija - Šiva, Višnu i Brahma
12:00 Dnevnik
12:40 Moć sudbine, telenovela
13:35 Dr. Oz 2, talk show
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:30 Hrvatska kronika BiH
14:55 Trenutak spoznaje
15:35 Pozitivno
16:05 Domaći dokumentarni film / serijal
17:00 Vijesti
17:10 Hrvatska uživo
18:00 Hrvatska uživo: Hrvatska plus
18:15 Znanstvene vijesti
18:20 8. kat, talk-show
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:11 Što sam si to učinila?, dokumentarni film
20:55 Spektar, unutrašnje politički magazin
21:40 Paralele
22:10 Pola ure kulture
22:45 Dnevnik 3
23:05 Vijesti iz kulture
23:25 Ciklus Kulturni privjenci: Following, britanski film
00:40 The Long Shot,

američki film
02:20 Dr. Oz 2, talk show
03:00 8. kat, talk-show
03:45 Spektar, unutrašnje politički magazin
04:25 Pola ure kulture
04:55 Svjetski biseri 2, dokumentarna serija
05:50 Tema dana



06:10 Najava programa
06:15 Moć sudbine, telenovela
07:00 Mala TV:
--:-- TV vrtić
--:-- Crtani film
07:30 Batman i hrabri superjunaci, crtana serija
07:55 Teletubbies, animirana serija
08:20 Connor na tajnom zadatku 2, serija
08:45 Obična klinka, serija
09:10 Školski sat
10:00 Prijenos sjednice Hrvatskog sabora
13:30 The Long Shot, američki film
15:10 Školski sat
16:00 Regionalni dnevnik
16:20 Županijska panorama
16:40 Mala TV:
17:10 Crtani film
17:25 Globalno sijelo
17:55 Edgemont 4, serija za mlad
18:20 Sinovi Tucsona 1, humoristična serija
18:45 Novi klinici s Beverly Hillsa 2, serija
19:30 Slatko ludilo 2, dokumentarna serija

20:00 Daleko od očiju, američki film
22:05 Top Gear 12, dokumentarna serija
22:55 Sestra Jackie 2, humoristična serija
23:20 Sestra Jackie 2, humoristična serija
23:50 Mučke 7B: Junaci i zločinci, serija
00:50 Bitange i princeze 5, humoristična serija
01:25 Noćni glazbeni program



07:20 Speed Racer, crtana serija
07:45 TV izlog
08:00 Polja nade, serija R
09:00 Izgubljena čast, serija R
09:45 TV izlog
10:00 Moja majka, serija
11:00 Walker, teksaški rendžer, serija R
12:00 Zauvijek susjedi, R
12:35 IN magazin R
13:20 Larin izbor, serija R
14:20 Masterchef, R
15:25 Walker, teksaški rendžer
16:25 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Polja nade, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Izgubljena čast, serija
20:45 Larin izbor, serija
21:45 Masterchef
22:50 Provjereno
23:55 Večernje vijesti
00:15 Život na rubu, film
02:25 Magazin MMA Lige
02:50 Tekkon Kinkreet, film
04:15 Ezo TV, tarot show

05:15 Djevojke na zadatku
06:00 Dnevnik Nove TV R
06:50 IN magazin R
07:15 Kraj programa



06.45 RTL Danas, (R)
07.20 Moji džepni ljubimci
07.40 Ben 10: Ultimate Alien, animirana serija (R)
08.00 Galileo, zabavna/obrazovna emisija (R)
08.55 TV prodaja
09.10 MacGyver, serija (R)
10.05 MacGyver, serija (R)
11.05 TV prodaja
11.30 Ekkluziv Tabloid, (R)
11.50 Krv nije voda, serija (R)
12.45 TV prodaja
13.00 Ruža vjetrova, serija (R)
13.55 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
15.00 MacGyver, serija
15.55 MacGyver, serija
16.55 RTL 5 do 5
17.10 Galileo, emisija
18.05 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.05 Krv nije voda, serija (R)
20.00 Sulejman Veličanstveni, povijesna dramska serija
21.00 Ruža vjetrova, serija
22.00 CSI, serija
22.55 CSI, serija
23.50 RTL Vijesti
00.05 Mentalist, serija (R)
00.55 Mentalist, serija (R)
01.45 Astro show, emisija uživo
02.45 Zakon i red, serija (R)
03.30 Zakon i red, serija (R)
04.15 RTL Danas, (R)
04.50 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija »Izrazno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjetonik« nedjeljom od 16.30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Starišća emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 18.30 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 ponedjeljkom od 14.40 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik »Govorimo hrvatski«

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Popularne melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kulturna povijest' (utorkom) • 'Znanjem do zdravlja' (srijedom) • 'Razmišljanje dopušteno' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »U pauzi o poslu« (ponedjeljkom) • 'Aktualije' (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18,15 'Vojvodanski tjedan'
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
• 20,00 Divni novi svijet
• 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana
• 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19,30 'Putnici kroz vrijeme' emisija za djecu Hrvatskoga radija
• 20,00 'Hrvatima izvan domovine' - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
• 20,55 Odjava programa



104, 4 Mhz

NOGOMET

MEĐUOPĆINSKA NOGOMETNA LIGA SOMBOR

Duraković spriječio katastrofu

SONTA – Poslije četvrtog kola Međuopćinske nogometne lige Sombor, NK Dinamo je sa samo jednim osvojenim bodom potonuo do pretposljednjeg mjesta na tablici, a u sljedeća dva kola čekaju ga vrlo teška gostovanja. Nedjeljna utakmica protiv jednoga od izrazitih favorita prvenstva, ekipe Rusina iz Ruskog Krstura, opetovano je pokazala svu nemoć Dinamovih napadača. U polju su plavi igrali vrlo solidno, a dobar dio utakmice bili su i ravnopravan takmac velikom favoritu. Na odmor se otišlo sa zgoditkom prednosti za goste. Početkom drugog poluvremena plavi su čak konkretnije i opasnije napadali i poravnanje je visilo u zraku. Kazna za nerealizirane prigode uslijedila je u vidu zgoditaka za protivničku ekipu, tako da je konačni rezultat glasilo: Dinamo – Rusin 0 - 3. I pored tri primljena zgoditka, za koje ne snosi nimalo krivice, najbolji igrač na terenu bio je Dinamov mladi vratar Duraković, koji je u nekoliko navrata bravuroznim intervencijama spriječio potpuni rezultatski debakl.

Dinamo: D. Duraković, Krstin, Borić (Mihaljev), Barunov, Krpjan (Kovač), Karajkov (A. Duraković), Kmezić, Nesvanulica, Brkin, Vidaković, Vučićević.



Istog dana u prijedopodnevrim satima odigrana je i utakmica 2. kola kadetske lige, u kojoj su nade Dinama poražene od tjelesno znatno jače ekipe Korduna iz Kljajićeva rezultatom od 1 - 2, poluvrijeme 1 - 0. U većem dijelu utakmice domaćini su bili bolji takmac, stvarali su brojne prigode, no lopta jednostavno nije htjela u mrežu, a gosti su iz dva ozbiljnija udarca na vrata postigli dva zgoditka.

I. A.

MEĐUOPĆINSKA NOGOMETNA LIGA BAČKA PALANKA –II. RAZRED

Treći poraz Sloge

PLAVNA – Iako se očekivalo da će Sloga na svom terenu u trećem kolu prvenstva Međuopćinske lige Bačka Palanka – II. razred, ostvariti prvu pobjedu, ona je ipak doživjela i treći poraz zaredom, ovoga puta od Borca 46 iz Obrovca rezultatom 0-3. Nakon neiskorištenog jedanaesterca domaćeg nogometaša Pupovca, gosti su postigli dva uzastopna zgoditka te je prvo poluvrijeme završeno vodstvom gostujućeg Borca 46 od 2-0. U drugom poluvremenu, iako se činilo da je utakmica posve rav-

nopravna i borbeno, gosti su iskoristili još jednu šansu i postigli i treći gol. Vrlo borbeno utakmica, na momente čak i zanimljiva, između Sloge i Borca 46 završena je pobjedom gostujućeg tima rezultatom 0-3 i tako je Sloga i dalje ostala bez bodova u ovom dijelu prvenstva.

Sloga: Novaković, Adamović, Pupovac (Stojanović), Grubješić, Elesin (Babić), Kovačević (Vranješ), V. Nikolić, D. Nikolić, B. Nikolić, Nonković, T. Nikolić.

Z. P.

GRADSKA LIGA SUBOTICE

Prva pobjeda Zrinjskog

SUBOTICA – Pogotkom Buljovčića nogometaši Zrinjskog 1932 zabilježili su minimalnu pobjedu protiv Žednika (1-0) u susretu 4. kola Gradske nogometne lige Subotice. S četiri osvojena boda »plavo – bijeli« zauzimaju 10. mjesto na tablici, a priliku za nove bodove imat će u nedjelju, 23. rujna, protiv B momčadi subotičke Bačke 1901. Susret počinje u 16,30 sati na stadionu kraj Somborske kapije.

U predigri susreta Zrinjski 1932 – Žednik sastale su se pionirske momčadi ovih klubova, a uvjerljivu pobjedu (5-1) slavili su domaći poletarci. Najmlađi nogometaši Zrinjskog vođeni novim trenerom Antalom Puhalakom nastupili su na turniru u Senti i u konkurenciji 8 ekipa zauzeli 7. mjesto.

TENIS

Laslo Đere stigao do finala

SUBOTICA – Mladi tenisač TK Spartak, 17- godišnji Senčanin Laslo Đere opravdao je pozivnicu organizatora plasmanom u finale Futures turnira koji se za nagradni fond od 10.000 \$ proteklog tjedna igrao na terenima u Dudovoj šumi. Četiri pobjede u glavnom ždrijebu donijele su mu 10 ATP poena i veliki skok od tisuću mjesta na svjetskoj ranking ljestvici. Naslov pobjednika turnira u singlu, te u igri parova skupa s Čehom Otokarom Lucakom, osvojio je Slovak Jozef Kovalik.

**FLASH VIJESTI**

NOGOMET, Superliga, 5. kolo: Novi Pazar – Spartak 1:1

NOGOMET, Vojvođanska liga Istok, 5. kolo: Zadrugar – Bačka 1901 1:1

JUDO, Subotica: Održan prvi međunarodni turnir u organizaciji JK »Spartak

BOČANJE: Započela Prva boćarska liga Subotice

STRELJAŠTVO: SSK »Vojnik« prvak Vojvodine

VJEKOSLAV FUTO, JEDRILIČAR

Bolji rezultati iziskuju velika ulaganja



Državni prvaci u klasi »470« nisu uspjeli napraviti bolji rezultat na Balkanijadi u Grčkoj

Razgovor vodio: Dražen Prčić

posvetiti toliko vremena sportu koji je, u prvom redu, naš hobi. No, ukoliko postoji neko opravdanje za naš objektivno slab rezultat, onda bismo za njega okrivili slab vjetar koji je bio tijekom gotovo svih dana Balkanijade. Samo jedan dan je bio nešto jači, a tada smo zauzeli osmo mjesto.«

OLIMPIJSKA NORMA

Najveća želja svakoga sportaša je nastup na Olimpijskim igrama i stvarno bi bilo lijepo kada bismo u Rio de Janeiru mogli gledati Vjekoslava kako kormilari reprezentativnim čamcem u klasi »470«.

»Norma za nastup na Olimpijadi se gradi četiri godine na brojnim natjecanjima u inozemstvu i zato su potrebna ogromna financijska sredstva koja je u Srbiji nemoguće osigurati bez pomoći jakih sponzora. Nastupi na velikim natjecanjima kao što su Europsko ili Svjetsko prvenstvo jako su skupi jer obuhvaćaju transport čamaca, osiguranje i višednevni boravak posade. A mi smo u Grčkoj nastupili plaćajući sami put, uz okolnost da nam je organizator osigurao smještaj i hranu.«

PLANOVI

»Sljedeće se godine namjeravamo više bazirati na natjecanja u Hrvatskoj i Mađarskoj, jer smo u domaćoj konkurenciji već prošli sve i nemamo jače konkurencije. Natječući se s jačim posadama, vjerujem kako će i naši rezultati na većim natjecanjima biti bolji«, zaključio je na kraju razgovora državni prvak u klasi »470« Vjekoslav Futo, natjecatelj jedriličarskog kluba Palić.

Trenutačno jedan od najboljih jedriličara Srbije u klasi »470« Vjekoslav Futo, na slici desno, već gotovo puna dva desetljeća jedri na jezeru Palić, s kojeg se zbog domaćih i inozemnih natjecanja povremeno otisne i na druge vodene površine. Početkom ovoga mjeseca, skupa sa svojim team partnerom Stevicom Sedlakom, nastupio je na Balkanijadi u Grčkoj, ali u jakoj konkurenciji domaćih i turskih jedriličara izostao je kvalitetniji rezultat. Zašto je to tako, kakva je trenutačna situacija u ovom prestižnom sportu na vodi i što bi trebalo učiniti da i jedriličari s ovih prostora postignu zapaženije rezultate na većim natjecanjima, upitali smo ga u kraćem razgovoru za naš tjednik.

»Ove smo godine Stevica i ja nastupili na četirima regatama koje se boduju za državno prvenstvo, a održane su na Paliću, Golupcu (Zemunska i kup Gemaxa) i na Đerdapu, i zabilježili pobjede na svim navedenim natjecanjima. Do kraja prvenstva ostala je još jedna regata (Kup Zemuna), ali ona neće imati utjecaja na konačni plasman u kojem smo već osigurali prvo mjesto i naslov državnih prvaka za ovu godinu«, informirao nas je

na početku razgovora aktualni državni prvak u klasi »470« Vjekoslav Futo.

KLASA »470«

Tijekom protekle Olimpijade u Londonu televizijski su se gledatelji mogli uvjeriti koliko je jedrenje cijenjen i atraktivan sport. Za sve one koji manje poznaju ovu sportsku vještinu, Vjekoslav pojašnjava neke pojedinosti u svezi sa svojom natjecateljskom disciplinom.

»Klasa 470 je dobila naziv po dužini čamca teškog 120 kg u kojem se jedri, jedna je od nekoliko olimpijskih disciplina i prepoznatljiva je po činjenici da za razliku od ostalih klasa nema jedno već tri jedra i da se u njoj skupa natječu dva jedriličara. Konkretno u našem timu ja sam skipper koji upravlja čamcem, dok je Stevica mornar i njegova je zadaća brinuti o jedrima.

BALKANIJADA

Nažalost nadmoć u domaćem prvenstvu nije bila dostatna za bolji rezultat na Balkanijadi koja je početkom ovoga mjeseca održana u Galaxidi (Grčka). »U konkurenciji 16 posada, od kojih su dvije nastupile i na Olimpijadi u Londonu, zauze-

li smo pretposljednje 15. mjesto u zbilja jakoj konkurenciji grčkih i turskih posada, koje su i dominantne jedriličarske sile na Balkanskom poluotoku. Također, Grčka je kao domaćin imala pravo prijaviti veći broj posada, što je također utjecalo na naš konačni plasman. No, s obzirom s kakvim finacijskim potencijalom raspolažemo i koliko imamo mogućnosti za kvalitetnije treninge, rezultat je u konačnici posve realan. Vrhunsko jedrenje iziskuje dosta ulaganja, što kod nas još uvijek nije slučaj i sve je prepušteno osobnoj inicijativi koja se temelji na samofinanciranju natjecanja na koje odlazimo.«

RAZLIKE U JEDRENJU

Vjekoslav i Stevica, koliko im poslovne obveze i slobodno vrijeme dozvoljavaju, jedre dva do tri puta na jezerskoj vodi, dok su na Balkanijadi jedrili na moru. Kolika je razlika u jedrenju na ovim dvjema posve različitim vodenim površinama?

»Razlika je velika, ponajprije zbog valova koji su mnogo veći i treba ih znati 'pogađati', što mi nismo u prilici kada treniramo na Paliću. Za razliku od naših rivala koji gotovo svakodnevno treniraju u ovakvim uvjetima, mi ipak ne možemo

POGLED S TRIBINA

Prijenos

Hrvatski nogometni prvak Dinamo odigrao je u utorak protiv Porta susret prvog kola skupine A nove sezone Lige prvaka i na svom Maksimiru izgubio rezultatom 2-0. S obzirom da na našim kabelskim kanalima ovaj susret nije bio u ponudi ostali smo uskraćeni za ovaj startni ogled »modrih«, pa će izostati i komentar ovoga susreta: jer ne može se komentirati nešto što se nije gledalo. Mislim može, ali to ne bi bilo ono pravo. Jedina stvar koju treba upamtiti nakon Dinamovog rezultatskog neuspjeha oglada se u činjenici kako je njegov trener Ante Čačić doživio prvi poraz nakon trideset



i tri susreta na klupi višestrukog hrvatskog prvaka. Nadajmo se kako se taj trend neće nastaviti u sljedećim susretima Champions leaguea.

Ako se nije mogao gledati Dinamo, na četiri kanala Arena sporta bile su u ponudi četiri utakmice prvog kola najprestižnijeg klupskog natjecanja na svijetu. I kada već nema navijanja, onda preostaje uživanje. Od ponuđenih tekmi: Real Madrid – Manchester City, Borussia Dortmund – Ajax, PSG – Dynamo Kijev i Olympiacos – Schalke 04, ne morate pogađati koja se gledala, jer ste je i sami vjerojatno (sigurno) odgledali. Odlična utakmica koja je živnula tek u svojoj posljednjoj trećini pogotkom napadača »građana« Džeke, a pravu definiciju moćnog Reala dobila tek uvođenjem Modrića, Ozila i Benzeme u igru. I po mnogima najbolji trener današnjice Mourinho je konačno mogao odahnuti. A mi svi doista uživati u odličnom nogometu punom nadigravanja i onoga što je najvažnije, golovima. Pet golova u posljednjih dvadesetak minuta ne viđa se često, osobito kada igraju prvak Španjolske i Engleske, dvije najjače europske (čitaj svjetske) nogometne lige.

Kad već nismo mogli strepeti i patiti s Dinamom, onda smo uživali s Realom i Manchester Cityjem.

Iako bismo, ruku na srce, radije gubili živce na prijenosu iz Maksimira.

D. P.

NOGOMET

Remi Dinama

Opterećeni suretom prvog kola Lige prvaka protiv Porta, nogometaši Dinama su odigrali samo 0-0 protiv gostujućeg Osijeka, ali su nakon domaćeg poraza Slavena protiv Rijeke 1-3, zadržali prvo mjesto na tablici 1. HNL.

Ostali rezultati 8. kola: Inter – Hajduk 1:1, Cibalia – Lokomotiva 3:2, Istra 1961 – Zagreb 0:0, Split – Zadar 3:1.

Tablica: Dinamo 20, Slaven 18, Split 15, Hajduk, Istra 1961, Rijeka 12, Osijek, Lokomotiva 11, Cibalia 8, Inter 6, Zadar 4, Zagreb 1.

TENIS

Fenomenalna Donna Vekić

Do WTA turnira u Taškentu (Uzbekistan), 16-godišnja Donna Vekić je zauzimala 183. mjesto ženske svjetske ranking ljestvice, a onda je prošla kvalifikacije i zaustavila se tek u finalu glavnog turnira protiv Rumunjke Irine Begu (4-6, 4-6). Sedam uzastopnih pobjeda mladoj Osječanki je donijelo novih 216 bodova i uspon na 121. mjesto.



VATERPOLO

Ostavka Ratka Rudića

Najtrofejniji trener u povijesti modernog vaterpola, hrvatski izbornik Ratko Rudić koji je s »Barakudama« osvojio sve što se moglo osvojiti, povukao se s mjesta prvog trenera reprezentacije. Rudić će ostati u Hrvatskom vaterpolskom savezu na mjestu sportskog direktora.

HOKEJ

Ledeni spektakl u Areni

Hokej na obali mora, pa još u Areni staroj 2.000 godina, spektakl je koji su imali prilike vidjeti Puljani i svi gosti koji su pohodili ovaj lijepi istarski grad. Medveščak je u fantastičnom ambijentu u petak i nedjelju navečer odigrao susrete 3. i 4. kola EBEL lige i zabilježio poraz protiv Olimpije (2-3) i pobjedu protiv Vienna Capitalsa (4-1).

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs

Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Pakrac – na prodaju odmah useljiva obiteljska kuća – dvokatnica površine oko 280 m² sa svim priključcima. Dokumentacija o vlasništvu uredna. Tel.: 00 381 62 788 932.

Prodajem kvalitetan bolnički električni krevet i toaletnu stolicu u odličnom stanju. Tel.: 062 890 16 44.

Izdajem poslovni prostor u Subotici, 54m², strogi centar, pješačka zona, ulični deo 10 m, sve u staklu. Tel.: 063 516-300.

Prodajem: proso, zob, kombajn Zmaj 780 u odličnom stanju, peč za centralno grijanje na čvrsto gorivo, novi »smederevac« i električni štednjak s polovinom na plin. Tel.: 064-2281100.

Prodaje se kuća na Makovoj sedmici sa svim sporednim prostorijama i zidanim bazenom u dvorišnom dijelu, dimenzija: 7 x 4 m i placem od 3 motike, s mogućom zamjenom za odgovarajući stan i doplatu. Tel.: 063/538-639.

Prodaje se ili izdaje garažno mesto u centralnoj garaži na Radijalcu. Tel.: 064/288-72-13.

Prihvatila bih čuvanje i održavanje stambene zgrade na užem i širem području grada Subotice, uz plaćanje svih režijskih i komunalnih troškova, bez plaćanja zakupnine. Tel.: 064/121-85-48.

Izdajem jednosoban komforan namješten stan – studentima ili mladom bračnom paru u Novom Sadu – blizu sportskog centra na Klisi! Tel.: 063/718-90-33.

Prodajem sliku ulje na platnu slikara Gustava Matkovića. Portret djevojčice s psom. Cijena 500 eura. Tel.: 061-4338-102.

Izdajem kompletno opremljen dvosoban apartman s četiri ležaja, čajnom kuhinjom, kupaonicom, velikom terasom i parkirnim mjestom 150 m od plaže, u Kraljevici na hrvatskom primorju. Tel.: 00381 63/7400209.

Prodajem potpuno novu motornu prskalicu STIHL SR 420. Cijena po dogovoru. Tel.: 064/4088979 ili 063/7246417.

Izdajem jednosoban namješten stan kod Vatrogasaca i VTS, pogodan za studente ili radnike. Tel.: 024-562-512 i 064-1485229.

Prodajem katnicu 110 m² i dvosoban stan od 45 m² istom dvorištu s garažom i nusprostorijama, 3 kupaone, centralno grijanje (2 kombibojlera), s voćnjakom i kompletnim namještajem. U obzir dolazi i zamjena za dvosoban stan u Subotici uz doplatu po dogovoru. Nekretnine se nalaze na Senjaku, blizu gradskog vrta u Osijeku. Interesirati se u poslijepodnevnim satima. Tel.: 00-385-31 570 355.

U najljepšem djelu Kertvarosa prodajem ulični odvojeni dio obiteljske kuće od cca 64 m², potrebna adaptacija. Cijena 15500 eura. Postoji sva infrastruktura. Tel.: 572-875 ili 063-8838747.

Izdajem apartmane blizu mora u Crikvenici. Tel.: 00-385- 51 241 053.

Kupujem, prodajem i mijenjam značke. Kupujem knjige i medalje nogometnih klubova. Tel.: 024/542-310 i 062/8-528-228.

Prodaje se sijačica OLT GAMA 18 (gumeni točkovi) s lulama i JEDNOBRAZNI PLUG IMT 14 COLI. Tel.: 024/528682.

Prodaje se polovna cigla malog i velikog formata (4 din/kom) i nova električna kosilica za travu. Tel.: 024/532570.

Prodajem kolica za blizance marke PEREGO. Tel.: 064/1142257.

Hitno izdajem duplu sobu za jednu ili dvije ozbiljne učenice, studentice ili uposlene cimerke u Novom Sadu. Tel.: 021-496-014.

Izdajem apartman u Novom Vinodolskom. Tel.: 00 385 51 241-610, 00 385 98 442-178.

Izdajem jednosoban stan, uređen, useljiv (nova kuhinja, catv, interf, telefon cg, terasa). Subotica, Prozivka Lajoša Joa 70. Cijena 100 eura + 1 mjes. Depozit. Tel.: 024/ 754-650 ili 064/201-56-89.

Izdajem prazan dvosoban stan od 46 m² s grijanjem na plin. Tel.: 064-2394773

Povoljno prodajem hrastovu kacu za vino cca 1500 litara, drvenu muljaču za grožđe, dvoredni špartač za kukuruz i razboj za tkanje. Tel.: 021-776372

Povoljno izdajem smještaj u Rovinju. Tel.: +385-52030007 ili +385-989277470, Jadranka.

Prodajem 4 slike 1x2 m ulje na platnu s ramovima – posljednja večera rad akademskog slikara. Jeftino. Tel.: 060 0242233.

Prodajem 600 kom. stare cigle velikog formata. Tel.: 024 535 319.

Prihvatila bih čuvanje i njegu male djece ili starije osobe. Tel.: 064/0714938

Apartman za dve osobe, pored mora u gradu Hvaru, luksuzno uređen. Popust u rujnu 50%! Tel.: +385 95 9056576

Prihvatila bi se održavanja stambene zgrade uz plaćanje svih režijskih troškova. Tel.: 065/5319928.

Izdaje se namješten stan na Prozivci, bračnom paru ili studentima i učenicima. Tel.: 062/1789170.

Hitno izdajem sobu za jednu ili dvije ozbiljne učenice, studentice ili uposlenice na Novom naselju, u Novom Sadu. Tel.: 021/496-014.

Prodajem potpuno novu motornu prskalicu STIHL SR 420. Cijena po dogovoru. Tel.: 064/4088979 ili 063/7246417.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi«

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, I dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju »Hrvatske riječi«. **Jedan poslani kupon važit će za četiri broja.** Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo



Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1.000 dinara
☐ 1 godina = 2.000 dinara

INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 40 EURA
☐ 1 godina = 80 EURA

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * **Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje**
- * **Inozemstvo: 10 eura godišnje**

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
 VOJVOĐANSKA BANKA
 AD MS FIL. SUBOTICA
 IBAN: RS35355000000200292421
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 355-1023208-69

Bit ću aktivna sve dok budem mogla

Nekada bankarska službenica, a po umirovljenju članica trećeg reda u franjevačkoj crkvi u Subotici

Svatko tko je barem jednom bio u subotičkoj franjevačkoj crkvi sv. Mihovila i poželio zapaliti svijeću pokraj kipa svetog Antuna ili kupiti nešto od religioznih predmeta, morao je upoznati *Milku Bilinc*, članicu trećeg reda, koja godinama vodi ovaj ured u najstarijoj gradskoj sakralnoj građevini.

»Od 1995. godine sam članica trećeg reda, od kada sam preuzela dežurstvo u našoj sobi u kojoj svi vjernici i posjetitelji naše crkve mogu kupiti nešto iz prodajne ponude, ali i uvijek naći sugovornicu za razgovor i slušanje. Upravo tako, jer mnogi vole doći i porazgovarati, a često znam kazati kako današnjem čovjeku nije potreban samo kruh - nego ljubav i topla riječ. Nikada mi nije teško saslušati tuđe probleme i barem tako, na najskromniji način pokušati olakšati nečiju muku i savjetovati ih da ne brinu.

Mnogi ljudi još uvijek, nažalost, ne poznaju Boga i njegovu ljubav prema nama ljudima, i zbog toga je potrebno govoriti im o Bogočovjeku koji je iz ljubavi dao svoj život za sve nas«, započinje Milka svoju životnu priču, svojim aktualnim trenutkom, nastavljajući je povratkom na njen sami početak.

RADNI VIJEK

Životna priča Milke Bilinc započela je danas pomalo davne 1935. godine rođenjem u obitelji oca *Petra Lučića* i majke *Jage*, rođene *Stipančević*, u subotičkom kvartu Ker. Prva tri razreda osnovne škole pohađala je tijekom mađarske oku-

pacije Subotice, dok je četvrti razred i nastavak osnovnoškolske naobrazbe završila nakon oslobođenja. Potom je slijedilo pohađanje Trgovačke akademije, a po završetku velike mature

tvenog knjigovodstva (SDK). Kada se 1978. godine uvode računala, otvara se odjel klasiranja i meni je pripalo zvanje šefice tog odjela. Na ovim poslovima sam radila sve do

časćima u brojna europska svetišta. Osobito se uz nju vezuju odlasci u Međugorje, na koje redovito odlazi svake godine.

»Uvijek volim otići u Međugorje, i ponovno iznova



konkurirala je za uposlenje i 1953. godine dobila vježbeničko mjesto u Narodnoj banci.

»Nakon što sam posle jednogodišnjeg vježbeničkog staža položila stručni ispit u Beogradu, primljena sam za stalno na mjesto službenice. Tijekom svog radnog vijeka prošla sam sve faze rada kroz sve bankovne odjele. U ono vrijeme se sve radilo 'pješke' i bez ikakvih pomagala, sve do pojave prvih 'Siemag' knjigovodstvenih strojeva, koji su služili za olakšanje brojnih poslovnih operacija. Potom je slijedilo moje promaknuće na mjesto voditeljice grupe, na kome sam radila sve do prelaska u tadašnju Službu druš-

1990. godine, kada sam otišla u mirovinu, posvetivši se njezi svojih teško oboljelih roditelja sve do njihove smrti. Od 1995. godine, kada su svojim životnim putem krenula i moja djeca, ostali smo sami moj muž i ja, pa sam odlučila veći dio svog slobodnog vremena posvetiti angažmanu trećeg reda pri franjevačkoj crkvi.

DUHOVNO OZRAČJE

Cijelog svog života, zahvaljujući obiteljskom vjerničkom svjetonazoru, Milka Bilinc je ostala čvrsto vezana uz Crkvu, a aktivnim radom, skupa sa svojom braćom i sestrama, sudjelovala je u brojnim hodo-

osjetiti snagu duhovne obnove u tom prekrasnom mjestu u brdima Hercegovine.

To je predivan osjećaj koji bi preporučila svim vjernicima i štovateljima naše Gospe.

Na koncu priče o svom životu u kojoj je skromna kakva je oduvijek bila, i nije željela pretjerano apostrofirati ništa previše iz godina radnog vijeka, Milka Bilinc je kratko zaključila:

»Ovo je bio kratki mozaik mog života, a one posljednje dvije, tri ili možda samo jedna kockica koja je ostala u njemu, ostaju našem dragom Gospodu da ih zatvori«, skromno je zaključila svoju priču Milka Bilinc.

Ispalo kako triba

Jutros bać-Iva ope lipo uranijo i još lipše se navuko. Požurijo se na štaciju i veli neće ni kupit cidulju dok ne vidi jel će ajziban it, jel neće. Ošo okolo, a sve mu ništa u trbuvu cigra, ne volji što ope mora pitat noga nabrundanoga. Al kad je otvorijo vrata, ko da mu svanilo. U crvene šepe nikako žencko čeljade ko anđel. Oči krupne, obrazi rumeni, vada još topli od spavanja, smeška mu se, a kika ko pozlatita, sva je se prosula po ramena. I još nako lipo, cvrkutavo, nazvala mu dobro jutro i pitala šta triba. Bać-Iva, stari bećar, malo je ni reko, al se brzo ugrizo za jezik i pito samo oće li it ajziban. Spo mu kamen sa srca kad je rekla da oće, ni mu ni smetalo što će kasnit tri fitalja sata. Na kraj kasnijo i više od sat i po, al išo. I išo upravo u Veliku Varoš, ni nigdi tribalo ni prisidat, jel se ope nikaki drugi pokido, pa imadu samo voga. Eto, misli se, baš ispalo kako triba. Lipo se udesijo nuz pendžer, veli malo će gledat kako izgleda atar tamo di prolazu. Al vraga, ajziban se krenijo, unutra lipo toplo i bać-Ivu uvatijo nikaki drimež još pri neg što je došlo komšijsko selo. I sanjo. Sanjo nikaku čudnu sanku. Sanjo da je još za rata išo u Veliku Varoš praviti papire od matrne. Isto je tako probo otit ajzibanom, al mu se ni posrićilo, neg se prikrpo komšije što je kamijončićom išo na pijac odnet koišta za prodat. No nu atresu što mu popa do došo još u zoru, misli se kako će lipo na vrime uvatit red. Kad tamo, nikake civi, nikake tarabice, a bome i nikaki krupni, pa čelavi i sve što su došli tiru u red, ko, Božem prosti, ovce u tor. Samo iskukucneš, oni se oma deru. Da tude unutra nisu njegovi, svašta bi mogo pomislit. A što dolazi više čeljadi, više je i gurkanja. U tomu gurkanju bać-Ive su i šesir izgazili i ancug izgužvali, i sve mu cipele iskaljali, sve bi on to pritrpijo za svoje, al ugrizlo ga za srce kad je vidijo da jedan popa vodi priko reda i nikake što dosta larmu, ko š brda na brdo. Nisu ti ni stajali u red, ošli su upravo unutra, al na malu kapiju. Malo potli unišli priko reda i još nikaki iz bać-Ivinoga sela, ni što su mu iza leđi spominjali nikake kockice i materinoga brata, šta li, a jedamput mu i pitali ga jel znade čiji kruv jide, kad neće ko svaj poštenei svit. Eno ji ti isti danas jidu kruva priko i ne samo kruva, a kanda su za dram naučili i kako nepoštenei svit... Odukli su priko i cile familije, pa je to sad lipa njeva. I uredno držu ruku na srcu kad čuju »Lipu našu«, nek vidu drugi. Bać-Ive se ništa jako steškalo, došlo mu da dreči, jel da zaurliče. Kroz glavu mu je stalo dutnjat: »mater – maćuva... mater – maćuva« i za dram su mu ispid očiju proletile njegova i cure... i... i... i već se uplašijo da će oma tude od jada spast i umrit, da ji nikad više neće vidit. A još kad je vidijo ko je te odvejo kroz mala vrata unutra, ništa ko da je pripuklo u njemu, napušćo je red i do dan danas ni ni napravijo papire, kolikogod da mu je srce priko. I tude je on no što bi bijo i tamo, al opet, ko da mu je malo težje. Primirijo se on potli nikoga vrimenta, opet je na vedra duša ko što je i bijo, jedino se jako snuždi kad čuje »Lipu našu«. Ruku nikada ne drži na srcu, al mu srce igra i to je samo njegovo, neće ni š kim dilit. Odjedamput se trgo, niko ga je drmo za rame. Otvorijo je oči, kad no jedna sva u plavomu, škobi se i išče kartu. »Odjutros sve nikaki anđeli oko mene... A dite ko dite, ako mu mater kadgoda i okrene leđa, ope će drečat i trčat za njom.« – promrmljo svaj zbunit i pružijo je cidulju što je kupijo kod noga drugoga anđela. Va ga je malo čudno pogledala, vratila mu cidulju i ošla. Za njom ostala lelujat jako lipa daja. Bać-Iva je samo glasno izdanijo, naškobijo se, naslonijo u čoš i ope zadrmo.



Piše: Ivan Andrašić

21. rujna 2012.

Poštovati žene dužnost je svakog dobrog čovjeka od njegova rođenja.

Lope de Vega

Prepreke nas ne mogu zaustaviti. Svaka se prepreka savladava odvažnošću.

Leonardo da Vinci

Što možeš sanjati, to možeš i učiniti.

Walt Disney



Vrijeme odmora

Vjekoslav Novotni

Koje je godine i gdje rođen hrvatski planinar, pedagog i publicist Vjekoslav Novotni?

Što je bio po zanimanju?

Gdje je predavao?

Kojeg je časopisa bio glavni urednik od 1904. do 1909. godine?

U čemu je bio pionir u pogledu hrvatskog planinarstva?

Kako se zove njegov biciklistički putopis?

Koje su njegove najpoznatije knjige?

Koje je godine i gdje umro Vjekoslav Novotni?

Roden je 21. lipnja 1843. godine u Petrinji. Bio je gimnazijski profesor. Na Carskoj i Višoj gimnaziji u Rijeci, te Gimnaziji u Bjelovaru. Autor je prvih planinarskih vodiča na hrvatskom jeziku. »Iz Zagreba preko Orfena do Kotora«. »Slovnica jezika staroslavenskog«, »Prilozi k povijesti književnosti u Hrvatskoj«, »Vodič na Pliješivicu i Sv. Geru«.

Stoji Štef na autobusnom kolodvoru i ljubi svaki autobus koji se zaustavi.

Pita ga jedan prolaznik:

- Štef, jesi lud? Zašto ljubiš autobuse?

- Jedan mi je pregazio punicu, ali ne znam koji, pa ih sve volim!

Razgovaraju dva trenera:

- Pogledajte samo koliko je jak taj igrač. Prošle je sezone slomio četiri kosti.

- Pa kosti mu izgleda brzo zarastaju?

- Ne, nije lomio svoje kosti.

Došao Perica kod Marka i kaže:

- Odlučio sam da se više ne kladim!

Marko njemu:

- Neće to dugo trajati, a Perica odgovara:

- Hoćemo se kladiti...



U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"



www.supijace.co.rs



ts tržnica AD
subotica

www.subotickatrznica.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATI





**KTC SUBOTICA :: SOMBOR ::
APATIN::SENTA :: BEČEJ
VIKEND AKCIJA *21.9 - 24.9.2012.***

I U VAŠEM GRADU OVOG VIKENDA SUPER PONUDA U KTC MARKETIMA

- ODGODA PLAĆANJA

ČEKOVIMA GRADANA DO **90 DANA**

Pureći narezak 300 g

-16%



114.90din
~~136.90~~
1kg= 383.00 din

Jabuka Mucu 1kg



51.90din
~~59.90~~

Krumpir 1kg



33.90din
~~37.90~~

Brašno T400 meku 1Kg



64.90din
~~68.90~~

Juhu krem 400g



147.90din
~~204.90~~
1kg= 369.75 din

Sok Sinalco 2L: cola,
naranča



74.90din
~~95.90~~
1litra= 37.45din

LMX gel za tuširanje
Energy, vision, instict 250ml



104.90din
~~129.90~~
1litra= 419.60 din

Bref pine 1 + 1 GRATIS



134.90din
~~195.90~~
1kom= 67.45 din

Deteržent za rublje Merix
lavanda i pačuli 9kg +
Mer 1L GRATIS



899.90din
~~1129.90~~
1kg= 419.60 din

Televizor LCD Vivax
LED TV 32LE-11



40.999.00din
~~45.999.00~~

Novo

21.-23.,25.,26. POPUST-10%

HRVATSKA GLAZBENA UDRUGA

XII. FESTIVAL BUNJEVAČKI PISAMA

Subotica, 30. 09. 2012. u 20 sati
u Sportskoj dvorani Tehničke škole
„Ivan Sarić“, (MEŠC) u Subotici

Karte u preprodaji: Knjižara Plato i
Gradska kuća - Suvenirnica Gradskog Muzeja
ili na mobitel: 060 016 11 67

Karte na dan Festivala
na ulazu u Sportsku dvoranu
Cijena: 250 dinara



FESTIVAL POMOGLI:



MEDIJSKI SPONZORI:

